01-KAPAK.qxp_Layout 1 26-02-2025 10:53 Pagina 1

yaşamınızda yeni bir sayfa

newaya jin

Mart 2025 SAYI: 240

Kadının Sözü

Daha çok kız kardeşimin yükseklere kanat çırpmasını istiyorum. Zira özgürlük, hiçbir zaman kadınların kolay elde edebileceği bir şey olmadı.

Ursula K. Le Guin

Kadınların baharına doğru

50 yıllık kadın özgürlük mücadelesi ve yarattığı sonuçlar çarpıcıdır. Kürt Özgürlük Hareketi'nin kadın öncülüklü gelişmesi, kesintisiz kadın aydınlanması, örgütlenmesi ve mücadele dinamiği her günü 8 Mart'a dönüştürdü. Ruşen Samsat /Sayfa 3

- Aile değil kadın ve mücadele yılı — Gülizar İpek /Sayfa 4
- Kadın devrimi etrafında kenetlenmek — Heja Zerya /Sayfa 5
- Yeni bir dünya rejimi yeni bir arayış — Nazan Üstündağ /Sayfa 6

Düş kurmak yetmez

Haskar Kırmızıgül /Sayfa 15

Demokratîkbûna Başûrê Kurdistanê

bi azadiya jinê mimkûne Bêrîtan Zagros /Rûpel 11

Binevş Agal:

Pêşenga hemû deman

Rûpel 14

"Yeni gün, yeni yaşam, bahar olan Newroz günlerini, gerçek anlamına kavuşturmuş olarak ve bir daha da elimizden kolay alınamayacak bir tarzda bir mücadele gerçeğiyle karşılıyoruz. Hiçbir gerekçeyle ne halkımız, ne hareketimiz artık bu yaşamdan vazgeçmeyecektir. Bu büyük özgürlük tutkuları bir daha içimizden eksik olmayacaktır. Her zaman özgür, tutkulu, yaşama böyle selama duracağız."

Abdullah Öcalan /Sayfa 8

Kadın özgürlüğünü sadece kadınla sınırlı görmemek; yeni bir yaşamın inşasında erkeklerin de ciddi bir zihniyet değişimini yaşaması ve kadın özgürlük mücadelesi etrafında kenetlenmesi önem arz etmektedir. Havin Güneşer /Sayfa 6

'Kalp yaması'yla insan kalbi onarıldı

Kalp yetmezliği dünya çapında giderken artan bir sorun. Kalp nakli için uygun organ bulmak oldukça zor. Yapay kalp pompaları pahalı olmasının yanısıra komplikasyonlara da neden oluyor. Ancak bilim insanları canlı kalp kası hücrelerinden yapılmış yama geliştirerek bu sorunlara son verilebileceğini düşünüyorlar.

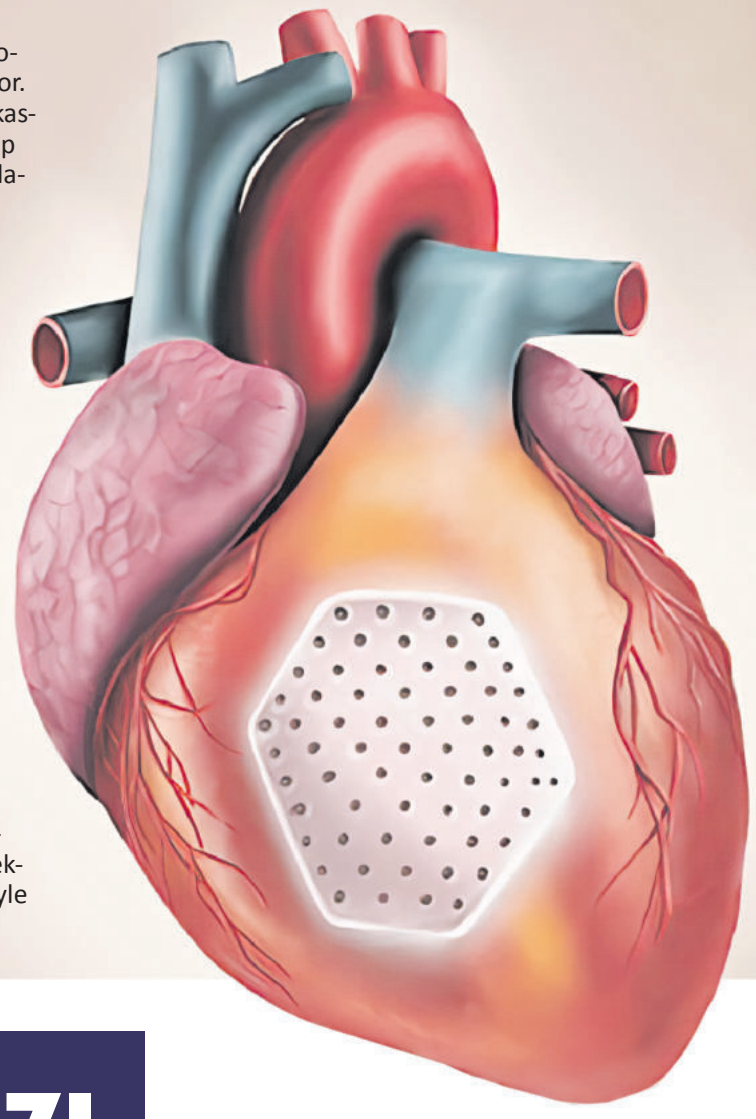

Kalp yaması

Yamalar, kandan alınan ve daha sonra kök hücreler gibi davranacak şekilde 'yeniden programlanan' hücrelerden yapılıyor ve vücuttaki her türlü hücreye dönüşebiliyor. Oluşturulan bu altıgen yama kalbe yerleştiriliyor ve organın tekrar normal şekilde atmasına yardımcı oluyor. Araştırmacılar bunu, hasarlı bir kalbi "onarmayı" mümkün kılan "çığır açıcı bir gelişme" olarak tanımlıyor.

Rhesus maymunları

Sonuç alıcı olup olmadığını araştırmak için yamalar ilk olarak Rhesus maymunları üzerinde test edildi. Araştırmacılar, en az 200 milyon hücreden oluşan kalp yamasını yerleştirip yeni kalp kası oluşturarak kalp fonksiyonlarını iyileştirdiğini kanıtladı.

Göttingen Üniversitesi Tıp Merkezi'ne bağlı Wolfram-Hubertus Zimmermann, "Resus maymunlarına kalp yaması yerleştirmenin, kalbi kas dokusuyla yeniden destekleyerek, hasarlı kalbi onarabileceğini gösterdik" sözleriyle ulaştıkları sonuçları açıkladı.

Kalp kası oluşumu gözlendi

Araştırmacılar daha sonra keşfettikleri tekniği ileri kalp yetmezliği olan 46 yaşındaki bir kadına uyguladılar. The Guardian'ın haberine göre, onun durumunda yamalar bir donörden alınan hücrelerden yapıldı ve minimal cerrahi kullanılarak atan kalbine takıldı. Üç ay sonra hastaya kalp nakli yapıldı ve ekip çıkarılan kalbi yakından inceleme fırsatı buldu. Yamaların bozulmadan kaldığını ve hatta kan akışının sağlandığını gördüler. Ortak yazarlardan Ingo Kutschka, "İlk kez, başarısız insan kalbinde yeni kalp kası oluşumunu görebildik" diyor ve ekliyor: "Bu başarılı tedavi, kalp yaması konusunda doğru yolda olduğumuzu kanıtlıyor."

Her insana uygun olmayabilir

Şu ana kadar 15 hastaya uygulanan tedavinin etkilerinin görülmesi üç ila altı ay sürüyor. Bu nedenle her hasta için uygun olmayabileceği belirtiliyor. Nature dergisinde yayımlanan sonuçlar, ileri kalp yetmezliği olan kişiler için yeni tedavilerin geliştirilmesinde önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

■ Scientias

Rüyalarımızı neden hatırlamıyoruz?

Bazı sabahlar uyanmak, göz alıcı ve alternatif bir evrenin kesintiye uğraması gibi gelebilir. Gözlerinizi açtığınızda uyanmadan az önce gördüğünüz rüya, karakterleri ve olay örgüsüyle belleğinizde canlılığını koruyordur. Bazı günlerde ise, rapor edilecek hiçbir şeyin olmadığı bir boşluktan çıkmaya benzeyebilir.

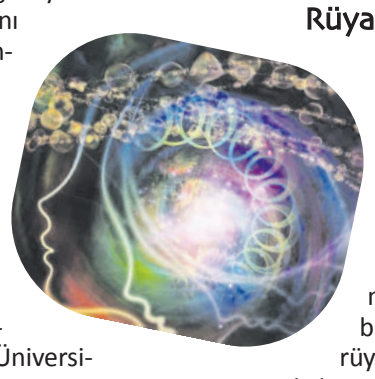

Araştırmalar, neredeyse herkesin düzenli olarak rüya gördüğüne işaret ediyor. Furman Üniversitesi'nde uyku ve rüya görme üzerine çalışan profesör Erin Wamsley, "hiç rüya görmediğini iddia eden kişileri uyku laboratuvarına götürüp uykunun aktif bir aşamasında uyandırıp ne düşündüklerini sorarsanız, bir şeyler hatırlayacaklardır' diyor.

Rüyaların gizemi

Rüya ile ilgili birçok şeyin yanıtı hâlâ bilinmiyor. Fakat rüyalar hakkındaki bu bilgi azlığına dair birkaç neden sıralanabilir. İlk olarak, rüya belleği genelde kısa ömürlüdür.

Uyku araştırmaları yapan profesör Wamsley, rüya sırasında veya hemen sonrasında uykudan uyanılmadığında ve durup nasıl bir rüya gördüm diye düşünmedildiğinde, bir rüyanın nadiren hatırlandığını söylüyor. Rüyalarımızı genelde en iyi hatırladığımız an, bilincimiz yerindeyken ve dikkatli hatırlamaya çalıştığımız andır. Her ne kadar gece sık sık uyanmak uyku kalitesini etkiliyorsa da, geceleyin uyanmak iyi bir rüya belleğiyle ilişkilendiriliyor.

Rutininizde uyanmak

Bir diğer etken ise saatin kaç olduğuna bağlı. Gün içindeki rutininizde uyanmaya ne kadar yakınsanız, beyin durumunuz o kadar aktif hale geliyor. Bundan kaynaklı sabah rüyalarının daha canlı ve hatırlanabilir olabileceğini söylüyor Profesör Wamsley. Harvard Tıp Fakültesinde uyku ve hafıza üzerine çalışan bilişsel sinir bilim araştırmacısı Jing Zhang ise, eğer alarm ile uyanıyorsanız rüyanızı hatırlama ihtimalinizin azalacağını söylüyor. Bu durumun sebebi alarmların bizi, doğal yolların dışında derin uyku sırasında uyandırmış olması. Üstelik Zhang, alarmların kortizol seviyelerini yükseltebileceğini ve kişinin dikkatini hemen günün taleplerine çekebileceğini açıklıyor. Zhang, "uyanık olduğumuzda duygusal anıları daha uzun süre hatırladığımız gibi duygusal rüyalarımızı da daha iyi hatırlarız" diyor.

■ Popsci

Pasifikte çöp adası

Pasifik Okyanusu'nda, Kuzey Kaliforniya ile Hawaii Adası arasında, büyük kısmını mikroplastiklerin oluşturduğu bir çöp adası bulunuyor. 1,6 milyon kilometrekarelik bir alanı işgal eden ve okyanus sularının üzerinde yüzen yaklaşık 80 milyon ton plastik atık bu devasa çöplüğü oluşturuyor.

■ Bilimgenc

Hava kirliliğinden akciğer kanseri

Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı, 1988-2017 yılları arasında 19 ülkede en sık görülen akciğer kanseri türlerindeki değişimleri inceledi. Günümüzde sigara içme alışkanlıkları daha az veya farklı olsa da akciğer kanseri hala dünya çapında ölümlerin en büyüğünü oluşturmaktadır. Bilim insaları bu artışın büyük nedenlerinden bir tanesi ise hava kirliliğini olduğunu söylüyor.

■ Nu.nl

Okyanus altındaki göller

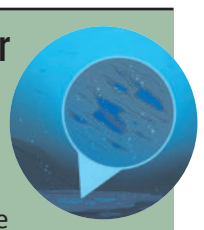

Okyanusların altında da göller bulunabilir! Deniz suyu okyanus tabanında bulunan tuz katmanının içine sızdığında tuzun çözülmesine neden olur. Deniz suyundan daha yoğun olan bu tuzlu su, okyanus tabanındaki çukur bölgelerde birikerek göller oluşturabilir.

■ Bilimgenc

Nasıl daha az ıslanırsın?

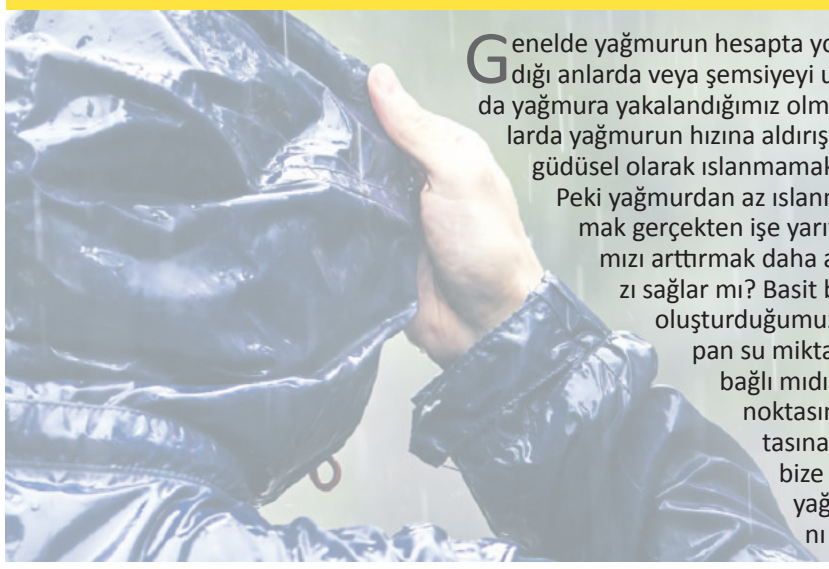

Genelde yağmurun hesapta yokken bastırdığı anlarda veya şemsiyeyi unuttuğumuzda yağmura yakalandığımız olmuştur. O anlarda yağmurun hızına aldırış etmeden içgüdüsel olarak ıslanmamak için koşarız. Peki yağmurdan az ıslanmak için koşmak gerçekten işe yarıyor mu? Hızımızı arttırmak daha az ıslanmamızı sağlar mı? Basit bir model oluşturduğumuzda bize çarpan su miktarı hızımıza bağlı mıdır? Veya A noktasından B noktasına giderken bize isabet eden yağmur miktarını minimize etmek için ideal bir hız var mı? Bu senaryoları basit tutarak bilimsel olarak açıklayalım.

Geçirilen sürenin önemi

Yağmurun eşit ve dikey olarak yağdını hayal edin. Vücudumuzu ise iki bölüme ayırabiliriz: dikey olanlar yani önünüz ve arkanız ve yatay olanlar başınız ve omuzlarınız. Yağmurda ilerlerken, kişinin vücudu gibi dikey yüzeyler hız arttıkça daha fazla yağmur damlasına maruz kalacaktır. Kişinin bakış açısından, damlalar kendi yürüme hızına eşit ve yatay bir açıyla düşüyor gibi görünür. Daha hızlı yürümek saniyede daha fazla damlayla karşılaşmak anlamına gelir ancak, diğer taraftan yağmurda geçirilen süreyi de azaltır. Yani iki etki birbirini dengeler: Birim zamanda daha fazla damla ama toplamda yağmurda daha az zaman... Fakat hareketsizken, yağmur sadece yatay yüzeylere düşer, yani başın ve omuzların üstüne. Yürüyen kişi önüne düşecek olan yağmur damlalarını alırken, aynı anda arkasına düşen damlaları kaçırır. bu bir denge yaratır ve sonuçta, yürüme hızından bağımsız olarak yatay yüzeylerde alınan yağmur miktarı değişmeden kalır. Ancak, daha hızlı yürümek yağmurda geçirilen toplam süreyi azalttığı için yatay yüzeylerde toplanan su miktarı daha az olacaktır. Sonuç olarak yağmurda yürürken hızınızı arttırmak iyi bir fikirdir.

■ Gercekbilim

Tarihte bu ay

8 Mart 1857 ABD'nin New York kentinde 40.000 dokuma işçisi daha iyi çalışma koşulları istemiyle bir tekstil fabrikasında greve başladı. Polisin işçilere saldırması ve işçilerin fabrikaya kilitlenmesi ile birlikte çıkan yangında çoğu kadın 129 işçi hayatını kaybetti. 1910'da gerçekleşen 2. Enternasyonale bağlı kadınlar toplantısında Clara Zetkin'in önerisiyle, tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçiler anısına 8 Mart, Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kabul edildi.

21 Mart 1990 Newroz günü Zekiye Alkan Amed surlarında, 21 Mart 1992'de Rahşan Demirel İzmir Kadifekale'de, 21 Mart 1994'te ise Berivan ve Ronahi Almanya/ Mannheim'de bedenlerini ateşe verdi.

21 Mart 1998 Çanakkale cezaevinde bedenini ateşe veren Sema Yüce, 17 Haziran 1998'de şehit düştü.

08 Mart 2012 Eril medyanın tahakkümüne karşı kadının sesi ve sözü olmak için, "Ve medyanın dilini değiştiriyoruz. Bizden sonra dünya medyası artık eskisi gibi olmayacak" sloganı ile JINHA yayın hayatına başladı

03 Mart 2017 3 Mart 2017'de KDP'ye bağlı silahlı güçlerin Şengal'in Xanesor kasabasına yönelik gerçekleştirdiği saldırıda yaralanan gazeteci Nujiyan Erhan (Tuba AKYILMAZ), 22 Mart 2017'de tedavi gördüğü Rojava'nın Hesekê kentinde şehit düştü.

Her günü 8 Martlaştırmak

Rûşen Samsat

50 yıllık kadın özgürlük mücadelesini yeni bir 8 Mart'a giderken nasıl tanımlayacağız, nasıl anlayacağız? İçerisinde olan kadın için dahi hala anlaşılması, tarif edilmesi ve anlatılması güç bu kolektif tarih neyi ifade ediyor? Kendini patlatarak 30 Haziran'ı 8 Mart'laştıran Zilan yoldaş; 8 Mart'ı topluma doğru örülen ateşten bir köprüde kendisini cayır cayır yakarak, tasavvur edilemeyecek büyüklükte bir özgürlük eylemi ile karşılayan Sema Yüce yoldaş şahsında Kürt kadını, 8 Mart'lara neden ve nasıl bir anlam kattı? Bu nasıl bir ideolojik-felsefik bilinç, irade ve çığlıktır?

8 Martlar Kürt kadın militanında, kadına dayatılan her açıdan sakatlanmış kölece var olma ve kölece yaşam fasit dairesini, (kısır döngü) kölelik zihniyeti ve bedenleşmesini zerresine kadar patlatarak, onu küle çevirerek bunu asla kabul etmeme, kendisini özgür yaşam aşkı ve tercihi ile insanlığın gönlünde ve bilincinde özgürce, kendi dili, ruhu ve yaşam felsefesiyle var etmeye dönüştü.

Tanrıçalık kültürünün ardılları

Tanrıçalık kültürü esasta kendi özgür varlığıyla kendinden öte evrene-doğaya ve toplum doğasına varlık bahşetmektir. Kürt kadın mücadelesinde Zilan yoldaşa ilk olarak tanrıçalığın atfedilmesi gerçekliği bununla bağlantılıdır. Nitekim Kürt Özgürlük Hareketi'nde kadın lehine en belli başlı cinsel kırılma, erkekteki sahte ve neredeyse varlığını bir bütünen sarmalayan, varoluşunu bununla "anlam"landıran derin egemenlik bilinci-duygusu-dürtüsü Zilan yoldaşın eylemiyle kırılmaya uğradı. Neredeyse varlığı kölelikle özdeşleşen, hep erkeğe yamalı, erkeğin zayıflığını-köleliğini örtmekten ibaret "zayıf-güçsüz-erkeğe muhtaç" kadının aslında çok derinden ve tarihsel damardan bunu asla kabul etmediğinin ilk ifadesidir Zilan yoldaş. 8 Mart 1998'de kendisini yakan Sema Yüce yoldaş ve ardından aynı yolda yürüyen daha nice kadın öncü de Zilan tanrıçalık çizgisinin takipçileri ve ardıllarıdır.

Evren, doğa ve toplumun kutsallık atfettiği her şey esasta varolmayı, kendi olmayı mümkün kılan bilinç-duygu, ruh-beden kazandıran kaynaktır. Tanrıçalığa en çok bu atfedilmektedir. Her şeyin anasıdır. Evrenin, doğa ve toplumun yaşam kazandığı kaynaktır; onun izdüşümü, birikimi ve dillenişidir. Aslında bir bütün olarak insanlık, her türlü kutsallığın kirletilmesini varlığına en büyük saldırı olarak görmüştür. Buna karşı korkunç ve inanılmaz direnişler sergilemiştir. Tarih bir yerde kendi olmayı, varolmayı savunma direnişleri tarihidir.

Kendisini kadın devrimi olarak ortaya koyan gerçekliğin, bir evrensel varlık olarak kadına nasıl nüfuz ettiği ve neyi yarattığı çok önemli sorulardır. Kendi gerçekliğini, yarattığı tarihsel değişim ve dönüşümleri bütün derinliği ile anlama ve anlatabilme konusunda Kürt Kadın Özgürlük Hareketi hala kendini tanımlama sürecindedir, denilebilir. Hakkında sayısız felsefik-sosyal-bilim anlamında kadın bilimsel (Jineolojîk) tezler yazılacaktır kuşkusuz. En doğrusu Kürt Kadın Özgürlük Hareketi'nin kendi kendisini tanımlamasıdır.

50 yıllık mücadelenin izdüşümleri

Ortadoğu gibi bir coğrafyada vahşi erkek egemenlikli zihniyetin çıkış merkezinde gerici bir sömürgeciliğe karşı olduğu kadar, aynı zamanda Kürt erkeğinin egemenlikli zihniyetine ve bununla örülmüş sisteme karşı 50 yıllık kadın özgürlük mücadelesi ve yarattığı sonuçlar çarpıcıdır. Her şeyden önce doğa-toplum ve kadın düşmanı sisteme karşı bir ideolojik müdahaledir. Kürt Özgürlük Hareketi'nin bu kadar kadın öncülüklü gelişmesi onun bu evrensel ideolojik gerçeği ile alakalıdır. İzdüşümünü bulduğu her alanda kadına moral, ideolojik bilinç, direnme azmi ve iradesi kazandırmakta. Kadını güçlendirmekte, onu sistemden çekip çıkarmakta, egemenlikli sistemde derin çatlaklar açmaktadır. Evrensel niteliğiyle dünya kadın özgürlük hareketlerini derinden etkileme potansiyelini ortaya koymaktadır.

NATO'nun sınırsız desteğini alan vahşi sömürgeci-faşist ordular ve çağımızın en karanlık-gerici cihadist çeteleri olan DAİŞ, El-Kaide gibi yapılar karşısında amansız savaşta, toplumsal demokratik değerlerde inşa ve örgütlenmede, toplumsal aydınlanmada, demokratik kurumsallaşmalarda eşitlik düzeyinde temsiliyette, demokratik ulus diplomasisinin ve demokratik siyaset anlayışının oturtulmasında başta Kürt kadını olmak üzere bölge kadın gücünün öncülük düzeyinde rol oynaması, Ortadoğu'nun kaskatı çehresini ve binlerce yıllık yerleşik tabularını yerle bir etmektedir.

Kesintisiz bir kadın aydınlanması

Evrenselleşen Kürt kadın özgürlük deneyimi, özellikle son 10 yılda özelde Rojava Kürdistan'ındaki YPJ deneyimi, 10 yılı aşkın bir süredir kendisini yaşatmasını bilen demokratik özerk sistemin toplumsal-siyasal deneyimi ve kadın toplumsallığı dünya kadınlarının dikkati ve ilgisini çekti. Önder Apo'nun Jineolojî değerlendirmeleri ile bu alanda yürütülen çalışmalar önemli bir açılım ve etki düzeyi yarattı. Ardından Rojhilat Kürdistan'ında kadın eksenli yaşanan "Jin-Jiyan-Azadî" ayaklanmasıyla dünya kadınlarının yönü yine Ortadoğu'ya ve Kürdistan'a çevrildi. Bu etkinin bir sonucu olarak Hindistan-Afganistan'dan Bangladeş'e kadar kadın mücadele dinamiklerinin çok daha fazla harekete geçtiğini gördük. Çok sayıda enternasyonal kadın dünyanın her yerinden Kürt Kadın Özgürlük Hareketi'ne katılım yaptı. Ortadoğu çapında başta Arap, Türk, Ermeni ve Süryani halklardan kadınların katılımında belirgin bir yükseliş yaşandı. Bu gelişim seyri hızından ve etkisinden hiçbir şey kaybetmeksizin yükselerek devam etmekte. Dolayısıyla sembolik düzeyde "8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü" olarak tarihimize geçen mücadele günü, yılın her gününü 8 Martlaştırdı. Kesintisiz, kadın aydınlanması, örgütlenmesi ve mücadele dinamiği daha da yoğunlaştırılarak, her günü 8 Mart'a dönüştürdü.

Sistem içinden sisteme karşı direniş ve siyaset, giderek bölge konjonktüründe daha etkili olmaktadır. Uluslararası hegemon güçler ve bölge güçleri, halkların politik yapılanmalarında, diplomasi ve siyaset alanlarında karşılarında kadın muhataplığını ve temsiliyetini daha fazla görmekte;erkek egemenlikli politikayı sarsabilmektedir. Bu da giderek Kürt Kadın Özgürlük Mücadelesi'nin daha fazla hedeflenmesine yol açmakta, kadın öncülere dönük planlı ve sistemli katliamlar uygulanmaktadır. "PKK bir kadın partisidir. Kadınlar yürütüyor" denilerek özel bir imha konsepti ve bunun için özel istihbarat birimleri oluşturulmuştur.

Kadın düşmanı politikalar

Hem uluslararası hegemon güçler, hem de bölge statükocu-gerici ulus devletleri kadın düşmanı politikalarına ağırlık vermekte, kadınla ilgili hukuk zeminlerini ortadan kaldırmakta, kadına karşı toplumsal cinsiyetçiliği, kadına karşı şiddeti daha da körüklemekte, bunu sistemli hale getirmektedir. Kadını her biçimde toplumsal yaşam ve mücadele zeminlerinden koparark, daha da kapatmaktadır. Bölgede gerici-cihadçı ve faşist rejimlerin -en son Suriye ve HTŞ örneğinde görüldüğü gibi- devreye konulması, kadınların mücadele zeminini ortadan kaldırmak, kadın eksenli demokratik açılım ve gelişimi engellemek içindir.

Ortadoğu'da halklar, inançlar, etnik yapıların demokratik açılım yapma ve mücadele deneyimleri, yüzyılı aşkındır "böl-yönet" politikaları ile büyük soykırımlarla ve sayısız katliamlarla ezilmekte. Fakat kadın eksenli demokrasi mücadelesi toplumsal yapıları çok derinden dönüştürmekte, zincirleme halkaları dar milliyetçi-mezhepçi ve cinsiyetçi bilinç kalıplardan kadın ve toplumu uzaklaştırmakta, bütün farklılıklarla birlikte bir arada yaşam istemini ve iradesini açığa çıkarmaktadır. Bu, aynı zamanda kadın özgürlük mücadelesinin toplumsal niteliğini, dönüştürücü, kültürleştiren, yeni bilinç ve davranış formlarını kazandıran niteliğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kadının toplumsal direniş ve mücadeleye katıldığı her alanda demokrasi güçlenmektedir. Erkek egemenlikli hegemon sistemin ve bölge statükocu güçlerin bütün politik zeminini kaydıran, onu yumuşak ama en etkili vuran bir aktör veya dinamik haline dönüşmektedir.

> Özgürlük Hareketi, izdüşümünü bulduğu her alanda, kadına moral, ideolojik bilinç, direnme azmi ve iradesi kazandırdı.

Kaynak kadının özüdür

Burada bildiğimiz anlamda bir güçten bahsetmiyoruz kuşkusuz. Gerçekten de toplumsallaştıran ve toplumsal gücü var eden, ona gerçek demokratik kültür ve varlık kazandıran yeni bir güçten bahsediyoruz. Bunun toplumsal örgütlenme, eylem ve mücadele formlarının çok daha fazla gelişmesi gerekmektedir. Gelişme potansiyeli inanılmaz derecede yüksektir.

Bundandır ki, hem bölge egemen güçleri ve ulus-devletleri/devletçikleri bile hiçbir şekilde kadına yer vermemekte, kadın düşmanlığını hiçbir inceltmeye de gerek görmeden kabaca yürütmektedir. Kadını ya kapatarak ve erkekleştirerek kendi politik yapısında geri düzeyde yer vermekte; ya da ne eş, ne kardeş ve ne de ana olarak hiçbir yerde görünürlüğü olmayan, kapatılmış bir konumda tutmaktadır. Ortadoğu'da bunun bu kadar derin olması, kesinlikle bölgede tarihsel olarak kadın varlığının oluşum ve toplumsallaştırıcı özelliğiyle alakalıdır. Bu anlamda Kürt Kadın Özgürlük Hareketi esas kaynağını da, gücünü de, yarattığı etkisini de bu özünden almaktadır.

Kürt Özgürlük Hareketi'nin bu kadar kadın öncülüklü gelişmesi, 50 yıllık mücadelenin yarattığı sonuç olarak kesintisiz kadın aydınlanması, örgütlenmesi ve mücadele dinamiği her günü 8 Mart'a dönüştürdü.

'Aile' değil kadın ve mücadele yılı

Kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinin sembolü olan 8 Mart'ı karşıladığımız bu günlerde, kadın hareketlerinin bir araya gelerek ortak bir yol haritası oluşturması; kolektif direnişi, dayanışmayı ve özgürlük mücadelesini daha da büyütmesi gerekmektedir.

● **Gülizar İpek***

Kadın bedeni ve emeğinin sömürüsü üzerinden şekillenen eril zihniyetli devletler ve iktidarlar, dünyanın her tarafında direnen kadınları sindirmeye, ötekileştirmeye, katletmeye ve özünde mücadelesizleştirmeye yönelik politikalar yürütmekte; kadınların özgürlük mücadelesini bastırmayı, toplumsal cinsiyet eşitliğini engellemeyi ve patriarkal düzeni sürdürmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de de siyasal iktidarın, kadınların toplumsal hayattaki rolünü kısıtlamaya ve aile kavramını ön plana çıkararak kadınları ev içine hapsetmeye yönelik muhafazakâr ve otoriter politikaları her geçen gün derinleşmekte ve sistematik hale gelmektedir. Öyle ki, hukuki, ekonomik ve kültürel alanlarda kadın kazanımlarını geriletmeye dönük adımlar atmakta ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini doğrudan hedef almaktadır.

◆ Toplumun rızasının inşası

İktidar ve Diyanet uzun süredir, aile odaklı politika ve söylemlerle, kadınların rolünü geleneksel aile yapısı içindeki tek görevi 'çocuk doğurup bakmak olan' anne ve 'erkeğine hizmet etmek olan' eş kimliğiyle sınırlamaya çalışıyor. Kadınları toplumsal ve çalışma yaşamından uzaklaştırma, kamusal alandaki varlıklarını sistematik olarak azaltmayı hedefleyen bu politika ve söylemlerini ise, devletin yasak, toplumun ayıp, dinin günah saydığı argümanlara dayandırıyor. Bu şekilde aile ideolojisi ve hukukunu sağlamlaştırmakta, toplumun rızasını bu yolla inşa etmektedir.

Bir yandan doğum oranlarının düşmesi bahane edilerek, kadınları erken yaşta evliliğe ve daha fazla çocuk doğurmaya teşvik eden, doğum kontrol yöntemlerine erişimi zorlaştıran ve kürtaj hakkını tehdit eden uygulamalar yürütülmekte; diğer taraftan kadınların işgücüne katılmasını engelleyen ve nafaka hakkının kaldırılması gerektiğini vurgulayan hutbe ve fetvalarla yoksulluğun kadınlaştırılması ve kadınların eve hapsedilmesi hedeflenmektedir.

◆ Cemaatlere açılan alanlar

Diyanet'in yanı sıra, tarikat ve cemaat yapılanmaları da kadınları yalnızca aile içinde tanımlayan düzenin kurulmasında bir araç olarak kullanılıyor. Bu yapılar hem kadınların toplumsal ve çalışma yaşamından uzaklaştırılmasında bir baskı aracı olarak kullanılmakta hem de kadınların haklarına ulaşmalarının zorlaştırılması amacıyla, özellikle hukuk, eğitim ve sosyal hizmetler gibi alanlarda etkin hale getirilmektedirler. Çok açıktır ki HÜDA PAR üyelerinin Amed'te dans etkinliğine ve kafelere saldırmaları; yine aynı kentte kadınların havuza girmelerinden dolayı tehdit edilmeleri veya giyimlerinden dolayı saldırıya uğramaları ve Türkiye'nin bütün illerinde, erkek yargının erkek failleri korumaya alan cezasızlık politikaları; kadınlara yönelik saldırı, şiddet, tecavüz ve cinayetlerin tırmandırılması, kadınların rolünü geleneksel kalıplara hapsetme, işgücüne katılımını azaltma ya da belirli bir yaşam tarzını teşvik etme amacıyla yürütülen muhafazakâr ve otoriter politikaların hem amacı hem de sonucu olarak vuku buluyor.

Bu açıdan, en belirgin ve ifşa edilmesi gereken politikalardan biri İstanbul Sözleşmesi'nden imzanın çekilmesi. Çünkü, imzanın çekilmesinin ardından artan kadın cinayetleri, şüpheli kadın ölümleri ve nafaka hakkına yönelik saldırılar, kadınların yaşam hakkını ve ekonomik özgürlüğünü tehdit eden en büyük tehlikelerden biri haline gelmiş durumda.

◆ Gülistan, Rojîn ve sıradanlaşan cezasızlık

Gülistan Doku'nun yıllardır bulunamaması, Narin'in kutsal denilen aile içinde katledilmesi, Rojîn Kabaiş'in ölüm sebebinin ve faillerin açığa çıkarılmaması, İstanbul'da İkbal Uzuner ile Ayşenur Halil'in vahşice öldürülmesi, kadın düşmanı politikaların en belirgin örnekleridir. Bununla birlikte, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre, 2024 yılında 394 kadın erkekler tarafından öldürülmüş ve 259 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. Kadın cinayetlerindeki artışın en büyük sebebinin cezasızlık politikasını sıradanlaştıran aynı zihniyet olduğu aşikar. Yine "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun"un etkin bir şekilde uygulanmaması, kadınların fiziksel ve ekonomik dâhil her türlü şiddete karşı savunmasız kalmalarına neden oluyor.

◆ 'Aile Yılı' sadece bir söylem değil

En son siyasal iktidar, 2025 yılını 'Aile Yılı' olarak ilan ederek, kadın düşmanı politikalarını artık saklama ihtiyacı olmadan ortaya koymuştur. Bunun sadece sembolik bir söylem olmadığını, kadınların toplumsal yaşamda yer almasını engelleyen köklü bir dönüşüm ve kadın mücadele iradesini kırma girişimi olduğunu çok iyi biliyoruz. Yüzyıllardır kendini kadın bedeni ve emeği üzerinden var etmeye çalışan ataerkil düzenin kadını köleleştirmeye ve dört duvara kapatmaya çalışan geçmiş pratikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu söylemin asıl amacının dini, hukuki, ahlaki, siyasi kural ve tutumlarla erkeğin egemen olarak hükmünü sürdürdüğü, kadının ise erkeğe hizmet eden konumda tutulduğu cinsiyetçi bir toplumun daha da derinleştirilmesi olduğu çok açıktır.

Dolayısıyla, siyasal iktidarın giderek derinleşen muhafazakâr ve otoriter politikalarının, kadın haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini doğrudan hedef aldığı bu dönemde, Kürt kadın mücadelesinin ve feminist hareketin vereceği yanıt, kadın özgürlük mücadelesi açısından kritik bir rol oynamaktadır.

◆ Barışın inşası bağlamında kadın özgürlüğü

Türkiye'de Kürt meselesinin demokratik zeminde çözümüne yönelik devlet ile Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan arasında şu anda yürütülen süreç de kadınların hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi açısından oldukça kritik bir aşamadır. Abdullah Öcalan'ın mücadelesinde kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusundaki söylemleri, barışın inşası sürecinde kadınların rolünü belirlemek açısından fazlasıyla önem taşımaktadır. Nitekim daha önceki örnekler, kadınların barış süreçlerinde etkin rol almalarının ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. Örneğin, Liberya'da kadınların öncülüğünde yürütülen barış hareketi, iç savaşı sona erdiren süreçte belirleyici bir etken olmuştur. Yine Kolombiya'da FARC ile yapılan barış görüşmelerinde de kadınların masada yer alması, müzakerelerin daha kapsayıcı hale gelmesini sağlamıştır. Bu açıdan süreç, sadece çatışmaların sona ermesi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı yeni bir yaşamın inşası anlamında da önem kazanıyor. Bundan dolayı 2025 yılı, Türkiye ve Kürdistan'da, kadın hareketleri için kritik bir mücadele ve direniş yılı olup, kazanılmış kadın haklarının korunması ve yeni özgürlük alanlarının açılması bakımından belirleyici olacaktır. Kürt kadınları, tarihin her döneminde direnişin öncüsü olmuş; ana tanrıçaların torunları olarak, zılgıtlarıyla dağları inletmiş ve mücadeleleriyle destanlar yazmışlardır. Bugün de aynı kararlılıkla, siyasi iktidarların baskıcı politikalarına ve gerici söylemlerine karşı direnmeye devam etmektedirler. Kürt Kadın Hareketi, hem patriyarkal politikaların karşısındaki mücadele dinamiği olarak hem de yine aynı erkek egemenlikli sistemin icadı savaş karşıtı duruşuyla barış süreci ve yeni bir yaşamın inşa edilmesinde önemli bir sorumluluk üstlendiğinin bilincindedir. Bir taraftan yıllardır süren savaşın etkileriyle mücadele ederken, diğer taraftan barış sürecinin merkezine kadın iradesini koymak için büyük bir çaba harcamaktadır. Müzakerelerin sadece erkekler tarafından yürütüldüğü bir süreç olmaması ve savaşın en büyük mağdurlarından olan kadınların barışın inşasının da başat aktörü olması gerektiği hasebiyle Kürt kadınlarının, Kürt Kadın Hareketi'nin, Türkiye Kadın Hareketi'nin rolü çok daha önem kazanmıştır.

◆ Ortak yol haritası ve kolektif direniş

Türkiye ve Kürdistan'da, kadın hareketlerinin, siyasi iktidarların muhafazakâr ve otoriter politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğine getirdiği tehditleri bertaraf edecek ve otoriter yapıları sarsacak güçlü bir mücadele zemini oluşturması bir zorunluluktur. Tam da kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinin sembolü olan 8 Mart'ı karşıladığımız bu günlerde, kadın hareketlerinin bir araya gelerek ortak bir yol haritası oluşturması; kolektif direnişi, dayanışmayı ve özgürlük mücadelesini daha da büyütmesi gerekmektedir. Kadınlar, sınırların ötesinde kadın dayanışmasını büyüterek, ülke içinde de barışı inşa sürecinin öznesi, öncüsü olarak hem savaşın etkilerini hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için somut politikalar talep etmelidirler. Bu noktada, feminist barış perspektifi ile hareket eden yapıların sesi daha gür çıkmalıdır. Kadın hareketinin geleceği, farklı kesimlerden kadınların dayanışma zemininde buluşabilmesiyle güçlenecektir.

◆ Dayanışma ağları daha da güçlenmeli

Bu dayanışma, yerel ve uluslararası kadın hareketleriyle kurulan bağlar sayesinde daha da büyüyebilir. Kadınlar, mevcut baskılara karşı hem hukuki hem de toplumsal olarak direnç mekanizmaları oluşturmalı, birlikte hareket etmenin yollarını aramalıdır. Özellikle devletin kadın politikasındaki gerici yaklaşımlarına karşı hukuki ve siyasal tepkiler geliştirilmeli, sivil toplumun bu alandaki rolü daha da artırılmalıdır. Özetle 2025 yılı kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinin daha da ivme kazanacağı bir yıl olacak. Bir yeni yıl yazısı değil ancak, bizler açısından her 8 Mart yeni bir mücadele yılına giriş anlamını taşıyor. 2025 8 Mart'ı da bizlere direnişi büyütme, dayanışmayı güçlendirme, kazanımları koruma için tarihi fırsatlar sunuyor. Kürt kadın hareketi ve Türkiye kadın hareketinin dayanışma içinde yükselteceği mücadele, sadece Türkiye ve Kürdistan için değil tüm dünya kadınları için her zamankinden daha fazla umut kaynağı olacaktır.

***Şahmaran Kadın Platformu ve EŞİK üyesi**

Kadın devrimi etrafında kenetlenmek

Sistematik karşı-devrim saldırılarına karşı sistematik ve stratejik savunma, örgütlenme, direnme ve kadın devrimini inşa ve yayma zamanıdır. Bu tarihsel zamanı ve fırsatı kaçırma lüksümüz yok.

15 Ağustos 2021'de askerlerini çeken ABD, Afganistan'ı Taliban'a teslim etti. 27 Kasım 2024'de Halep'e giren HTŞ, 12 günde Suriye'yi ele geçirerek tek kurşun sıkmayan Esad yönetimini devirdi ve 8 Aralık'ta Şam'a yerleşti. Her iki tarih tesadüfi olmadığı gibi Afganistan'ın Taliban'a teslim edilmesinde olduğu üzere, Suriye'nin HTŞ'ye teslim edilmesi de tesadüfi değil. Kürdistan merkezli yükselen toplumsal özgürlük devriminin aynı topraklarda ikinci kadın devrimi olarak kökleriyle buluşmasını, yeniden kök salmasını engellemeye dönük karşı-devrim hamleleri yapılmaktadır. Sadece çözülen ulus-devlet sistemini değil, kriz ve kaos üreterek varlığını sürdüren devletli-iktidarlı uygarlık sistemini çözülmekten kurtarma girişimleridir.

İki paradigmanın savaşı

Tarihsel çözülme ve tarihsel çözüm gücünü açığa çıkaran temel iki paradigma üzerinden kıran kırana bir savaş yaşanıyor. Toplumsal, ahlaki, ekolojik, tarihsel, kültürel, insani hiçbir değer tanımayarak yerle bir eden, kırımdan, yıkımdan geçiren küresel kar ve sömürü hırsının neler yapabileceğinin tarihi tanıklarıyız. Halklar ve kadınlar olarak bu tarihi tanıklığın taraf olmakla iç içe örüldüğü ve özgürlük paradigmasıyla yönünü tayin ettiği bir varlık-yokluk zamanındayız. Bu zaman, Kürt ve kadın kırımına kilitlenen iktidar paradigması ile tarihi bir hesaplaşma zamanı. Devletsiz paradigmanın devletsiz çocukları demokratik toplum paradigmasına yol aldırma yarışında öncülüğü kimseye kaptırmamanın onuru ve gururu ile insanlığa yol göstermekte. Bu yüzden bu yolun kurucu adımlarının atıldığı "27 Kasım Diriliş Tarihi" ile öz savunma bilinci ve gücünün geliştirildiği "15 Ağustos Kurtuluş Tarihi"ni hedefleyen karşı-devrim hamleleri devreye sokuldu. Kürt'ü özgür Kürt yapan, kadını özgür kadın yapan yarım yüzyıllık diriliş ve kurtuluş savaşının, örgütlülüğünün, ideoloji, yaşam ve kişiliğinin, Rêber Apo'nun hedeflenmesi bununla ilgilidir. "Diriliş tamamlandı sıra kurtuluşta" diyen diriliş ve kurtuluş paradigmasına karşı kölelik ve egemenlik paradigması yeniden hakim kılınmak isteniyor.

Hêja Zerya

Dünyayı etkileyen jinerji

HTŞ, IŞİD, Taliban, El Kaide geleneğinin aynı kaynaktan beslendiği kanıtlı ve genel kabul gören bir görüştür. Taliban'ın adım adım Afganistan'da geliştirdiği, yasalaştırdığı kadın, özgürlük ve toplum karşıtlığı HTŞ eliyle Alevi, Hıristiyan, kadın düşmanlığı, kırımı, katliamı ve tevcavüzü olarak Suriye halkları ve kadınlarına dayatılmakta. En son Afganistan'da yayın yapan tek kadın radyosu da kapatıldı. Yavaş yavaş okuldan, sokaktan, işten el çektirilen kadının pencereden bakması yasaklandı, sesi, gülüşü engellendi. Sesi, soluğu kesilerek dört duvar zindanına hapsedildi. Kürdistan özgürlük mücadelesinin ve kadın özgürlük devriminin Rojava'dan başlayarak başta Suriye olmak üzere bir Ortadoğu devrimine dönüşme potansiyeli çok güçlü. Bu potansiyel Kuzey ve Doğu Suriye Devrimi olarak pratikleşti. Ortadoğu devrimi için de harekete geçirici enerji niteliği taşımakta, tüm dünya insanlığını, kadınlığını tetiklemektedir. Özgürlük umudu, yaşam umudu canlanmakta, harekete geçmekte ve Jin Jîyan Azadî devrim sürecinde olduğu gibi tüm dünyayı tetikleyen jinerjiyi, sinerjiyi açığa çıkarmaktadır.

Çeteciliğin devlet yüzüyle meşrulaştırılması

HTŞ, tıpkı Taliban gibi bu jinerji ve sinerjinin önünü alma, etkisizleştirme projesidir. Uzun ömürlü olmayabilir, ama çeteleşen devlet, devletleşen çete gerçeği ile kadınlara ve halklara kan kusturmanın, intikam almanın, gurur ve onurunu kırmanın her türlü kirine bulaşmış bir tarih çöplüğü gibidir. Bu yüzden iktidar ilanının ardından çeteciliği meşrulaştırma, açık devlet yüzüne dönüştürerek aklama, "terörizmden-teröristlikten düşürme" ile de uluslararası destek planı devreye konmuştur. İlk günden itibaren HTŞ lideri Ebu Muhammed Golani-Ahmet el Şara demokratik özerk yönetim modeline karşı "İdlib modeli"ni uygulayacağını duyurdu. Bu model Alevi ve Hıristiyan halkların katliamı ve dökülen kanı 'eşliği'nde gündeme getirildi. Sokaklarda kadınlara başlarını kapama, giyim-kuşam anonsları, bildiri ve duyurularının duvarlara asılması eşliğinde işlenmeye başlandı. Kadın bakan ağzından kadının siyaset yapamayacağı, evine dönmesi ve erkeğe, aileye, çocuğa hizmetle yükümlü olduğu hükmü duyuruldu. Ardından "geçici hükümet" ve "geçici cumhurbaşkanı" ilanı ile devletleşen çete kurumu binyılların kir-kan-kırım-tecavüzünü erkek ordusundan oluşan bir "Zafer Konferansı" olarak sundu. Yanıbaşında kadın ordulaşması, partileşmesi, kadın konfederalizmi ile kadın örgütlenmesi, eylem, etkinliği, konferans, yürüyüş ve sistemine aşina olmuş zihin, beyin ve yüreklerin karşısına tarihsel kir ve kinini kuşanmış bir katliam, taciz ve tecavüzcü erkek ordusu çıkarıldı.

Bu tablodan ne çıkar?

Hiçbir 'meşruiyet'i oluşmamışken tarihi direnişçi bir kişilik olan, Ortadoğu, insanlık ve kadın tarihine mal olan Zenubya ismi okul kitaplarından çıkarıldı. Farklı inanç ve kültürler üzerine bir çizik çekilerek tarih sayfalarından silen kelime oyunları devreye sokuldu. Sokaklarda terör ve katliam sürdürülürken adına geçici denilerek halkların, kadınların, farklı inanç ve kültürlerin zihinlerinde, yaşam ve kişiliklerinde silinmeyecek izler bırakan bir şiddet iktidarı kuruldu. Sömürgeci karakterli bir düşmanlık sistemi, işgalcinin hiçbir değer tanımayan, ezen geçen gözü kara saldırganlığı estirildi. Ardından İdlib'de sokak ortasında kadınları katleden kişi adalet bakanı yapıldı. 2019'da Serekanî savaşı sırasında katledilen Hevrin Helef'in katili gibi birçok çete başı ödüllendirildi; sorumlu kişiler, bakanlar, generaller olarak iktidar masası etrafındaki yerini aldı.

Şimdi bu tablodan ne çıkar? Kürtlere dokunmayacakları sözünü arada bir dil altından söyleseler de bunca Arap, Süryani, Alevi, Hıristiyan, kadın katliamı yapanlar Kürtlere ne yapmaz? SMO (TC'nin birebir eğitip örgütlediği Suriye Milli Ordusu) HTŞ'ye katılarak katliam ve işgali meşrulaştırmış durumda. Halep'ten yukarıya Minbic, Tişrin, Qereqozax, Sirin, Kobanê, Eyn İsa, Til Temir hattında savaş cephesi olarak katliam günlük olarak devam ediyor. Savaşı yürüten SMO toplama çeteleri yenilgiye uğradıkça TC ordusu devreye girmekte tekniği, askeri ile savaşı birebir sürdürmektedir. Birbirinden kopmuş, ayrılmış dense de bir çete kardeşliği, ortaklığı geçmişi güçlü ve yabana atılmayacak iktidar-maddi çıkar ağları, bağları ile birbirine bağlıdır. Bu yüzden şimdiden Şam, Halep hattından başlayarak cirit atan, örgütlenen MİT ve Türk istihbarat, özel savaş ağlarını, ilişkilerini önemsemek gerekiyor. Üst düzey Şam ziyaretleri ve en son Golani'nin Erdoğan'ı ziyareti ile karşılıklı bir aklama ve kader ortaklığı çizilmek isteniyor.

Halklar ve kadınlar cephesini sıkı tutmak

Bu çete-devlet ittifakına karşı halklar ve kadınlar cephesini sıkı tutmak, özellikle her alanda örgütlülüğünü güçlendirerek öz savunma gücünü devrimci halk savaşı temelinde geliştirmek tarihi bir sorumluluk oluyor. Kadın, inanç, kültür ve halk inkarına, kırımına dayanan her türlü politikaya karşı durmak varlık-yokluk gerekçesi olarak belirginleşmiş durumda. Kadın özgürlük paradigması, kadın devrimine karşı erkek-devlet paradigması ve karşı-devrimi devrededir. Bu hegemonik güçlerin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında iktidarcı İslam'ı sonuna kadar inançlar, halklar ve kadınlar karşısında kullanma ve işe yaramaz hale geldiğinde de tarihin çöp sepetine atma projesidir. Ömrünü halkların ve kadınların direnişi belirleyecektir. İktidarcı İslam'ı devletleşen çeteler eliyle cinsiyetçi, milliyetçi, dinci gerici siyasetin ana malzemesi olarak kullanmaya devam edecekler. Afganistan gerçeği ortada. Yüzyıla yakın bir politika olarak Türkiye'den Tunus'a, Afganistan'dan Filistin'e, Lübnan'a, Mısır'a, İran'a çizilen Şii Hilal'i de Yeşil Kuşak hattı da hem ilişki hem çelişki içinde aynı iktidarcı, devletçi, hegemonik zihniyet ve sistemden beslenmektedir. Bu hat kadın devrimi hattına karşı geliştirilen bir hattır. Kırılgan ve hassas bir hattır. Tarihi ve toplumsal kökleri güçlü, tarih boyunca devletli uygarlık ve egemenlik saldırılarına karşı direngenliğini kaybetmemiş bir hattır. Birinci kadın devrimi olan neolitik devrimin, toplumsal ve kültürel değerlerinin birikme ve yayılma hattıdır. Cinsiyetçi ve dinci politikaların çete-devlet sistemiyle bu düzeyde iç içe geçmesi, kadın ve toplum kırım saldırılarının sistematik karşı-devrim karakterine dönüşmesi bu tarihsel gerçeklikten kaynaklıdır. Bu sistematik karşı-devrim saldırılarına karşı sistematik ve stratejik savunma, örgütlenme, direnme ve kadın devrimini inşa ve yayma zamanıdır. Demokratik ulusun şekillendirdiği ortak zihniyet ve kültürü özümseyerek farklılıklarını zenginliğe, ortak ruh ve örgütlülüğe, demokratik, ekolojik toplum gücüne, kolektivizmine dönüştürmeye hız verme zamanıdır; bu tarihsel zamanı ve fırsatı kaçırma lüksümüz yok.

Tehlikenin büyüklüğü henüz aşılmadı

Kuzey ve Doğu Suriye'de kadın özgürlük çizgisi ve sistemi toplumsal özgürlüklerin, halkların kazanımlarının temeli ve garantisidir. Kadın özgürlük devrimi ve sistemi olmadan demokratik bir toplumdan, demokratik bir Suriye'den, Ortadoğu'dan ve dünyadan bahsetmek mümkün değildir. Bu yüzden kadın katliamlarını ve tecavüzünü meşrulaştıran "İdlib modeli" karşısına "Kuzey ve Doğu Suriye Demokratik Özerk Yönetim Modeli"ni çıkarmak 3. Dünya Savaşı'nda üçüncü büyük cinsel kırılmayı kadın lehine gerçekleştirmek anlamına gelir. Bu da kadın devrimi, kadın yüzyılı ve kadın özgürlük paradigmasını özgür eş yaşam gücüne dönüştürerek kadın aleyhine gelişen iki büyük cinsel kırılmadan tarihi intikamımızı almak demektir. Karanlığa gömülmek istenen, kapatılmak istenen kadın gerçeğini aşarak tarih yapan, tarih yazan özgür öznelere dönüşmek demektir. Yaşamı, günü ve geleceği hakkında, emeği ve bedeni hakkında söz ve karar sahibi olmak, mülkiyet ilişkilerini aşarak özgür kadın ve erkek ilişkilerinin öz kaynağına dönüşmektir. Bunun belli adımları atılmakla birlikte tehlikenin büyüklüğü aşılmamıştır. Yarım yüzyıllık Kürdistan özgürlük mücadelemiz, 13 yıllık Kuzey ve Doğu Suriye kadın devrimi deneyiminden güç alarak tarihsel ve toplumsal bilinci derinleştirme, öz örgütlülüğü ve öz savunmayı geliştirme, demokratik toplum inşasını kesintisiz sürdürmek gerekmektedir. Demokratik kadın ittifakını geliştirerek farklı halkların kadınları ile ortak mücadele alanlarını çoğaltarak kadın devrimi etrafında kenetlenmek kadın özgürlük cephesini genişletecektir. Dünya demokratik kadın konfederalizmi özgürlük cephesini geliştirme, yayma iddia, ısrar ve örgütlülüğü olarak anlam ve yaşam bulacaktır.

Kurumsallaşmış cinsiyetçilikle hesaplaşmak

Havin Güneşer

Yeni bir 8 Mart'a doğru, feminist mücadele de dahil olmak üzere kadın özgürlük mücadelesinin önemini ve bu temelde örgütlü olmanın kritik değerini, dünya sistemi yeniden şekillenirken tekrar düşünmek önem taşıyor. Özellikle Rêber Apo'nun bu konudaki teorik ve pratik çabaları, konuyu sadece kadınlar için değil, tüm toplum açısından anlaşılır ve sade bir dille ortaya koyması, toplumun kadın özgürlüğüne olan ihtiyacını da gözler önüne serdi. Hayatın bu şekilde erkek için de daha anlamlı ve güzel olacağını her zaman dile getirdi. Aslında kadın özgürlüğünün anti-erkek bir duruş olmadığını ve sorunun, doğumdan itibaren cinsiyetçi düşünce ve eylemin tüm benliklerimize kazınmasından kaynaklandığını ortaya koydu. Bu bağlamda, kadınların da cinsiyetçi olabileceğini gösterirken, bunun erkek egemenliğini meşru kılmadığının da altını çizdi.

Sistemi kişilikten söküp atmak

Ataerkilliği daha anlaşılır bir dille açıklarken, bu sistemin erkeğin egemenliği anlamına geldiğini ve kurumsallaşmış cinsiyetçilik olarak işlediğini ortaya koydu. Bu sistemi sonlandırmanın en önemli yolunun, öncelikle kadınların, ancak aynı zamanda ve daha da derinlemesine erkeklerin parçası olduğu ve sürdürülmesine şu veya bu düzeyde ortak olduğu ataerkilliği, yani kurumsallaşmış cinsiyetçiliği sorgulamak ve devlet gibi onun kendini uygulama araçlarını, bireylere kazınmış "kişilik" özellikleriyle birlikte yüreğimizden ve zihniyetimizden söküp atmak olduğunu belirtti. Beş bin yıllık, hatta Rêber Apo ile yapılan son görüşmelere göre on iki bin yıl öncesine kadar uzanan zihniyet yapılanmalarını deşifre etmek için büyük bir çaba harcadı ve halen de harcamakta... Çünkü hakikatin ne olduğu konusundaki ilk karartma ve kayboluş burada gerçekleşti. Bireyin toplumla, bireyin bireyle, kadının erkekle, erkeğin kadınla, bireyin ve toplumun doğayla özgürlük temelindeki ilişkisi nasıl kaybedildi? Kaybedilen özgür yaşam ve özgürlüğü yeniden nasıl inşa edeceğiz? Bunun gibi pek çok soru ve düşünce sıralanabilir. Kadın köleliği, tüm kölelik biçimlerinin kökeni ve toplamı olduğu kadar, kadın özgürlüğü de tüm sınıfsal, ırksal ve benzeri inşa edilmiş kölelik, ezilmişlik ve ayrımcılık biçimlerinin sonlandırılması anlamına gelmektedir. Ancak tersi geçerli değildir. Yani sınıfsallığın, ırkçılığın ya da çeşitli ayrımcılıkların ortadan kalkması, kadın özgürlüğünün sağlanacağını ya da kazanılan mevzilerin kalıcı olacağını garanti etmez. Yakın tarihte, özellikle Sovyetler Birliği deneyimi ve birçok ulusal kurtuluş mücadelesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Kadın özgürlüğü kadınla sınırlı değil

Kurumsallaşmış cinsiyetçilik karakterli bu sistem, doğası gereği erkeklerin lehine düzenlenmiştir. Yani pastadan pay alma süreci, en üstten en alta aynı düzenekte işler, en alttaki ezilen erkek bireye kadar... Onca ezilmişliğine rağmen ona kadın üzerinde hakimiyet salık verilir ve böylece ataerkilliğin sömürüsü hem katlanır hem de gizlenir. Erkek, yükselen faşizm ve ırkçılığın vurucu gücü haline getirilerek sistemle bütünleşir, sistemin devamına katkıda bulunur.

O nedenle belki de tam da şimdi Rêber Apo'nun elini güçlendirmekten bahsediyorken ve bir 8 Mart'ı karşılarken, zihniyet değişim çabalarına ara vermeden hem devam etmek hem de daha sıkı örgütlenmek gerekir. Kadın özgürlüğünü sadece kadınla sınırlı görmemek; kaybedileni kazanma mücadelesinde, yeni bir yaşamın inşasında erkeklerin de ciddi bir zihniyet değişimini yaşaması ve kadın özgürlük mücadelesi etrafında kenetlenmesi bu nedenle önem arz etmektedir. Çünkü kadının kaybedişi üzerinden tüm toplum, doğa sömürüsü gerçekleşmiş, hakikat yitimi böyle yaşanmıştır. Toplum ve onu oluşturan bireyler sisteme daha derinden bağımlı hale getirilerek sistemin çöküşünü kendi çöküşleri olarak algılayacak bir noktaya getirilmiştir.

Sosyalizm ve erkeği öldürmek

Her ne kadar hala çok yaygın bir görüş olsa da kadın özgürlüğü, yalnızca erkekle eşit olmak ya da erkek karşıtı olmak değildir. Rêber Apo, tarihsel süreç içinde gösterdi ki erkek de kurumsallaşmış cinsiyetçi sistemin hem faili ama hem de mağdurudur. Erkek, bu iki yönünü – hem fail hem de mağdur olma durumunu – anlamadan ve ciddi bir değişim-dönüşüm geçirmeden, istediği kadar kendisinin sistem dışı, alternatif olduğunu iddia etsin, ataerkil sistemin bir versiyonu olmaktan kurtulamaz. Erkek, egemen erkeklikten çıkmayı sorun olarak görmediği sürece, Rêber Apo'nun da dediği gibi erkeği öldürmeyi nasıl sosyalizmin temel ilkesi haline getirecek? Ya da erkek kendindeki sistemi, ataerkilliğin kurumsallaşmış etkilerini sorgulamaya yanaşmazsa nasıl sosyalist bir birey haline gelecek, sosyalizmi yaşamsallaştıracak?

Peki her şey ümitsiz mi? Tabii ki hayır. Kürt Özgürlük Hareketi ve Rêber Apo'nun hem teorik hem de pratik alanda katettiği mesafe bunun kanıtıdır. Rêber Apo, erkeklik ve kadınlık kavramlarını çözümlerken, hakikat yitimini tüm karmaşıklığı içinden çekip çıkarmayı başarmıştır. Kadınlar ve erkekler olarak bu gerçekliğe sahip çıktığımız ve dönüşebildiğimiz ölçüde, insanlık tarihinin bu aşamasında önemli bir çıkış gerçekleştirebiliriz. "The Brutalist" filmini izlediniz mi bilmiyorum. Fakat çok tehlikeli bir son söz ile film bitiyor: "Yürünen yol değil varılan nokta önemlidir." Bu, hedef için her şey mübahtır yaklaşımına götürür. Oysa yazar Ralp Waldo Emerson'un bir sözü olan ve artık bir deyime dönüşen söze atıfla, varılacak yer kadar yolun kendisidir önemli olan. Sistemden kopuş ve değişim olmaksızın, hedeflenene ulaşmış oluyor muyuz gerçekten?

Yeni dünya rejimi yeni bir arayış

Nazan Üstündağ

Bu köşede birçok kereler yazdığım gibi en az on yıldır yeni bir dünya rejimi ile karşı karşıyayız. Bu yeni rejimi bir savaş rejimi olarak tariflemek mümkün. 1990'ların sonu ve 2000'lerin ilk on yılı, dünyada çatışmaların bitirilmeye çalışıldığı, neoliberalist dünya projesinin barışma yoluyla tesis edilebileceğine dair inancın kuvvetli olduğu yıllardı. Bu proje farkları yok etmek değil, pazar için elverişli kılmayı amaçlıyordu. Farkları, çok-kültürlülük, çeşitlilik vs. adı altında pazarda alınır, satılır ve ifade edilebilir bir düzeye getirirken, bir yandan da asgari demokrasi yoluyla tüm ülkeleri ve bu ülkelerin devlet ve kapitalizm etkisi dışında kalmış çatışmalı marjinlerini, küresel ekonomiye dahil etmeye çalışıyordu.

Elbette bu dönem aynı zamanda fonlar, yardımlar ve sosyal güvenlik yasalarının değişmesiyle, muhalif hareketlerin de ana akıma dahil edildiği bir dönemdi. Köylüler proterleştirildi, hareketler STK'laştı, yoksullar yardım kapılarına dizildi ve böylelikle herkes ortak olduğu düşünülen küresel alana/pazara dahil oldu. Bu düzende herkes insan hakları, gelişim, tolerans, geçmişle yüzleşme bir yandan; fonlar, hedef kitleler, çıktılar vs. öte yandan yeni bir dil konuşuyor, uluslararası aktörler neoliberal ekonomik ilişkiler ile liberal politik düzenin uyumu için çabalıyordu.

Özgürlük arayışı planlara sığmaz

Ancak insanların özgürlük arayışı elbette bu tür planlara sığmıyor. Asgari demokrasi, barışın konuşulabilir olması, toplumun STK'lar aracılığıyla ya da insan hakkı talebi çerçevesinde devlete veya hukuka talep oluşturarak da olsa yeniden hareketlenmesi kaçınılmazdı. Nitekim 2010 itibariyle dünyanın her yerinde çok çeşitli sebeplerle sokağa çıkan kitleler bambaşka özgürlük biçimleri icra ederek, neoliberalizmi kurumsallaştıracak şekilde işlevsel kılınmış liberalizmi aştılar. Her yerde devrimci fikirler, örgütlenmeler,oluştu. Ancak bunların nihayetinde küresel bir devrim gerçekleştirememeleri sonucunda, bugün toplumlar arasında savaş rejimi, toplum olmaya karşı da faşist rejimleri yaşıyoruz. Walter Benjamin'in on yıllar önce dediği gibi, "başarısız devrimler her zaman faşizmle karşılanır."

Öcalan'ın farkı

2013-2015 döneminde Türkiye'de gerçekleşen çözüm sürecini de bu bağlamda okumakta fayda var. Türkiye, Kürtlerle barışarak ülkede sermayenin arzularına uygun bir ortam yaratma olarak özetleyebileceğimiz barış rejimine geç giren ülkelerden biri. Bundan da önemlisi Abdullah Öcalan, dünyada gerçekleşen süreçlerin kısıtlarını görerek, süreci diğer aktörlerden farklı olarak ne bir egemenlik paylaşımı ne de tasfiyeye sebep olacak bir çatışma çözüm süreci şeklinde ele aldı. Tam tersine baştan itibaren Öcalan, süreci halkların demokratik bir zeminde örgütlenerek güçlenebileceği ve mücadelelerini yeni bir seviyeye taşıyabilecekleri bir fırsat olarak değerlendirdi. HDK/HDP/DTK/DBP ve teklif ettiği dört konferans da bunun temelini oluşturacaktı. Üstelik yukarıda bahsettiğim sebeplerle bu dönem Türkiye'deki farklı kesimlerin de toplumsal hareketlenmelerinin ve özgürlük arzularının ivme aldığı bir dönemdi. Bu ivme ile Öcalan'ın çözüm haritası birbiriyle ilintili bir şekilde 2013-2015 arasında Türkiye'de milyonlara gerçek bir özgürlük duygusunu tattırdı. Ancak yine Öcalan'ın öngördüğü gibi bu özgürlükle başa çıkamayan devlet süreci bitirince, darbeler vs. ile dünyanın yeni savaş ve faşizm rejimleri içinde kendini yeniden konumlandırdı. Tabi burada iğneyi kendimize de batırmamız gerekir ama şu an bu konuya girmeye gerek yok. Şimdiki süreç bambaşka bir konjonktürde gerçekleşiyor. Faşizm ve savaş rejimlerinin küresel anlamda kurumsallaştığı bu dönemde, Türkiye'deki süreci demokrasiye evirecek bir toplumsallık zemini yok denecek düzeyde ve neoliberalizmin yeni evresinde toplumsal bölünme ve çatışma iktidarın da en işine gelen şey.

Bu dönemden umut çıkartmak

Bu durumda bu süreci de başka türlü değerlendirmek gerekiyor. Bu süreçte devletle yapılan görüşmelerden kendiliğinden demokrasi çıkması bana kalırsva imkan dışı. Dünya rejimi şu anda hiç kimseden demokratik adım beklemiyor. Tam tersine iç cephede baskı, ultra milliyetçi ve güvenlikçi politikalar, sermayenin önündeki tüm engellerin her yöntem kullanılarak aşılması, yağma, fakirlerin ve genel olarak iktidarın önünde düren tüm toplumsal grupların imhası norm olmuş durumda. Türkiye'de farklı gelişmeler olması ancak toplumun sürece kendini dahil etmesi ve sahiplenmesi ile gerçekleşebilir.

Abdullah Öcalan böyle bir dönemden umut çıkartmayı başarıyor. Bana kalırsa Öcalan bu sürecin bir yandan Ortadoğu'da Kürt halkının güvenliğini sağlamasını amaçlıyor. Bir yandan da özgürlük hareketinin değişim içine girerek dünyanın yeni rejimi içindeki potansiyel aktörlüğünü arttıracağı bir formül oluşturuyor. Bu sebeple bizlerin de bu farklı sürece nasıl farklı bir şekilde destek vereceğimizi düşünmemiz, bekleme halinden çıkarak aktör olma yolları geliştirmemiz gerekiyor.

Özgür Kürt Basını
toplumun en diri hafızasıdır

"İnsan kendine ne zaman ağır gelir ya da hafif…"
Acı, mücadele, direniş ile yoğurulan bir geleneğin ardılları olarak, yitirdiğimiz yoldaşlarımızın amaçlarının anlam gücüne vararak, hafifleyebiliyor insan…
Yitirdiğimiz tüm basın şehitleri anısına saygıyla…

● **Diren Yurtsever**

Günümüzde medyanın gerek egemenler açısından gerekse de toplum açısından ne anlama geldiğini, ya da medyanın gücünün ne olduğunu, bir cadı avına dönüşen gazetecilere dönük saldırılardan anlayabiliyoruz. Egemenler açısından, kontrol gücünü sağlayan bir "araç" iken; toplum açısından ise bir "soluk, nefes" olma halini taşıyor. Egemenler medya gücünü toplumu kontrol etmede günümüzde en temel araç olarak kullanıyor. Medya ne kadar elindeyse, algıyı o kadar yönetebiliyor. Yani belirleyen güç konumunda oluyor. Toplum açısından ise kendisini kontrol altında tutmak isteyen, bunu yaparken de baskı/zor aygıtlarını kullanan iktidara karşı; sesini duyurabildiği, eylemini görünür kılabildiği yani iktidarın pratiklerini eleştirileri, tepkileri, itirazları, protestoları ile kontrol edebildiği bir araç konumunda. Bu yönüyle bir toplumsal denetim aracı. Yani toplumun demokratik süreçlere katılımını sağlayan merkezi bir yerde duruyor gazetecilik. Bu yüzdendir ki basının özgürlüğü ve demokrasi arasında doğrudan bir bağ var.

İktidar karşıtlığı yeterli mi?

Bugün toplumsal inşada da rolü olan ve toplum açısından bu kadar önemli bir yerde duran medyanın, iktidarlar açısından ne ölçüde önemli olduğunu anlayabiliyoruz. Denetlenmek istenmeyen iktidar; medyayı ya kontrolüne alıyor ya da sindirmeye çalışıyor. Burada özgür Kürt basını ayrı bir yerde duruyor. Türkiye'de medyanın büyük çoğunluğu iktidarın güdümüne girerken; kendisini alternatif medya olarak tanımlayan kimi mecralar da iktidarın dokunulmasını istemediği gerçeklerle arasına mesafe koyuyor. Bu hem baskı ikliminin yarattığı sinme hali nedeniyle hem de iktidarın/devletin kırmızı çizgilerinden biri olan Kürt sorunu gibi bir sorunun aslında bu medyanın da kırmızı çizgileri haline gelmesi nedeniyle oluyor. Yani sadece iktidar karşıtlığı üzerinden bir yayıncılık ya da habercilik yapmak, tek başına "alternatif" olmaya yeterli değil.

Hakikatini 'yanarak' oluşturmak

Bu anlamda özgür Kürt basınının en temel karakteri, gerçeklerle arasına mesafe koymayışıdır. Her şeyden önce bir "hakikat" derdi var. Toplumcu bir yönü var. İktidarın karşısında toplumdan yana taraf olmuş; en çok da sesi kısılan, görünür olunması istenmeyen, yok edilmeye çalışılan Kürt gerçeğine dokunmuştur. Bu gerçeğe dokunmak, çoğu zaman yakmıştır onu. Zaten kendi hakikatini böyle oluşturmuştur. Yanarak aydınlatmıştır, karanlığın aydınlık yüzü olmuştur. Yani bedeli ne olursa olsun hakikati açığa çıkarmanın mücadelesini vermiştir özgür Kürt basını. Ve bu nedenle hedef olmuştur. Çünkü egemenler her zaman hakikate savaş açar. Türkiye gibi otoriter, "tekçi" rejimlerde zaten genel anlamda gazetecilere dönük bir baskı varken; özgür Kürt basınına adeta savaş açıldığını görüyoruz. Kitlesel gözaltı ve tutuklama operasyonları, ağır cezalar, sürgün politikalarının yanı sıra; bir kameraya, bir fotoğraf makinasına karşı SİHA'ların bile devreye konulduğu bir savaş bu.

Özgür Kürt basını, iktidarın işlediği tüm savaş ve insanlık suçlarını, topluma karşı işlediği bütün suçları, bütün ihlalleri tüm bu saldırılara karşı açığa çıkarmaktan bir adım bile geride durmuyor. Sadece Kürt halkının değil, ezilen ve yok sayılan tüm kesimlerin, kadınların, gençlerin, doğanın sesi oluyor. Tekçi anlayışla medyayı tekleştirme politikalarına karşı çok sesliliği esas alıyor. Araştırıyor, sorguluyor, belgeliyor… Cinsiyetçi, eril anlayış ve dile karşı kadın odaklı bir dili, kadın odaklı bir yayıncılığı esas alıyor. Bu yönüyle dönüşüme öncülük ediyor aynı zamanda. Bu yüzden saldırıların doğrudan hedefinde. 90'larda gazete binaları bombalanırken, şimdilerde gazetecilerin üzerine bombalar yağdırılıyor. Saldırılarda araçlar değişse de politikanın değişmediğini görüyoruz.

Toplumun hafızası

Elbette değişmeyen bir şey daha var; o da özgür Kürt basınının bitmeyen mücadelesi ve direnişi. "Var olmanın yasası mücadeledir" diye bir söz vardır. Özgür basın aynı zamanda var olmanın mücadelesini yürütüyor. Ne bombalar, ne SİHA'lar, ne demir parmaklıkların gücünün yetmediği bir hakikat var. O hakikat, Nazım ve Cihan'ın gülüşünde, Hero ve Gülistan'ın gözlerinde, Nagihan ve Aziz'in kaleminde ve Egid'in son mesajında dediği gibi bir tarihin tanıklığında akıyor. Apê Musa'dan Gurbetelli Ersöz'e, binlerce tanığı var bu tarihin. Özgür Kürt Basını bu toplumun bir hafızası aynı zamanda. Hem de en diri hafızası. Bu hafızada sadece belgeli tanıklıklar yok aynı zamanda bir tarihle eş değer belgesiz tanıklıklar var.

Sahada koşturan, toplumun tüm kesimlerine dokunan, şu an en yakın örneğini Tişrîn'de gördüğümüz en kritik noktalarda toplumun haber alma hakkını sağlayan, gerçekleri gösteren, hakikati açığa çıkaran özgür Kürt basını çalışanları, bu toplumun hafızası olmaya, karanlığa karşı aydınlık yüz olmaya, tüm bu baskılara karşı geri adım atmayan bir yerde duruşuyla umut olmaya devam ediyor.

Ne bombalar, ne SİHA'lar, ne demir parmaklıkların gücünün yetmediği bir hakikat var. O hakikat, Nazım ve Cihan'ın gülüşünde, Hero ve Gülistan'ın gözlerinde, Nagihan ve Aziz'in kaleminde, Egid'in son mesajında dediği gibi bir tarihin tanıklığında akıyor.

Jineolojî Komitesi'nde bir Hindistanlı

● **Aylin Acar**

14-16 Şubat tarihleri arasında Viyana'da gerçekleştirilen "İnisiyatifi Geri Alın" sloganıyla düzenlenen Avrupa Halklar Platformu, bir anlamda kadınlar platformuydu. Abya Yala'dan Makedonya'ya, Kolombiya'dan Hollanda'ya kadınlar, arayışlarını, çözüm yollarını ortaklaştırmak amacıyla oradaydı. Geldikleri coğrafyalar, örgütlenmeleri farklılıklar içerse de dünyayı değiştirme iddiaları, sistem dışı arayışlarında buluşan bu kadınlar giderek ortak örgütlenmelerde de yer alıyorlar, Navneet Pal gibi…

Navneet Pal, Almanya'da Jineolojî Komitesi üyesi. Hindistanlı olan Navneet, 2022 yılında Berlin'de gerçekleşen Dünya Kadın Konferansı'na katıldıktan sonra Jineolojî çalışmalarında yer almaya karar vermiş.

"Bir arkadaşımdan dünyanın farklı yerlerinden kadın örgütlerinin bir araya geleceğini öğrendim. Konferansa gittiğimde çok etkilendim. Dünyanın farklı yerlerinden gelmişlerdi ancak mücadelenin özü aynıydı. Biçim değişse de, kökleriyle yeniden buluşma çabası ortaktı" diyor.

Konferans bakış açımı değiştirdi

Bu çabanın Jineolojîk bakış açısının bir sonucu olduğunu öğrendikten sonra ilgisinin daha da arttığını belirten Navneet, "uzun zamandır kadın mücadelelerine ilgi duyuyordum. Ama hiçbir zaman örgütsel olarak herhangi birine dahil olmamıştım" diyerek sözlerini sürdüren Navneet, bakış açısını değiştiren bu konferanstan bir süre sonra Almanya'daki Jineolojî çalışmalarına dahil olmuş.

Navneet'i böyle bir çalışmada yer almaya iten "kökleriyle buluşma çabası"nda mitoloji önemli bir yer tutuyor. Güncel olarak birçok başlık gündeminde olsa da, temel ilgi ve çalışma noktası mitolojiler. Ataerkil düzenin bir sureti gibi olan, tanrılarıyla nam salmış Hindu mitolojisinin yeniden yorumlanması gerektiğini söylüyor:

"Mitoloji benim toplumumda hala çok canlı. Hem inanca kaynaklık etmesi bakımından hem de yaşam ve kültürün büyük bir parçası. Ancak Hindu mitolojisinin eril etkilerden arındırılması, yeni bir bakış açısı ve perspektifle ele alınması gerekiyor. Aslında bizim çok güçlü tanrıçalarımız var. Mitolojimizde çok güçlü kadın figürlerimiz var. Birçok mitolojik anlatıda kadınların güçlü direniş hikayeleri var. Ama bunların üzeri de sanki katman katman örtülmüş. Bunu Jineolojî'deki anlatımlarda çok net gördüm. Yani oradaki anlatımlar sanki bizim toplumumuzda bastırılan kadın kültürünü anlatıyordu. Bugün baskın olan ataerkil kültür ve sistem."

Sınıf ve kast farkı eylemlere de yansıyor

2024'ün en ses getiren kadın eylemlerinin Hindistan'da gerçekleştirildiğini hatırlatarak güncel durumu da soruyoruz. Eylemlerin toplumu dönüştürücü rolünü dile getirmek kadar tamamlayıcı eleştiriler de yapıyor Navneet:

"Hindistan'da kast ve sınıf farklarına da dayanan çoklu şiddet biçimleri var. Kadınlar bunun hem faturasını çok ağır ödeyenler hem de buna karşı itirazını koyan kesim. Bu nedenle protestolar gerçekten çok önemliydi. Ancak bu protestoların kast ve sınıf gözetmeksizin gelişmesi gerekiyor. Şiddete maruz kalan, tecavüze uğrayan bir doktor ya da öğrenci ise ses daha çok çıkıyor. Ama köylerden gelen, örneğin; Dalit* topluluğuna ait genç kızların maruz kaldığı bir tecavüz olayında ses bu kadar yükselmiyor."

Navneet, "Reclaim The Night" (Geceyi Geri Al) hareketine de değinerek, bu hareketin de yalnızca belirli bir kesim için değil, tüm kadınlar için olması gerektiğini savunuyor: "Bu hareket kimin için? Uber çağırabilecek, gece taksiye binebilecek imkana sahip olan kadınlar için mi yalnızca? Peki ya temizlikçi kadınlar? Gecekondu bölgelerinde yaşayan kadınlar? Yani her anlamda geceleri kendine ait olmayan kadınların sesi kim olacak?" diye soruyor.

Navneet Pal, Hindistan'daki kadın hareketi ile bağlantısını güçlü tutarken, Jineolojî Komitesi'nde kadınların özgürlük mücadelesine katkı sağlamak için çalışmalarını sürdürüyor.

**Dalit topluluğu:* Sistemin tümüyle dışında ve altında kabul edilen Hindistan'daki kast grubu. "Dalit" kelimesi, Hindistan'da "dokunulmaz" anlamına geliyor.

Dalitlere, "dokunulmazlar" denilmesinin nedeni, tuvaletlerin (elle) temizlenmesi, ölenlerin gömülme işlemi, hayvanların bakımı gibi diğer kastlarda bulunan Hinduların aşağılayıcı bulduğu işleri yapıyor olmalarından geliyor.

Bu sosyal aşağılamalar nedeniyle Dalitler arasında intiharlar yaygın, ayrıca Dalit kadınlarına yönelik "dokunulmazlık" iddiasının aksine üst kastlardan cinsel şiddet ve tecavüz vakaları oldukça yaygın.

Avrupa Halklar Platformu'nda "Demokratik Kadın Konfederalizmi" atölyesinden bir kare...

ABDULLAH ÖCALAN

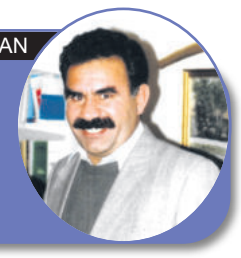

Çabamız gerçek baharı yaşatmak

Yeni gün, yeni yaşam, bahar olan Newroz günlerini, gerçek anlamına kavuşturmuş olarak ve bir daha da elimizden kolay alınamayacak tarzda bir mücadele gerçeğiyle karşılıyoruz.

Mücadelenin ateşi içinde doğan Newroz'u, günümüzde de adeta yeniden ateşle yoğrulurcasına, özgür bir halkı, onun yaşamını hissederek kutluyoruz.

Yaşam, insanın varoluşunun temel esaslarına, belki de insanlık tarihinde izah edilemeyecek bir tarzda kastetmiş, sadece yaşam dışı bırakmakla kalmamış, ölümden daha betercesine bir yaşamın içine ittirilmiş bir gerçeklikti. Bu gerçeğin parçası olmak, sadece baskı ve sömürüyle de izah edilemeyecek yüzkarası bir konumda tutulmaktı. Biz, acı ve zor olmaktan da öteye son derece kahredici, karşılığını veremezsen her gün ölümden daha beterinin yaşatıldığı, ama karşılığını vermenin de muazzam direniş istediği bu gerçekliğin ayrılmaz bir parçasıyken, bu Newroz günlerinde yeni bir yaşam seçeneğine adım attık.

Alacakaranlıkta umut olduk

"Acaba bir adım atabilir miyiz, umut olabilir miyiz?" diyerek, umutsuz mu umutsuz, iddiasız mı iddiasız, alacakaranlık bir dönemde, ağzımızdan bir-iki söz çıkararak, ülkemizin, halkımızın adını ve özgürlüğünü düşünerek, böylesi bir Newroz gününde sadece diriliş veya kurtuluş değil, bütünüyle mutlak yaşam hareketi olarak da değerlendirilecek bu hareketin ilk adımını attık.

İşte görüyorsunuz, doğa ne kadar canlanıyor. Gerçekten olağanüstü yeşeriyor, kusursuz denilecek bir biçimde çiçekleniyor. Bu bahar bu adımın yirmi dördüncü yılına giriyoruz. Dile kolay diyeceğim, ama halen anlatılması bile çok zor bir yirmi üç yıl geride bırakıldı. Onun öncesi de vardır. Belki daha kahırlıdır ama korkunç bir şekilde nefes nefese yaşamı başlattık.

Tarih nasıl bir halk tarihi haline geldiğini, nasıl bir savaş tarihi olduğunu daha iyi açıklayabilir. Ama gerçekten bu başlangıcın ne anlama geldiğini, birey olarak bizim nasıl başladığımızı, bunun ne anlama geldiğini kelimelerle anlatabilmek zordur. Zor olduğu içindir ki sancılar çekiyorsunuz, halk olarak da halen en ağır tehditler altında bulunuyorsunuz.

Gerçek direnişçiyi ortaya çıkarmak

Yeni günleri, yeni bir yaşamı yakalayabilmek için, bu baharlara yüklendikçe yüklendik. Her şeyimizi verdik, bütün coşkumuzu ve direncimizi bu günlerde daha anlamlı, daha yüceltilmiş olarak gösterdik. Ve biz halen hızından hiçbir şey kaybetmeden, yine öyle coşkulu, iddialı, bilinçli ve yaşama mal ederek yürüyoruz. Halen tüm gücümüzle gerçek direnişçiyi ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Bu, büyük duymayı, büyük yaşam isteğini, ama en çok da amansız mücadele tarzını gerektirir. Bütün yaptıklarımız, bunu anlaşılır kılmaktır. Bu yeni yaşam tarzının bir söylemi var, bir mücadele ifadesi var, kendini günlük olarak dile getiriş ustalığı vardır. Bunlar kazanılmadan tehlike her zaman üzerinizde sürecek ve düşmanın lanetli tarihi sürüp gidecektir.

Yaşama büyük saygı duydum

Bir Önderlik tarzı var ki, bence artık anlaşılabilir. Çünkü kanıtlanmıştır, başarmıştır ve açıklığa kavuşturulmuştur. Çok alışılagelmiş, kopya edercesine katlanan günleri hiç tekrarlamaya gerek yoktur, hiç kıymeti de yoktur. Bu, zaten yaşama en kötü saygısızlık olacaktır. Çok açıkça tekrarlamalıyım ki benim bütün yaptığım, yaşamı elden kolay bırakmamaktır. Ucuz yaşamamak kadar, ona saygısız olmamak, yaşamı büyük bir sorun haline getirmektir. Şu anda yaşam büyük bir sorundur. Yaşama doğru ve çok kapsamlı yaklaşım kadar, onun her koşul altındaki mücadelecisi olmayı kesinleştirmelisiniz. Halkımız bütün umutlarında hayal kırıklığına uğramamış mıdır? Bütün mutlulukların arkasında onu kahredici gelişmeler karşılamamış mıdır? O halde artık umudun ve mutluluğun doğru kaynağını bir şans olarak değerlendirmelisiniz. Bunu süreklileştirme, tam zaferle herkesle paylaşmayı, coşkunun bitmeyecek kaynağı olarak görmek kadar; azmin, iradenin de en keskinleştirici dürtüsü olarak değerlendirmelisiniz.

Kendime güvendim, insana güvendim

İnsana güvenmek gerekiyor. Ben kendime bu temelde güvendim. Kendimi bir silah haline getirme imkanını buldum. En çaresizler, en yaşamın kenarından geçemeyecek olandan, yine en korkaktan, en ürkekten kudretli bir savaşımın sahibi olmaya kadar çare buldum. Büyük bir çaredir. Bütün güçsüz insanlar için bir çare; yine kültürler için, halklar için de bir çaredir. Ve düşünüyorum, kendimi şöyle kılmakla insanlık için en iyisini yapmışım.

Hep hayal kırıklığı, hep başarısızlık, çaresizlik içinde boğulup gitme, bunu tüm insanların kaderi olarak görmediğimiz gibi halkımız için de sizler için de bir kader olarak görmüyoruz. Çareyiz. Ve insan isterse en zor koşullarda yalnız kendisi için değil, tüm takipçileri için, halkı için, insanlık için bir umut olabilir. Ve hatta onu büyük gerçekleştirebilir de. İşte yeni gün olan, yeni yaşam olan, bahar olan bu Newroz günlerini, gerçek anlamına kavuşturmuş olarak ve bir daha da elimizden kolay alınamayacak bir tarzda bir mücadele, bir savaş gerçeğiyle karşılıyoruz.

Yaşam kazanılmıştır

Bu en zor kazanılan, ama "tutarlıyım, dürüstüm, gereklerine bağlı kalacağım" diyenin; zorluklarla, ne pahasına olursa olsun sürdürmesi ve tam zafere kavuşturması gereken bir gün gerçeğidir, bir yeni yaşam gerçeğidir. İçinde istediğimiz kadar özgürlük vardır. Maddi manevi her türlü zenginlik vardır; yeter ki sonuna kadar azimle ve bir o kadar ustalıkla ölçüp biçerek, öncülük rolünü oynayarak gereklerini yerine getirin. O taktirde bu yaşam büyük kazanılmış, siz yaşamı büyük değerlendirmiş ve kendinize mal etmişsiniz demektir.

Özgürlük tutkusu hiç eksik olmayacak

Halkımız bu temelde yaşamaya karar vermiştir. Öncülüğümüz bu temelde kabul görmüştür. Hiçbir gerekçeyle ne halkımız, ne hareketimiz artık bu yaşamdan vazgeçmeyecektir. Bu büyük özgürlük tutkuları bir daha içimizden eksik olmayacaktır. Her zaman özgür, tutkulu, yaşama böyle selama duracağız. Bu toprakların bu insanlık beşiğinin, insanlık adına eskiden olduğu kadar yeni günde de, tek umudu olarak yerini bulacaktır.

Kürdistan dağlarının eteklerindeki yaşam sevinci en benim diyen emperyalist dünyanın yaşam sevincinden bin kat daha güçlüdür, yaşam çağrılarıyla doludur. Orada bitmiş tükenmiş bir insanlık durumu varken, bizde her bakımdan gelişen, yeni yaşama göz açan bir insanlık durumu vardır. Orada insanlar enkaz haline gelirken, monotonlaşıp robotlaşırken; bizde insanlar bütün güzellikleriyle yaşama yeniden göz açıyorlar. Duygularıyla, özgürlük tutkularıyla, bilinçleriyle nasıl yaşamalı gerçeğinde kendilerini, yaşamını örgütleyenler ve savaşımını verenler olarak toplumsallaşmakta, ulusallaşmakta, yeni insan haline gelmekteler.

Zekiyeler, Rahşanlar 'Jin'i 'Jiyan' yaptılar

Bu büyük umudu, en başta bu kahraman şehitlerimize borçlu olduğumuzu söylemeliyiz. Yine en başta da bizde yaşam kadın adıyla da özdeşleştirilmiştir. Zekiyeler, Rahşanlar, Berivanlar, Ronahiler, 'jin'i 'jiyan' haline getirmenin de en büyük adıdırlar. Ve bu kahraman kadın şehitlerimizi, bu büyük Newroz şehitlerini, yaşamın bu güçlü kararlarını selamlamadan yaşamı anlamak, hakkını vermek de mümkün değildir.

İşte bu kadar yaşamın gerçeğine ulaşmış, kararını vermiş, her türlü savaşımını göze alan bir halk olarak sadece kendimiz için değil, bütün insanlık için iddialıyız diyoruz. Yine bu temelde öncülüğe soyunmuş bir parti, yalnız dar bir ulusal kurtuluşun partisi değil, tüm Ortadoğu halklarının önemli umut kaynağı haline gelen bir parti olarak, her zamankinden daha fazla rolünü oynayacaktır. Halkımız da her zamankinden daha fazla bu lanetli tarihe düşmeyecek, tersine o tarihi kat be kat ödettirecek kadar bir özgür yaşam tarihinin içine girecektir. Bu en kapsamlı zafere kadar da, bütün insanlığa mal oluncaya kadar da sürüp gidecektir.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 21 Mart 1996 tarihli Newroz konuşmasından alıntıdır.

Ne halkımız, ne hareketimiz artık bu yaşamdan vazgeçmeyecektir. Bu büyük özgürlük tutkuları bir daha içimizden eksik olmayacaktır.

Pêla berxwedanê ya bi pêşengiya jinê her diçe berfireh dibe û hêviyek mezin ava dike. Lê ji ber tevgerên li dijî pergalê di aliyê sazîbûn, rêxistinî û çalakiyê de lewaz dimînin ev yek dibe sedem ku di aliyê avakirina pergaleke alternatîf de jî lewazî çêbibe.

Şoreş bi berxwedana jinê misoger dibe

• Koordînasyona PAJK'ê

Wesfa bingehîn a ku têkoşîna azadiya jinê ji tevgerên din ên dij-sîstemê cuda dike, têkoşîna wê ya civakî ye ku têkoşînên ekolojî, demokrasî, aştî, ked û xwerêveberinê di nava hev de dimeşîne û dike yek. Têkoşînên li dijî çîn û mêtingeriyê ku ev 200 sal in mohra xwe li demê xistine nebûne xwedî hêzeke bi vî rengî. Nirxandina Rêber Apo ya "Mijara jinê, ji rastiya çîn û netewetiyê girîngtir e. Hem ji aliyê dîrokî, hem jî ji aliyê civakî ve berfireh e. (...) Çawa ku sedsala 19'emîn bûye sedsala partiyên bûrjûwa û sedsala 20'emîn bûye sedsala partiyên kedkar, sedsala 21'emîn jî wê bibe sedsala partiyên girêdayî jinê" balê dikişîne ser vê rastiyê.

Pirsgirêk û nakokiyên kûr ku bi şaristaniya dewletê re berhev bûye û bi kapîtalîzmê re gihiştiye asta qirkirina civakê, bi awayekî diyalektîk pêşketina berxwedana dijber, çalakî û rêxistinbûnê bi xwe re tîne.

Serhildana li Rojhilat ne tesadûfî bû

Di nava deh salên dawiyê de ji ber krîzên aboriyê yên sermayeya fînansê rû dan, zext û tundiya li hemberî jinê girantir bûye. Li dijî wê berxwedana jinan jî diyarker bûye û roleke pêşengiyê girtin ser xwe.

Di vê pêvajoya ku em di nav Şerê Cîhanê yê 3'yemîn de ne, ev berxwedan li Rojhilata Navîn bi pêşengiya tevgera me bi pêş ket. Bi têkbirina DAÎŞ'ê û avakirina sîstema xwe ya alternatîf bi şoreşa Rojava re, nûnertiya berxwedana herî xurt a vê serdemê kir. Ev berxwedan bû wesîleya tevlîbûn û piştgiriya gerdûnî. Her wiha ji bo tevgerên ekolojîk, femînîst û demokratîk ên dij sîstemê, bû çavkaniya îlhamê.

Pêşketina têkoşîna azadiyê ya jinên Kurd a bêhtirî 30 salan ku bi şoreşa jinê ya li Rojava re şênber bû, bi serhildana li Rojhilat re gihişt lûtkeyê. Bêguman serhildana li Rojhilatê Kurdistanê mohra xwe li sala 2022'yan xist û pêşketina têkoşîna jinê nîşanî tevahiya cîhanê da. Ev serhildan piştî jina Kurd Jîna Emînî ya ji bajarê Seqizê, ji aliyê polîsên exlaqê ve hate qetilkirin destpê kir. Helbet mezinbûn û belavbûna serhildana jinan a li Rojhilatê Kurdistanê di nava tevahî civakê û cîhanê de, ne tesadûfî bû. Li Îranê di demên guherîn û şoreşî yên girîng de, jin her tim bûne aktorên diyarker. Li Îranê rejîma Îslamî her çend îro êrîşên herî mezin li dijî azadiya jinê pêk anîbe jî di nava civakê de hêza jinê ya çandî her tim diyarker bûye. Û van serhildanan nîşan dan ku şoreşa jinê ya li Rojhilata Navîn bi pêşengiya jinên Kurd destpê kir, bandorek çawa li cîhanê kir.

Li Îranê têkoşîna jinê

Di destpêka sedsala 20'mîn de tevgera ku ji meclîsên jinan pêk tê ku di bin navê Encûmenên Jinan ên Îranê de xwe birêxistin kirin, bi têkoşîna xwe ya di aliyê mafên jinan de destketiyên girîng bi dest xistin. Piştre di sala 1943'yan de Cemiyeta Jinan ku ji bo mafên siyasî yên jinan têkoşiya hat avakirin û di sala 1963'yan de jinan mafê hilbijartinê bi dest xistin. Lê belê mafên jinan bi şoreşa Îslamî ya ku di sala 1979'an de li Îranê hat avakirin re, derbeke mezin xwar. Di serdema Ehmedî Necad de bi navê "Dewriyeyên Îrşad" polîsên exlaqê hatin avakirin. Ev dewriye ji sala 2006'an û vir ve ji ber sedemên wekî makyaj, cil û bergên jinan, dest bi girtina jinan kirin.

Ev dewriyeyên ku di bin navê polîsên exlaqê de tevdigerin, di 13'yê Îlona 2022'yan de jina Kurd a bi navê Jîna Emînî dema ji bajarê Saqizê diçû Tehranê bi hinceta serê xwe baş negirtiye, bi êşkenceyên giran ew binçav kiribûn. Jîna Emînî piştî vê bûyerê rakirin nexweşxaneyê û di 16'ê Îlonê de jiyana xwe ji dest da. Beriya ku Jîna Emînî jiyana xwe ji dest bide, di 3'yê Îlona 2022'yan de li Ûrmiyê jina Kurd a bi navê Şilêr Resûlî ji bo xwe ji mêrê ku hewl dida destdirêjî lê bike rizgar bike, xwe ji şaneşîna malê avêtibû û piştî dermankirina 5 rojan a li nexweşxaneyê di 8'ê Îlonê de jiyana xwe ji dest dabû. Çalakiyên jinan ên nerazîbûnê ku piştî Şilêr Resûlî destpêkirin, bi Jîna Emînî re veguherîn serhildanan. Ev çalakiyên ku di nava civakên Kurd, Fars, Azerî û Belûcî de belav bûn, hişt ku her kes rabe ser piyan. Ev serhildan bênavber 5 û bi giştî jî 9 mehan dewam kir. Dirûşmeya serhildanê "Jin Jiyan Azadî" bû. Ev serhildan belavî tevahiya cîhanê bû. Li tevahiya cîhanê çalakiyên protestoyî hatin lidarxistin, jin bi birîna por û şewitandina cilên xwe, piştgirî dan serhildana "Jin Jiyan Azadî." Dewlet ji bo pêşî li serhildanan bigire, dest bi êrîşan kir. 71 jê zarok, bi giştî 524 kes hatin qetilkirin. Heta 15'ê Çileya 2023'yan 19 hezar û 400 kes hatin girtin. 724 kes bi hinceta têkiliya wan bi serhildanê re hene cezayê darvekirinê li wan hat birîn. Li gorî rapora mafên mirovan a Îranê, 199 kes hatine darvekirin.

Nîşaneyên şoreşa civakî

Dema em li cîhanê dinêrin, ev rastî bi awayekî zelal tê dîtin, di destpêka sedsala 21'emîn de qadeke girîng a têkoşîna jinê ava bûye. Ev yek nîşan dide ku di şoreşeke nû ya civakî de jin navend e. Jin di çalakiyên protestoyî de, ji bo dewletê, serdestiya mêr û kapîtalîzmê peyamek sereke da. Jinê peyam da ku ew naxwazin di nava sîstemeke wiha de bijîn. Yanî alternatîfa herî rast li ser bingeha azadiya jinê ava dibe. Dirûşmeya "Siberoj Jin e" tê wê wateyê ku civakek azad tenê bi pergaleke ku jin tê de azad û wekhev bijîn pêkan e.

"Ji rakirina kevirekî ketiye erdê heta bi pêkanîna şoreşa nîvcomayî" Rêberê me di asteke berfireh de wateyê dide her hewldan, berxwedan û avakirinê. Lewma di avakirina modernîteya demokratîk de ev nêzîkatiya Rêberê me gelekî girîng e. Tevî ku pêla berxwedanê ya bi pêşengiya jinê her ku diçe berfirehtir dibe û hêviyek mezin ava dike jî, ji ber tevgerên li dijî sîstemê di aliyê sazîbûn, rêxistinî û çalakiyê de lewaz dimînin ev yek dibe sedem ku di aliyê avakirina sîstemeke alternatîf de jî lewazî çêbibe.

Êrîşên neolîberalîzmê

Li dij sîstemê derketin, ne tenê li dijî kapîtalîzmê, divê li dijî desthilatdariya bi hezaran salan a dewlet û sîstema mêr jî çêbibe. Nemeşandina vê têkoşînê ango tenê rexneyên xwe bi kapîtalîzmê ve sînordarkirin, rê li ber derketina ji sînorên modernîzmê digire. Pêkan e ku encamên vê qutbûnê di teorî û pratîkên tevgerên dijî sîstemê de bên dîtin. Di têkoşîna li dijî sîstemê de, têkoşîna îdeolojîk a li dijî bandorên lîberal ên di teoriyê de, ji vî alî ve girîng e. Her çend ji bo derbaskirina nêrîna pozîtîvîst û di aliyê zanistiyê de lêgerîna şoreşek paradîgmayê hebin jî, divê ev guhertin şênber bibe û derbasî pratîkê bibe.

Tevgera Jina Azad û femînîzm xwedî wê potansiyelê ne û li dijî pergalê du tevgerên herî radîkal in. Lê belê asta xwenîşandana vê potansiyelê hîn lewaz e. Bandora neolîberalîzmê li ser vê yekê gelek mezin e. Di teorî, çalakî, jiyan û cureyên têkiliyan de berovajî îdîaya radîkalbûnê, bandorên lîberalîzmê bêhtir xuya dikin. Bi destpêka salên 70'yî re, di serî de li Ewropaya Bakur û Emerîkayê li gelek navendan teorîsyenên tevgerê ji bingeha çalakî û rêxistinbûnê ya tevgerê dûr ketin û di qada akademîk de xwe nîşan dan. Derbaskirina fikra azadiya jinan li qada akademîk û beşên lêkolîna jinan ku bi armanca jiholêrakirina zayendperestiyê hatin avakirin, piştî demekê ji bo pûçkirina femînîzmê hatin bikaranîn. Weke nimûne, di demên dawî de li Emerîkayê teoriyên nû yên zayenda civakî pêş ketin ku bêhtir di xebatên akademîk de xuya dikin û behsa teoriyên post-femînîzmê tê kirin.

Nîqaşên ku ji bo pûçkirina dijberiyên di navbera jinên xwedî nasnameyeke sabit, pasîf, mexdûr, bişaftî û mêrên xwedî nasnameya serdest de destpê kirine, bi demê re ji armanca xwe dûr ketine. Ji guherîna jin û mêran a di encama têkoşîna hevpar de derketî holê wêdetir, zêdekirina awayên nasname, bişaftin û rolgirtina wan nakokiya bingehîn şêlû dike. Di esasê xwe de ev êrîşeke îdeolojîk a lîberalîzmê ye ku gelek teoriyên civakî û dîrokî yên ku tevgerên azadiya jinan xwe dispêrinê pûç dike.

Hewildanên şikandina radîkalîzmê

Bi heman awayî fikra ku dibêje êdî hewcedarî bi têkoşîna azadiya jinan nîne û jin jixwe azad bûne jî êrîşeke din a ji eniya lîberalîzmê ye. Di vê çarçoveyê de hewl didin ku gotina azadiya jinan, ji bo kesên ku dixwazin di cîhana tîcarî de bêyî ku têkiliyeke wan bi tevgera jinên azad re hebe pêş bikevin û di nav çerxa mêrperest de ji xwe re cihekî peyda bikin, weke amûrekî bikar bînin. Ferasetên ku weke femînîzma tîcarî û lîberal tên pênasekirin, li ba jinan bûn sedema şaşiya ku jin bi awayekî takekes bi pêş bikevin û xwe îspat bikin wê bikarin azad bibin.

Gotinên ku ji aliyê tevgerên azadiya jinan ve weke subjektiviya jinan, azadiya aborî û derketina derveyî mekanîzmayên mêtingeriyê hatine formulekirin, ji salên 1970'î ve ji bo plansaziyên çalakiyên wekheviya zayendî û daxilkirina keda jinan di nav çerxa neolîberal de bi pêşengiya Neteweyên Yekbûyî, Yekîtiya Ewropa û Bankaya Cîhanê hatine bikaranîn. Îro, xebatên weke femînîzma civaka sivîl, femînîzma projeyan, femînîzma mîkrokrediyê yên ku ji bo şikandina radîkalîzma tevgerên jinan tên bikaranîn, di rastiyê de xizmeta projeyên vê polîtîkayê dikin.

Çalakî têrê nake, divê stratejî hebe

Ji hêla çalakiyan ve daxwaz û çalakiyên li ser esasê parastina jinan, jiholêrakirina neheqiyên di qada hiqûqê de, darizandina kujer û tecawizkarên jinan, hêsankirina xwegihandina kurtajê û hevberdanê derketin pêş. Lê belê eger çalakî, rêxistinbûn, sazûmanî û stratejiyên ku wê pergalê di xalên bingehîn de biguherînin neyên pêşxistin, ne mimkin e ku li hember pergaleke ku 10 sal an jî 100 salên siberojê hesab dike û wisa gav diavêje encamek were standin.

Heqîqeta qirkirina jinan, ji bo azadiya jinan hem di teoriyê de hem jî di pratîkê de hewcedariya çalakiyên xwedî bingeh nîşan dide. Pêla berxwedanê ya ku bi pêşengiya jinan pêk te, encax dikare bi çalakiyên bi vî awayî veguhere şoreşa jinan.

**Ji belgeya PAJK'ê a bi navê 'Şoreşa Jinan' ku di Îlona 2023'yan de hatibû weşandin, hatiye girtin.*

Li Rojhilatê Kurdistanê berfirehbûna serhildana jinê, helbet ne tesadûfî bû. Ev di heman demê de nîşan da ku şoreşa jinê ya li Rojhilata Navîn bi pêşengiya jinên Kurd destpê kir, bandorek çawa li cîhanê kir.

Roza Metîna

Wê qeyûm biçin, lê gel bimîne

Di 31’ê Adara 2025’an de hilbijartinên rêveberiyên herêmî hatin lidarxistin. Di serdema xebatên hilbijartinê de tevî astengî, êriş, binçavkirin, zext û zordestiyên rejîma AKP’ê jî jinan bi her awayî pêşengiya vê pêvajoyê kirin. Di van hilbijartinan de desthilatdariya AKP-MHP’ê bi rêjeyeke mezin deng winda kir û dîsa xwest tola vê yekê bi pêşxistina kaosên mezin hilîne. Li dijî vê yekê jin jî bê navber di nav têkoşîn û berxwedanê de bûn. Ji bo di qada rêveberiyên herêmî de nûnertiya jinan hebe, bi ti awayî paş ve gav neavêtin. Jin serî netewandin û bi felsefeya “Jin, jiyan, azadî” li qadan li hemberî êrişên li ser destkeftiyên xwe dengê xwe bilind kirin.

Saziyên jinan ji nû ve hatin vekirin

Bi serketina hilbijartinên 31’ê Adarê ya DEM Partiyê re xebatên jinan ên di bin banê şaredariyan de dîsa dewam kir. Saziyên ku ji aliyê qeyûman ve hatibûn girtin, dîsa hatin vekirin. Gelek kar hatin kirin, lê em dikarin çend mînakên weha bidin: Gerînendetiya Polîtîkayên Jinan a Şaredariya Peyasê li Parka 75’an a Amedê “Pirtûkxaneya Berhemên Jinan” vekir. Meclisa Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê, ji bo jinên kêm endam yên di navbera 18-64 salî de karibin ji xizmetên veguhestinê bi awayekî bê pere sûd werbigirin, serlêdana JINKART’ê bi yekdengî qebûl kir. Meclisa Jinan a Konseya Bajêr hat avakirin. Gelek jin di bin banê meclisê de xwe birêxistin kirin. Di çarçoveya van xebatana de jin hewl dan ku rêxistinbûna xwe xurt bikin û bandoreke erênî li ser civakê bikin. Bi vê re ew baldarî û hesasiyeta ji bo parastina destkeftiyên jinan jî hîn zêde bû.

Xebatên zimanê dayikê zêde bûn

Piştî ku şarêdarî ji nû ve hatin bidestxistin, DEM Partiyê xebatên zimanê Kurdî yên di bin banê şaredariyan de dihatin meşandin zindî kir. Li Amedê dîsa kreşên bi navê “Zarokîstan” hatin vekirin. Her wiha li navçe û bajarên din ên Kurdistanê jî ji bo zimanê dayikê pêş bikeve krêş hatin vekirin. Ji bo 21’ê Sibatê Roja Zimanê Dayikê ya Cîhanê ji aliyê şaredariyan ve xebatên cuda hatin amadekirin. Di malperên fermî yên înternetê yên şaredariyan de beşa zimanê Kurdî jî ji nû ve hate vekirin. Ji xeynî hînbûna ziman, bi armanca ku zarok li krêşan fêrî çanda xwe bibin jî çalakiyên cuda hatin lidarxistin.

Pergala hevserokatiyê parastin

Li şaredariyên ku DEM Partiyê bi dest xist, dîsa sembola nûnertiya wekhev, pergala hevserokatiyê dewam kir. Her çiqas ji aliyê rejîma AKP’ê ve li dijî vê pergala wekheviyê gelek caran êrîş pêk hatibe jî jinan dîsa bi biryardarî ev pergal parastin. Jin pergala hevserokatiyê wekî destkeftiyeke giranbiha qebûl dikin. Bi dewamiya pergala hevserokatiyê re jinan di qada rêveberiyên herêmî de nûnertiya xwe bêhtir xurt kirin. Lewma jin destnîşan dikin ku pergala hevserokatiyê ji bo wan girîng e, ango “xeta xemrî” ye.

Her weha jin, tevî hemû astengiyên rejîma AKP’ê pêşengî ji xebatên hilbijartinê yên 31’ê Adarê re kirin û di meclisên şaredariyan de jî cihê xwe girtin. Nûnertî û xurtkirina rêxistinbûna jinan a bi rêya meclisan gelekî girîng e. Jin bi vê re dibin xwediyê gotinê û di nava xebatan de cihê xwe digirin.

Di demokratîkbûn û pêşketina welat de rol û misyona rêveberiyên herêmî gelekî mezin e. Ji bo nirxên siyasî, civakî û demokratîk pêş bikeve û dewlemendiya çandî û civakî were parastin jî ev girîng e. Lê belê dema ku rejîma AKP’ê vîna gel tine dihesibîne û bi qayûman şaredariyan dagir dike rêveberiyên herêmî nikarin ev rol û misyona xwe bi cih bînin. Rejîmeke heta tehemulî nivîsa Kurdî ya “pêşî peya” neke, wê çawa nirxên siyasî, civakî û demokratîk biparêze?

Êrîşên li dijî ragihandina azad

Rejîma AKP’ê ya tehemula wê ji gotinên Kurdî re tune ye, dîsa bi polîtîkaya qeyûman xwest tola têkçûyina xwe ji gelê Kurd bigire. Her wiha berî ku qeyûm bişîne ser şaredariyan medyaya hawiz ya alîgirê xwe jî dixe tevgerê. Bi zimanê nûçeyên medyaya alîgir, tê xwestin ku bêhiqûqiya heyî rewa were nîşandan. Yek ji bingeheke herî xurt a kaosa ku AKP diafirîne, medyaya wê ya hawiz a alîgir e. Ji bo karibe van polîtîkayên qirêj bimeşîne jî destpêkê êrişî kedkarên çapameniya azad dike. Di çalakiyên li dijî qeyûman de dîsa rojnameger bûn hedef. Zextên li dijî ragihandina azad bi tûndî dewam dikin. Lê belê dîsa jî rojnamegeran dest ji kamera û pênûsa xwe bernadin.

Ji bo qeyûman bişînin ceza birrîn

Dema ku heyeta DEM Partiyê bi Îmraliyê û partiyên siyasî re hevdîtin pêk anî, dîsa polîtîkaya qeyûman xistin dewre. Rejîma AKP ji aliyekî ve îdîa dike ku destê aştiyê dirêj dike, ji aliyê din ve jî êrişên xwe bi tundî dewam dike. Ji bo bi rêya qeyûman şaredariyan dagir bikin, saziyên hiqûqê û dadgeriyê weke amûrekî bikartînin. Bi rêya darizandinê pêşî ceza tê birrîn, dûre jî qeyûman dişînin. Li hevşaredara Sêrtê Sofya Alagaş 6 sal û 3 meh cezayê girtîgehê hat birrîn û piştre jî qeyûm şandin. Dîsa li hevşaredarê Wanê Abdullah Zeydan 3 sal û 9 hem ceza hat birrîn û paşê bi awayekî tund polîsan êrişî şaredariyê kirin. Di 15’ê Sibatê salvegera komploya navneteweyî de ku gelê Kurd vê weke rojeke reş qebûl dike, dîsa polîtîkaya qeyûman xistin dewre û Şaredariya Bajarê Mezin a Wanê xesp kirin.

Nûnertiya jinan bû hedef

Bi tayinkirina qeyûman re dîsa rêya rantê ji AKP û alîgirên wê re hat vekirin. Bi vî awayî dîsa li dijî destkeftiyên jinan û yên gelê Kurd êrîşeke tund hat destpêkirin. Îradeya gelê Kurd hat xespkirin û zihniyeta talanê derket pêş. Gelek karker ji kar hatin derxistin, bi rêya qeyûman li dijî zimanê Kurdî êrişeke sistematîk hat meşandin. Qeyûmên ku li dû xwe bi milyonan deyn hiştin dîsa bi awayekî dij hiqûqî bi ser şaredariyan hatin şandin. Dîsa di qada rêveberiyên herêmî de nûnertiya jinan bû hedef.

Ji bo dij hiqûqiya polîtîkaya qeyûman bi dawî bibe, divê di qada navneteweyî de jî nerazîbûn were nîşandan û li dijî vê deng bilind dibe. Konseya Ewropayê û Kongreya Rêveberiyên Xwecihî û Herêmî jî banga rawestandina polîtîkaya qeyûman li rayedarên Tirk kirin û gotin, “Em ê van bûyerên dawî di 25’ê Sibata 2025’an de li Strasbourgê bixin rojeva Komîteya Çavdêriyê ya Kongreyê”. Ji bo di qada navneteweyî de li dijî vê bêhiqûqiyê nerazîbûn pêş bikeve, ev bang jî girîng bû.

jinan serî netewandin

Jin çawa ku di rojeke girîng ya weke 8’ê Adarê de tim li kolanan bûn, li dijî xespa qeyûman jî li qadan, li ser piyan bûn. Li dijî qeyûman nobet hatin girtin, serdana esnafan hatin kirin, li dijî êrişên polîsan berxwedan derket pêş. Ji ber xespa qeyûman xebat û çalakî nehatin rawestandin. Jinan li qadan li dijî qeyûman dirûşma “Hûn nikarin îradeya me xesp bikin”, “Wê qeyûm biçin, lê gel bimîne” berz kirin û li ber dijminên jinan serî netewandin.

> Jin çawa ku di rojeke girîng ya weke 8’ê Adarê de tim li kolanan bûn, li dijî xespa qeyûman jî li qadan, li ser piyan bûn. Jinan li qadan li dijî qeyûman dirûşma “Wê qeyûm biçin, lê gel bimîne” berz kirin û li ber dijminên jinan serî netewandin.

Demokratîkbûna Başûrê Kurdistanê bi azadiya jinê mimkûne

Berîtan Zagros

Şoreşa jinê ya bi pêşengiya Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê li herêmê û cîhanê serdemeke nû ya jinê daye destpêkirin, her diçe gerdûnî dibe. Şoreşa ku tovê xwe li çiyayên Kurdistanê avêt li cîhanê belav bû û bi Şoreşa Rojava re kete qonaxeke nû. Şoreş, bi pêngava ‘Jin Jiyan Azadî’ re parzemînan derbas kir. Şoreşa jinên Kurd ya bi fikrê Rêber Apo pêşket encamên weke ‘bandora perperîkê’ ya fîzîka kuantumê derxist holê. Bi gotineke din jî em dikarin bêjin ku ´pêleke ji binî ve tê´ û kûr e. Lewma tevî ku li cîhanê gelek îdeolojî û ekolên jinên femînîst û şoreşger hene jî, heta niha Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê bi van encamên ku derxistine holê bê hempa û bê hevrike.

Rêber Apo ku jinên Kurd û jinên şoreşger li dora Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê rêxistin kir, bi pêşxistina zanista jin ‘Jineolojî’ re aliyê wê yê zanistî, fikrî û felsefî jî saz kir. Jineolojî di asta gerdûnî de pêşketineke mezin derxist holê û bala her kesî dikişîne. Lê tevî ku navenda Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê çiyayên Kurdistanê û Başûrê Kurdistanê ye û weke mekan jî cihê ku herî zêde dikare xwe lê rêxistin bike evder e, li Başûr asta ku tê xwestin pêş neket. Bi qasî ku karibû xwe bigihîne Tehranê nekarî xwe bigihîne Hewlêrê. Ev bixwe tişteke ‘balkêşe’ û bê guman gelek sedemên vê hene. Çima li pêşiya Tevgera Azadiya Jinên Kurd bend tê danîn û kî van astengiyan derdixe? Li Afganîstan ku li ser jinan zêxtên herî dijwar hene jî bi tevgera jinên Kurd re peywendiyeke xurt a rêxistinên jinan heye, lê çima li Başûr ev tam pêk nayê?

Eger em mesele tenê bi zextên dewleta Tirk re sînordar bikin, wê ev kêm bimîne. Rast e, biryara girtina rêxistinên jinan û ragihandinê li ser talîmata dewleta Tirk bû, lê yên ku ev pêkanîn desthilata Başûr bû.

Desthilatdarên Başûr ku rê nadin demokrasî û azadî pêşbikeve, bi sîstemeke dîkdatoryal a nûjen herêmê rêve dibin. Destûrê nadin ji derveyî fikrê îslama tundrew û îdeolojiya sîstema kapîtalîst ango lîberalîzmê ti sîstemeke din a alternatîf pêşbikeve. Bi taybet eger paradîgmayek azadî, wekhevî û demokrasiyê pêşbikeve, bi hemû hêza xwe li ber radibe, asteng dike û heta ceza dike. Bi taybet jî li dijî pêşketina fikrê jina azad radibe. Her hewldanek ji bo pêşxistin û rêxistinkirina jinan ku ji aliyê Tevgera Azadiya Jinên Kurd ve pêşdikeve, ji aliyê desthilata Başûr ve tê astengkirin, teşhîrkirin, girtin û qetilkirin. Mînak û belgeyên van pêkanînan gelek in.

Fikrê Rêber Apo tê qedexekirin

Li Başûrê Kurdistanê bi awayeke rasterast an jî veşartî sansûrek mezin li ser belavbûna fikrê Rêber Apo heye. Heta niha jî çapkirina pirtûkek Rêber Apo, bi awayekî eşkere tê astengkirin. Destûr nadin ku akademiyên bi fikrê Rêber Apo werin vekirin û ev têne girtin. Kesên hewl didin vî fikrî belav bikin bi rêbazên cuda û bi gefan ji tevgera azadiyê tên dûrxistin. Bi van qedexeyan rê nadin ku fikrê Rêber li Başûrê Kurdistanê belav bibe. Pirtûkên Rêber Apo zû bi zû nagihijin herêma Behdînanê. Ji ber li ser kî/kê were girtin, wê cezayên giran lê were birrîn. Ji ber vê eger hebe jî, bi awayekî veşartî tê belavkirin.

Kesayetek weke Rêber Apo ku di asta navnetewî de azadiya wî tê xwestin û li zankoyên bi nav û deng behsa fikrê wî têkirin, feylesofên demê fikrê wî referans digirin li zankoyekî Başûrê Kurdistanê rê nayê dayîn dezgehek ji bo pirtûkên Rêber Apo were danîn, li pêşengeheke pirtûkan a Hewlêr û Dihokê were nîşandan û li pirtûkxaneyan bi awayekî eşkere bêne firotin. Bi zanabûn Rêber Apo û fikrê wî tê krîminalîzekirin.

Ev qedexeya zêde ya li ser fikrê Rêber Apo bêguman tirsa mezin a ji paradîgma û felsefeya wî ya jiyana azad e. Ji ber vê ne tenê PDK, li herêma Silêmaniyê jî bi qasî herêmên din nebe jî di nav civakê de astengî li pêşiya belavbûna fikrê Rêber Apo heye. Ji ber vê yekê destûrê nadin ku li Başûrê Kurdistanê di vî çarçoveyê de xebateke fikrî, akademîk û rewşenbîrî pêşbikeve. Yên derketine jî bi bahaneyên pûç û bi hevkariya dagirkeran û hikûmeta federal qedexe dikin. Ji siyaseta demokratîk bigire, heta karên fikrî û akademîk hemû li Başûrê Kurdistanê têne krîminalîzekirin û tecrîdkirin. Eger nekarin bi zagonan qedexe bikin jî, bi rêbazên cûda yên şerê taybet hewl didin bingeh û cewherê wê pûç bikin.

Xebatên azadiya jinê hedef digirin

Bi taybet jî ji bo Tevgera Azadiya Jinên Kurd li Başûrê Kurdistanê pêş nekeve astengiyên cidî heye.

Hem çalakiyên wê asteng dikin, rê nadin li ti devereke Hewlêr û Dihokê xebatek bimeşîne, hem jî destûrê didin li Silêmaniyê bi awayekî azad kar û xebat bike, xwe rêxistin bike û ji bo mafê jinan têbikoşe. Hem astengî heye, hem jî bi rêxistinên lîberal polîtîkayên dijber dixe dewre.

Hevala Nagihan Akarsel û komek jinên pêre, di sala 2019’an de ji bo bi hişmendiya sîstema sermayedar re têbikoşe, li Başûrê Kurdistanê hîmê Akademiya Jineolojiyê danîn.

Ji bo akademî çêbibe, derbarê jineolojiyê de bi dehan perwerde, semîner da û lêkolîn kir. Ji bo berhevkirina arşîveke xurt a jinên Kurd ya dîrokî jî xebat meşand. Li Başûrê Kurdistanê tevî hemû astengiyan bi sebreke mezin ji bo li bajarê Silêmaniyê navenda pirtûkxane, lêkolîn û arşîvê ya jinên Kurd were vekirin hewldaneke mezin da. Heta astekî kadroyên vê xebatê jî ava kir û karekî bi ziravî meşand. Êdî ji bo hemû jinan dibû çavkaniya hêz û hêviyê. Lê balkêşe, hîn di dema avabûnê de bû hedefa êrîşa dewleta Tirk û hevkerên vê êrîşê desthilata Başûr bû. Xwestin bi şehîdxistina heval Nagîhan xebata ku pêşxistibû, hîn destpê nekiribû bi dawî bikin. Lê ew xebata ku hevala Nagîhan Akarsel û şagirtên wê pêşxistibûn, piştî şehadetê jî nesekinî. Piştî vê êrîşê li Başûr şêhîdxistina jina şoreşger Zelal Zagros û rojnamevan Gulistan Tara û Hêro Bahadîn jî her girêdayî vê hişmendiyê bû. Rast e dewleta Tirk êrişan pêk tîne, lê bi hevkarî û erêkirina hikûmeta Herêma Kurdistanê û hikûmeta navendî ya Iraqê van kiryaran dike.

Saziyên jinan hatin girtin

Herî dawî jî di encama lihevkirina Bexda û Hewlêrê de biryara girtina sazî û rêxistinên jin ên Kurd hate dayîn. 31’ê Kanûnê bi şêwazeke xwe di sîstema Başûrê Kurdistanê de cih bigirin, di mekanîzmayên biryarê, rêveberiyê, siyaset û dîplomasiyê de cih bigirin û helwesta wan li dijî dagirkeriyê pêşbikeve, careke din rihê welatparêz ê Başûrê Kurdistanê were zindîkirin xebat dihatin meşandin. Ango ji bo sîstema mêrsalar û jinê dikûje, biguherînin bi felsefeya, ‘Jin Jiyan Azadî’ kar dikirin.

Pêdivî bi têkoşîneke dijwar heye

Jin, ji hemû parçeyên din ên Kurdistanê, herî zêde li Başûrê Kurdistanê dibin navê selefiyet, îslama ‘nerm’, modernîte û azadiya sexte de tên helandin û bi polîtîkayên şerê taybet ji cewherê xwe tê dûrxistin. Tevî van êrişan jî ya herî kêm ketiye ferqa pêwîstiya azadiya xwe jî ew e! Weke ku jiyana jê re rewa hatiye dîtin, qebûl dike û vê weke azadiyê dibîne. Ev xwe xapandin e, lê mixabin di beşeke mezin a jinên Başûrê Kurdistanê de serwer e. Ji ber ev zêhniyeta ku hatiye avakirin, welat ji aliyê mêran ve tê rêvebirin, rojane jin têne qetilkirin, neçarî xwekuştinê têne kirin û bi tundiya mêr a derûnî, hestî û fizîkî re rû bi rû dîmînin. Destpêkê Hikûmeta Herêma Kurdistanê eşkerekirina amarên tundî û hovîtiya mêr li sazî û rêxistinên jinan qedexe kir û agahiyan xist bin kontrola destdariya xwe.

Paşê bi xwe jî bi bahaneya ku eşkerekirina amaran kuştin û xwekuştinê zêdetir dike, ji saziya girêdayî Wezareta Navxweyî ya Herêma Kurdistanê Rêveberiya Têkoşîna bi Tundiya li Ser Jinê re jî qedexe kir! Ev qedexekirin û veşartin ji bo çiye? Mijareke cidî ya lêpirsînê ye ku divê were analîzkirin. Li Başûrê Kurdistanê bixwe jî bizaveke cidî ya azadiya jinê, hesap pirsînê û zanakirina jinê nîne.

Ji derveyî ev saziyên jinan ku hewl didan zemînê saziyekê çêbikin, ti xebateke din a cidî çênebû. Gelek bûyerên ji qetilkirina Jîna Emînî hîn dijwartir li Herêma Kurdistanê rûdan, lê weke Rojhilat ti helwest pêş neket. Dîsa pêla şoreşa ‘Jin Jiyan Azadî’ ku li her derê belav bû, tevî çanda pir jinî, zewaca di temenê biçûk de, tundiya dijî jinê, çanda destdirêjiyê û zilma li ser jinê jî jinên li Hewlêr, Dihok û heta Silêmaniyê ranebûn ser piyan. Helbet sedemên vê yên kur ku divê werin tehlîlkirin û destgirtin hene. Eger desthilata Başûr heta niha dibe sedema parçebûna Kurdan, rê ji dagirkeran re vedike ku werin nava Kurdistanê, destê wan ji destê dagirker û mêtîngeran dernakeve, sîstemeke dij demokratîk a azadiyan tune dike û ber bi pergaleke yekperestî, malbatî ve dibe, çavkaniya xwe ji çewisandina zêde ya jinê tê. Ji ber vê yekê demokratîkbûna Başûrê Kurdistanê ji azadiya jinê derbas dibe. Divê di rastiyê de pêla duyemîn a şoreşa, ‘Jin Jiyan Azadî’ li Iraqê û Başûrê Kurdistanê pêş bikeve.

> Ew xebata ku hevala Nagîhan Akarsel û şagirtên wê pêşxistibûn, piştî şehadetê jî nesekinî. Piştî vê êrîşê li Başûr şêhîdxistina jina şoreşger Zelal Zagros û rojnamevan Gulistan Tara û Hêro Bahadîn jî her girêdayî vê hişmendiyê bû.

ne qanûnî li ser navendên Kompanyaya Gizîngî Berbeyan (Ragihandinî jin), Rêkxirawî Merziye (hunerî) û Rêkxirawî Jinanî Azadî Kurdistanê (RJAK) de hate girtin û mifte li deriyê van saziyan hate xistin. Ev biryar li Enqere hate girtin û li Silêmaniyê hate pêkanîn! Lê belê tê zanîn ku ev xebat hemû xebatên sivîl û civakî bûn û ji bo pêşxistina jinan, çand û hûnerê û rêxistinkirina jinan hatibûn damezrandin. Li Başûrê Kurdistanê jî heta astekî bandorê çêkiribûn, jinan li dora xwe kom dikir û rengê xwe diyarkiribû. Lê ev saziyên hatin behskirin sîstema desthilatdariyê ya Başûrê Kurdistanê, hişmendiya zayendîperest, olperest, netewerest û sermayedarî rexne dikir. Her weha ji bo jin bi rengê

> “Piştî çû Kurdistanê tevgera Kurd jê re got ku vegere Kuba xwendina xwe dewam bike. Ji ber vê yekê ew careke din vegeriya Kuba û xwendina xwe temam kir. Lê dema ku dîsa vegeriya li Kuba her tim ji bo şoreşê kar dikir. Ew evîndara projeyên şoreşê û Kurdistanê bû. „

Lêgerîna her demê: Alîna Sanchez

● **Newaya Jin**

Tevgera azadiya Kurd bi rihê enternasyonalîzmê û bi îdîaya ku bibe tevgera hemû mirovahiyê dest bi têkoşînê kir ji hemû şoreşgerên cîhanê re bû hêvî. Ji çar aliyên cîhanê bi hezaran şoreşger ji bo xeyalên xwe pêk bînin berê xwe dan Kurdistanê. Şoreşgera femînîst Alîna Sanchez jî yek ji wan bû. Weke Che Guvera ew jî ji Arjantînê û doktor bû bi rihê enternasyonalîzmê di şoreşa Rojava de cîh girt. Di sala 1986’an de hate dinê û piştî li Kubayê li Zanîngeha Tibê ya Latîn Amerîkayê (ELAM) perwerde dît, di 2011’an de tevlî YPJ bû. Tim di nav lêgerîna jiyaneke azad de bû û çiyayên Kurdistanê weke cihê vê dît. Lewma navê Lêgerîn Çiya li xwe kir. Li Rojava di xebatên tendûristiyê de kedeke mezin da. Bi sedan şervanên birîndar derman kir û wan ji nû ve vegerand jiyanê. Ne tenê bi doktoriya xwe, bi dilsozî û hevaltiya xwe jî tim nefes da jiyanê û rengîn kir. Ji hemû hevalên xwe hez kir û bi qasî vê jî hat hezkirin. Di 17’ê Adara 2018’an de li bajarê Hesekê yê Rojava di qezayeke trafîkê de jiyana xwe ji dest da. Di salvegera şehadeta wê de, dayika wê Patrîcîa Gregorînî ji Newaya Jin re axivî û behsa kesayeta wê ya şoreşger, lêgerînên wê yên azadiyê û têkoşîna wê kir.

● Tê gotin ku kesayeta însan hîn di zaroktiyê de ava dibe. Zaroktiya şehîd Lêgerîn Çiya çawa derbas bû û danûstandinên wê yên bi derdorê re çawa bûn?

Alîna ji zarokatiya xwe ve her dem pirr şa bû, zindî bû û enerjik bû. Alîna herdem pir piştgirî dida. Dema pêwîstiyê wan hebû her tim alîkarî dida birayên xwe û dema tiştek dixwest wan qanix dikir. Her tim çi xwestibe ew pêk anî. Biçe kû derê gelekî dihat hezkirin, ji ber wê jî çi dixwest dikaribû bike. Tim bi berpirsyarî tevgeriya û alîkarî da. Lewma hê di zaroktiya xwe de weke dayikekê xwedî li birayê xwe yê piçûk derket û lê mêze dikir. Her tim dixwest alîkarî bide her kesî û jiyana xwe, hebûna xwe bi wate bike. Gelek jîr bû, bi aqil bû û hişê wê pir xurt bû. Her wiha bedena xwe jî baş nas dikir. Lewma dema jimnastîka artîstîk dikir her dem di pêşbirkan de dibû yekemîn. Hevala her kesî bû. Alîna xweşik bû, jîr bû, zîrek bû, bedena wê zindî bû û di heman demê de dilnizm bû û xwe li jor nedidît. Ez bawer dikim ev taybetmendiyên wê yên xweşik hin kesan jî aciz dikir. Carna hin zarok jê dihesidîn, lê dîsa jî ti carî wan ji xwe dûr nexist.

● Salên wê yên dibistanê çawa derbas bûn, li ku derê û kîjan beş xwendin? Di van salan de lêgerînên wê yên azadiyê û şoreşgerî çawa pêş ketin?

Wê antropolojî dixwend, lê enerjiya wê hin zêde bû û ew têra wê nedikir. Ji ber vê yekê carna hinekî zehmetî dikişand. Alîna gelekî bi meraq bû. Jiyan bixwe û her tişt bala wê dikşand. Dema antropolojî dixwend, mamosteyekî jê re pêşniyar kir ku ji zanîngehekê alîkariya bursê bistîne, biçe welatê Kubayê beşa tibê bixwîne û bibe doktor. Lewma Alîna hat cem min got, “Ez çi bikim”. Min jê re got, “Biçe û bixwîne”. Paşê ji bo xwendine çû Kubayê. Ji wir pir hez kir. Carekê jî çû Cancun ji bo ku hinek kar bike û ji bo pêdiviyên xwe pere kom bike. Lê li wir tenê rojek ma. Ji wir çû San Cristobal û saziyên civakî yên sivîl yên ji Barcelonayê nas kir û bi wan re tevlî pêngaveke polîtîk ya ji Chiapas heta Panamayê bû. Di vê pêngavê de amadekariya meşekî ji bo cotkaran kirin. Di tevahiya rê de li wesayeta Subcomandante Marcos daxuyanî da û ji bo raya giştî axaftin dikir. Lê dema pir piçûk bû jî ji min re digot, “Daye, min

bibe wir ji bo ku Subcomandante Marcos nas bikim”. Dema weha diaxivî min ji Alîna re digot ku ew ne tiştekî ewqas hesan e ku weke mirov biçe şekir bikîre bike. Lê di dawî de tiştê ku dixwest pêk hat. Ew bi xwe vê xeyala xwe pêk anî. Piştî wê ji min re got, “Daye ez bawer nakim ez bikaribim vegerim û li zanîngehê xwendina xwe temam bikim. Dibe ku salekê ji vir biçim û li dûr bim”. Nekaribû li balafiran siwar bibe, lê paşê ev tirsa xwe derbas kir. Dema ku vegeriya Kubayê hewl da ku bimîne, lê belê biriyar da ku biçe Ewrupayê. Çû Barcelona lê bawerim saziyên civaka sivîl yên Ewrûpî bendewariyên wê bi cîh neanîn û ji ber van helwestên wan bê bawer bû. Ji wir çû Hamburgê, lê nezanim çima. Ji wê derê jî dixwest li Calcuta biçe gel Daye Teresa. Ji min re got ku bi qasî heyvekê wê nikaribe internetê bikarbîne û biaxive. Em difikirîn ku li Hindistanê ye. Lê belê ne weha bû.

> **Alîna tim di dilê min de û hîs dikim ku Alîna her tim heye. Ew min dixe nav tevgere. Ez hemû karê ku dikim bi kêfxweşî pêk tînim. Gelek kes hene ku ji bo Alîna wan nas dikim. Alîna şoreşger e, parêzvana jiyan û mirovan e.**

● Tevgera Kurd kengî nas kir, herî zêde ji çi bandor bû? Dema çû Kurdistanê ma ev bi we re parve kiribû? Di vê mijarê de helwestên we û malbatê çawa bû?

Weke ku ev jiyan têrî wê nedikir, tim di nav hewldan û lêgerînekê de bû. Gelê Kurd çawa nas kir nizanim. Bawer dikim hevalên wê ji bo biçe Kurdistanê wê dawet kirin. Çû wê derê û ji wir gelekî hez kir. Dema li wir bû rojekê bombebarana balafirên şer ên dewleta Tirk destpê dike. Heval dixwazin wê ji wir derxin, lê naçe ew dixwaze li wir, li cem wan bimîne. Lê piştî çû Kurdistanê tevgera Kurd jê re got ku vegere Kuba xwendina xwe dewam bike. Ji ber vê yekê ew careke din vegeriya Kuba û xwendina xwe temam kir. Lê dema ku dîsa vegeriya li Kuba her tim ji bo şoreşê kar dikir. Ew evîndara projeyên şoreşê û Kurdistanê bû. Me hemû jê re digot ne pêwîste ku biçe ewqasî dûr, lê wê digot, “Tiştên ez dixwazim encex dikarim li Kurdistanê pêk bînim”. Me digot li Arjantin û li dêverên din jî pêwîstî hene. Lê Alîna got, "Min ev ne hilbijart, ew ez hilbijartim”. Her tim digot “Ez ji wir û karê wir hez dikim. Eger ez neçim ez nekarim kêfxweş bibim”. Ew evîndara şoreşê û hevalên tevgerê bû. Ji ber ku hemû pirr jê hez dikirin û ew jî pirr dilgerm bû. Gelekî kêfxweş bû. Ew dixwest li Amerikaya Latin û Kurdistanê projeyekê hevbeş pêşbixe. Lê bi awayekî ev kir, ji ber ku di navbera herdu gelan de ew dilsozî, girêdan û pirên têkoşînê ava kir. Li aliyekê insanên baş hene û aliyekê din insanên xerab hene. Lê ez bawerim insanên Rojava yan jî yên di nav tevgerê û şoreşê de ji bo başiyê kar kirine û ji bo wê hewqas hezkirin heye. Ev kedekî mezin e. Ji bo her tiştî aliyekî wê yê tarî heye. Lê di vê mijarê de ji bo min cudahiya tevgerê heye, ji ber ew karê ku bi zanebûn û hezkirinê dikin pirr girîng e. Pirranî jî dilnizm in. Li cem wan desthilatdarî, berjewendî û hesabên piçûk tune ne. Lewma ew ji tevgerên din cuda ne.

● Di roja me ya îro de hûn rewşa ciwanan û cîhanê çawa dibînin? Ji bo ciwanên ku di nav lêgerînên azadiyê de hûn dixwazin çi bêjin?

Ez difikirim ku cihan pir di aliyê rastgir de ye. Tiştê ku şoreşger dikin utopiyayek e. Ji aliyê din ve nabe ku vê utopyayê li ser lingan bihêlin û pêk neyenîn. Lê ya baş ew e ku têbikoşin. Ji ber ku di heman demê de êrîşên dijwar hene û ji ber xwe biparêzin pêwiste têbikoşin. Her çiqas cihan ji aliyê desthilatdaran ve tê rêvebirin jî, bi pêşxistina piştgirî û danûstandina gelan ew utopyayên me û derfetên pêkanîne xurt dibin. Ez miroveke zêde optimist nînim, lê bawerim ev rêyeke baş e. Ez bawerim ku ruh her tiştî dixe tevgere. Eger cihanê hilweşînin, em ê li cihekî din vê têkoşîna xwe berdewam bikin. Dema ku cihan hebe ya girîng ew e ku mirov li gorî hîs û fikirandina xwe be û ber bi armanca xwe ve biçe.

● We got, Alîna li pey lêgerînê bû, ev yek li ser kesayeta wê û pêşketina wê çawa bandor kir? Ev lêgerîn çi bi xwe re anî û jiyana wê çawa guherand?

Alîna azad bû. Azadî tiştê herî mezin e. Divê mirov azad be. Ji bilî azadiyê ez jî tiştekî naxwazim. Watedayîn azadî ye. Azadî hebûn e, ifadekirina xwebûn e. Giring e ku her kes wekî xwe be. Ji bo vê divê mirov kêmasiyan xwe jî qebûl bike. Ev jî tenê bi pêşketine dikare pêk were. Weke mînak, perperîk, pêşî ji kurmekî çêdibe. Eger ev kurmbûna xwe qebûl nekiriba wekî din nekaribû bibe perperîk. Alîna jî her qonaxa jiyana xwe qebûl kir û ev bi awayekî azad derbas kir. Xwe weke insanek cuda nişan neda. Kêmasiyan xwe jî qebul dikir û weha pêş diket. Parçeyekî pêşketina wê li Kuba bû, parçeyek pêşketina wê jî bi jiyana hemû hevalên xwe yên li zaningehê re çêbû. Li Kurdistanê jî gelekî pêş ket, ji ber ku li wir di nav şoreşê de karê hûndirîn yê kesayetê bi awayekî kûr û berfireh tê kirin. Alîna navê xwe kiriye Lêgerîn, ya ku li azadiyê digere. Bawerim di wextekî de ket wê ferqê ku ew êdî azad e û ketiye nav lêgerîna heqiqetê.

● Piştî şehadetê we çi hîs kir û îro hûn çawa hîs dikin? Rewşa şehadetê bandoreke çawa li ser jiyana we kir?

Ez dilsoza Alîna me. Ji ber vê dilsoziya Alîna ez têm hezkirin. Ez niha nikarim Alîna bibînim, lê hevalên wê bi min re ne. Bi dîtina hevalan, yên ku weke Alîna li Rojava bûn, an hevalên ku Alîna nas kirîbûn û tên gel min ez xwe pirr baş hîs dikim. Dema ez çûm Rojava, hêvalên wê min gelekî baş pêşwazî kirin. Pirr nirx didin mirov, baş mêze dikin û ev dihêle ku ez xwe baş hîs bikim. Dema ez bi hevalên wê û tevgerê re me ev ji bo min pirr baş te. Ez di nav xwezayê di nav erdekî de dijîm. Dema Alîna şehid bû min parçeyeke ji vê erdê da projeyek ku ez fikirîm Alîna wê jê hez bike. Wê demê destpêke min ji hevalên wê re pêşniyar kir.

Lê belê wext derbas bû û zelal nedibû. Ji ber ku nekaribûn berpirsyariya vê projeyê rakin. Piştî ez bi gruba Amerikaya Latin ku Alîna jî berê di nav de bû axivîm. Keça Berta Caceres jî di nav de ye û ew jî hewl da. Lê wan jî nekaribûn. Fikira min avakirina navendeke perwerdeya gel bû. Ji bo wê di dawiyê de min ji Claudia Corol re pêşniyar kir, ji ber ku ew di nav kordinasiyona perwerdeya gel de ye. Ew proje niha li Córdoba hêdî hêdî bi keda wan pêş dikeve. Her heyv carekê kom dibin. Ew wê bibe cihekî perwerdeyê gel û navê wê "Espacio Alina Sánchez” be. Di heman demê de ji bo têkoşinên cihên din yên cihanê jî piştgirî bide. Alîna tim di dilê min de û hîs dikim ku Alîna her tim heye. Ew min dixe nav tevgere. Ez hemû karê ku dikim bi kêfxweşî pêk tînim. Gelek kes hene ku ji bo Alîna wan nas dikim. Alîna şoreşger e, parêzvana jiyan û mirovan e. Ji ber ku her tim di jiyanê û di dilê mirovan de hêzek, agirek heye ku me li ser piyan dihêlê û hêza têkoşînê dide. Alîna jî wî agirî geş dike û diparêze. Alîna ji bo min hêza parastin û têkoşînê ye.

Dewlemendiya çanda resen:

Cil û bergên Kurdî

• Beyan Behmani

Yek ji nirxên ku dewlemendiya çanda gelan nîşan dide jî cil û berg in û ji ber vê gelekî girîng in. Ev li gorî erdnîgarî, demsal, şêwazê jiyanê, taybetmendiyên bawerî û hwd. ya gelan digûherin. Di heman demê de asta pêşketina çandî û civakî ya wî gelî diyar dikin. Ev kevneşopiyên ku bi salan dewam dewam dikin û weke mîrateyekî derbasî nivşên din dibin, êdî dibin rengê netewekî û nîşaneya nasnameya wî gelî. Ji ber ku şêwaz û rengê cil û bergan ne tenê ji bo pêdiviyan, weke nîşaneya bawerî, jiyan, nirxên manewî û hişmendiya estetîkê ya wî gelî jî nîşan didin. Lewma di avakirina kesayet û nasnameya netew de xwedî taybetmendiyek mezin in. Weke ziman cil û berg jî ji bo her gelekî cuda ne, lê ji hev jî bandor dibin.

Cil û bergên netewî yên Kurdî jî bi şêwaz, reng, dewlemendî û li hevhatina xwe asta pêşketina çanda Kurdî nîşan dide. Weke zaravayên zimanê Kurdî, cil û bergên Kurdî jî li her herêmek Kurdistanê xwedî bedewiyeke cuda ne. Ji Efrînê heta Horasan, ji Silêmanî heta Sinê, Mêrdîn, Semsûr, Riha, Colemêrg, Dersîm û Amedê û hwd. em bi temamî vê dibînin. Bi taybet jî cil û bergên jinan bi estetîk, narînbûn û bedewiya xwe bi her awayî vê dewlemendiyê dide der. Lê belê weke zimanê Kurdî, cil û bergên Kurdî jî her tim bi polîtîkayên asîmîlasyonê û zextên desthilatdaran rû bi rû ye. Di encama van polîtîkayan û hişmendiya modernîteya kapîtalîst de weke zimanê Kurdî yê qedîm û dewlemend, cil û bergên Kurdî yên bedew jî piçûk û paşketî hatin dîtin. Bi polîtîkayên şerê taybet xwestin ku li ber çavên gelê Kurd van reş bikin, ji wan şerm bikin û xwedî li wan dernekevin.

Li dijî asîmîlasyonê helwest

Bi taybet jî li Bakûrê Kurdistanê xwedîderketina li cil û bergên Kurdî di encama têkoşîna azadiyê de pêş ket. Bi taybet jî jin di cejna netewî ya Kurd a Newrozê de ev li xwe kirin û bi vê xwedîderketinê ev hişmendî û polîtîkayên asîmîlasyonê têk birin. Jin û ciwan êdî qadên Newrozê bi cil û bergên netewî yên Kurdî xemîlandin. Ji bilî Newrozê di 8´ê Adarê, çalakiyan û rojên herî girîng de cil û bergên netewî li xwe kirin. Ev di qada çand û hûnerê jî bandorek erênî kir û di piraniya konser, klîb û çalakiyên çandî de êdî hunermend cil û bergên Kurdî li xwe kirin. Ji xwe ya ku li sitranan û çanda Kurdî dihat jî ev bi xwe bû. Bi vê yekê ziman û cil û bergê Kurdî ango cewher û şêwaz dibû yek.

Di têkbirina van polîtîkayên asîmîlasyonê de televîzyonên Kurdî yên weke Medya Tv, Roj Tv, Stêrk Tv, Newroz Tv, Aryen Tv û Ronahî Tv jî berpirsyariyeke mezin hilgirtin. Pêşkêşvanên televîzyonê di ekranê de cil û bergên Kurdî li xwe kirin û di xwedîderketina çanda Kurd de pêşengî kirin. Ev helwest hîn jî bi biryardarî dewam dike. Li hemberî polîtîkayên asîmîlasyonê di qada ragihandin û televîzyonê, çand û hunerê û civatên fermî yên partiyên Kurd de xwedîderketina van nirxan helwesteke girîng e.

Xwedî dîrokeke qedîm e

Dîroka cil û bergên Kurdî bi qasî dîroka gelê Kurd qedîm e. Di tabletên serdema Hexamenîşî de jî eger em li cil û bergên serdar û egîdên Med li xwe kirine binêrin, em dikarin vê bi awayekî zelal bibînin. Kesên ji Ewrûpayê hatine Kurdistanê û li ser Rojhilata Navîn lêkolîn kirine, wêneyên yekem ên cil û bergên Kurdî xêz kirine. An dibe ku berî vê jî hatibin xêzkirin, lê yên gihaştine roja me ya îro ev in. Ew dem jî serdema Sefewiyan e. Wêne û neşxên giranbûha yên gelên xwecîh yê wê demê, ji aliyê wan ve hatine xêzkirin û ev di sefernameyên wan de cîh digirin. Çend neqş û xêzên ku ji aliyê wan ve hatine girtin û bi guherîneke mezin ji ber hatine çêkirin niha li mala Kurdan a Sineyê tê nîşandan û eleqeyeke mezin dibînin. Bê guman cil û bergên Kurdî bi demê re pêş ketiye û şiklê em îro dibînin yek ji beşa sereke ya vê pêşketinê ye. Ev bi taybet jî piştî serdema Qaçaran bi reng û nexşên cuda ya qûmaşan ev gelekî zêde bû. Di demên dawî de, ev pirrengî hîn zêdetir bûye. Cil û bergên tên bikaranîn bi taybetî yên jinan ji yên 100 sal berê cudatir in.

Diyardeyên çandî û herêmî

Nimûne û şêweyên cil û bergên li çar aliyên cîhanê li ser neqş û nexşeyên ku li ser tabletên nû, weke firaxên metal, firaxên bi kulîlk û nexşên rolyef li ser dîwaran mane hatine bidestxistin. Li gorî zanyaran, dîroka cil û bergan digihîje serdema neolîtîkê. Lê bermahiyên serdema Med, li girê Zaviye û girê Hasanlu yê nêzî Mahabatê hatine dîtin. Her çendî şêwaz bi temamî naşibin cil û bergên Kurdî yên îro jî, ji mînakên dîrokî diyar dibe ev cil û bergên gelê Kurd in.

Li Rojhilatê Kurdistanê jî ev şêwaza resên ya cil û bergên Kurdî gelekî zindî ye. Weke mînak, cil û bergên herêma Hewreman, Sinê, Seqiz, Banê, Mûkriyan, Geros xwedî cudahî û taybetmendiyan e û çanda herêmê temsîl dike. Ji girîngtirîn seyrangehên çandî yên Kurdistanê, ziman, cil û berg, mûzîk, merasîm û heta hunerên dest yên Kurdî ne ku li gorî teoriyên cuda, heta dewlemendiya reng û şêweyên cilûbergên Kurdî jî li gorî taybetmendî û xwezaya her herêmekê hatiye çêkirin. Cil û bergên Kurdî weke berê nemane û hatine guhertin. Berê cil firehtir, sergirtî û dirêjtir bûn. Îro hin beş lê zêde bûne û ev guhertin pirranî di warê cil û bergên jinan de bûye.

Resenbûn hatiye parastin

Li herêma Hewrêmanê û bajarê Banê hîn jî qumaşê cil û bergên Kurdî bi dest, bi şêwazê kevin tê çêkirin. Weke herêma Helşo yê Başûrê Kurdistanê li gelek cihan jinên ku heta niha vî karî dikin hene. Ev qûmaş ji mûyê bizinan, li ser tevnê bi kedeke mezin tê çêkirin. Qûmaş, di çêkirina cil û bergên mêran (merez) de tê bikaranîn. Mixabin li Kurdistanê kargeha çêkirina qûmaşên Kurdî nîne. Ji bo çêkirina cilûbergên Kurdî qûmaşên pêwist piranî ji Dûbaî, Hindîstan û Çînê tên kirîn, li Kurdistanê tên dirûtin û xemilandin. Bikaranîna rengên zindî û dilgeş taybetmendiya herî girîng a cil û bergên Kurdî ye. Li herêmên çiyayî ku xwedî ruhê parastina ax û şerkirinê ye, weke sor û zer pirranî rengên germ tên bikaranîn.

Taybet jî jin di cejna netewî ya Kurd a Newrozê de ev li xwe kirin û bi vê xwedîderketinê ev hişmendî û polîtîkayên asîmîlasyonê têk birin. Jin û ciwan êdî qadên Newrozê bi cil û bergên netewî yên Kurdî xemîlandin.

Cil û bergên jinan rengîn in

Gelê Kurd yên li Rojhilatê Kurdistanê, wekî Kurdên din yên li Kurdistanê bi salan xwe ji nû afirand û ev guhertinên hatine çêkirin hate roja me ya îro, derbasî nifşên nû bû. Pirrengî û firehiya cil û bergên Kurdî yek ji taybetmendiya çandê ye. Cil û bergên jin û mêr ên Kurd ji hev cuda ne. Jinên Kurd xwedî cil û bergên wiha ne ku li herêmên cuda û di demên cuda de bi kar anîne. Bi giştî du beş in, serî û beden e. Cil û bergên jinên Kurd berê ji şapik û serşokê pêk dihat. Li herêmê jê re "klaw û serwîn" dibêjin. Berê jinên Kurd şapik û şaneyên taybet bi kardianîn, lê şapikên niha weke berê ne bi serûber in û tenê pîrejin bi kartînin.

"Klawsês" jî yek ji cûreyên cil û bergên jinên Rojhilatî ye ku weke tacê tenê jorê serê jinan digire, porê wan ji herdû aliyên serî li ser milan dadilîne. Ev şapik bi şiklê biçûk ji qûmaş hatiye çêkirin. Ji bo xemilandinê, li kêleka wê serpoşek mezintir bi firehiya 35 santîm tê dirûtin ku li herêmê jê re dibêjin "peçke". Carna di nîvê fîstanekî de û tam li jora fîstan bi navê "çoileh" diravekî mezin li ser tê danîn. Têlekî bi navê "golreh" jî li ser fîstan tê danîn. Hin caran 5 dirav an jî 2 dirav li ser kelmêşan datînin ku jêre "zirçenakeh" tê gotin. Ev cil û berg pirranî di roja me ya îro de di şahî û dawetan de tê lixwekirin. "Klaw zer" jî cûreyekî din ê cil û bergên jinên Kurd e. Cudahiya wê jî ev e ku xemlên di kêlekî de tên bikaranîn ji kelmêş zêdetir in. Pirranî jinên ciwan vê şapikê di roja sêyemîn a dawetê de ku jêre dibêjin "sê rojê" bikartînin. 5 dirav an jî 2 dirav li ser keviyên vê hêlînê hatine bicih kirin. "Lax" jî cureyekî din a serpêhatiya cil û bergên jinên Kurd e. Ev qumaşek tenik û bedew e. Sêgoşe ye; du guhên wê dikeve ser milan, li ser sîngê tên danîn û yek goşe jî li piştê daliqandî dimîne.

Yek ji cil û bergan jî "klaw" e û ji qûmaşê reş hatiye çêkirin. Çîpên wê piçekî berjêrkirî ye, keviyên wê bi têlên reş hatine xemilandin. Hin caran kevanek li serê bi têlên reş tê dirûtin û çar aliyên felqê bi delalî tê dixemilandin.

"Rehştî" jî ji hevrişma Kurdî a resen hatiye çêkirin û bi qasî 2 metir mezin e. Erdê "rehştî" xêzkirî ye û bi du rêzên sorê tarî an jî sorê sivik tê pêçandin. Ev jî bi şêweyekî xwar a bi navê "lar pêç" tê bikaranîn û li dora şapikê tê pêçan.

Çanda netewî divê were parastin

Tevî hemû zext, qedexe û polîtîkayên asîmîlasyonê cil û bergên netewî yên Kurdî di roja me ya îro de li hemû herêmên Kurdistanê û derveyî welat eleqeyeke mezin dîbîne. Lê belê di salên dawî de tê dîtin ku bi awayê dirûtin, cûreyên qûmaş û li xwekirinê bi şêwazê wan yê resen tê lîstin. Bi taybet jî di cil û bergên jinan de ev hîn zêdetir pêk te.

Bi vî awayî gav bi gav êdî ev çand ji cewherê xwe dûr dikeve. Eger ev dewam bike bê guman ev jî di encamê de wê xizmetî asîmilasyonê bike. Tevî hemû zext û êrîşan ev çand heta îro jiyaye û ya dikeve ser milê me ew ê ku em vê çandê dewrî nifşên din jî bikin. Ev berpisyariyeke têkoşîna me ya netewî ye di vê mijarê de xwedîderketin û rola jinan girîng e.

Binevş Agal: Pêşenga hemû deman

Lêgerîna wê hişt ku di demeke kin de tevgera azadiyê nas bike û jê hez bike. Ji têkoşîna gelê Kurd hêzeke mezin girt û bi agirê şoreşê bi her awayî kesayeta xwe ji nû ve ava kir. Asoya xwe fireh û vîna xwe xurt kir.

Kurdistanê. Berî bikeve rê ji malbata xwe re notek nivîsand û got, "Ji bo min mitale nekin, ez li ocaxa PKK'ê me".

● **Berjîn Tekoşer**

Herkes nikare bibe destan û li wê destanê têkoşînek, dîrokeke nû bar bike. Lê Binevş Agal karibû vê bike. Navê xwe ji destana 'Cembeliyê Mîrê Hekarî û Binevşa Narîn' girt, lê bi berxwedana xwe destaneke nû ya lehengiyê nivîsand. Destanek weha pêşxist ku bi tu demî û mekanî re sînordar nemîne; her biherike, girseyî bibe, xwe mezin bike û bijî... Binevş Agal, bi vê yekê bû leheng û pêşenga hemû deman. Li hemberî bêdengiya çendîn salan bû banga serhildanê. Ev bang xwe gihand her kesî û kefenê mirinê ya li gelê Kurd hatibû pêçandin çirand. Bi vê yekê PKK bû tevgera gel û derî li pêvajoyeke nû ya dîrokî vekir.

Jiyana xwe bi têkoşînê hûnand

Binevş Agal (Bêrîvan) di sala 1966'an de li gundê Bazîwan ya navçeya Qûbînê ya Êlihê di nav malbatek Êzîdî de çavên xwe li jiyanê vekir. Ew heta 15 saliya xwe li gund ma. Piştî darbeya 12 Îlonê ya 1980 ji neçarî ligel malbata xwe koçî Ewrûpayê kir. Lê belê weke jineke Êzîdî bi çanda xwe mezin bû û ti caran ne xwest ji koka xwe û axa xwe dûr bikeve.

Ew hîn di temenê xwe yê ciwan de li pey lêgerîna jiyana azad bû. Lewma pir xwend û lêkolîn kir. Ev lêgerîna wê hişt ku di demeke kin de tevgera azadiyê nas bike û jê hez bike. Ji têkoşîna gelê Kurd hêzeke mezin girt û bi agirê şoreşê bi her awayî kesayeta xwe ji nû ve ava kir. Asoya xwe fireh û vîna xwe xurt kir. Di çalakiyan de li pêş bû û li hemberî xiyanetê û êrîşên dijmin xwedî helwest bû.

Li Ewrûpayê di Nîsana 1984'an de piştî şehadeta Mehmet Karasungur û Îbrahîm Bîlgîn, li hemberî darbeya 12 Îlonê meşeke dirêj hat lidarxistin û 300 km dewam kir. 40 kes tevlî bûn, lê weke jin tenê Binevş Agal beşdarî vê meşê bû. Piştî vê meşê di 1984'an de biryar da ku tevlî Tevgera Azadiya Kurd bibe û navê Bêrîvan li xwe kir.

Weke endamek çalak xebat meşand. Dildarê welatê xwe û doza xwe bû, lewma dixwest ku di demekê kin de biçe çiyayên Kurdistanê. Berî bikeve rê ji malbata xwe re notek nivîsand û got, "Ji bo min mitale nekin, ez li ocaxa PKK'ê me".

Hêz û bawerî da her kesî

Di sala 1985'an derbasî Libnanê bû û li Bekaayê li cem Rêber Apo perwerdeya bîrdozî û leşkerî dît. Li wir, di sala 1986'an de tevî Hozan Mizgîn û Yildiz Durmûş beşdarî 3'yemîn Kongreya PKK bû. Piştî perwerdeyê li Rojavayê Kurdistanê, li herêma Dêrikê xebat meşand. Di navenda her kar û xebata wê de jin hebû. Lewma bi vê biryardarî xwe bawerî da gelek jinan û pêşiya wan vir. Bi karê xwe yê serketî ne tenê li ser jinan, li ser hemû beşên civakê bandoreke mezin kir.

Jineke Êzîdî bû û bi beşdarbûna xwe nexasim di nav civaka Êzîdî de guhertinek mezin çêkir. Bi dilsoziya xwe ya têkoşînê ew sînorên li pêşiya jinê hatibû danîn hilweşand. Bi vî awayî bingeha şoreşa jinê ya li Rojava jî danî. Piştî Rojava vê carê li Bakûrê Kurdistanê li Botanê xebat meşand û li wir asta serketinê bilindtir kir. Di 16 Nîsana 1988'an de berî biçe Botanê ji malbata xwe re nameyek nivîsandibû û weha gotibû: "Piştî 8 salan ji bo ez ji nû ve vedigerim welatê xwe yê delal Kurdistanê ez gelekî kêfxweşim. Jiyana li Kurdistanê jî, mirina li Kurdistanê jî xweş e..."

Rêxistina gel ava kir

Binevş tevî têkoşîna xwe, bi bîrdozî, dilsozî û pîvanên şoreşgerî yên xurt bi gel re pireke qewîm ava kir. Li Cizîrê cara yekembû ku jinek xebatên rêxistinkirinê yê gel bi rêvedibir.

Bi xwestekek mezin rêxistina gel ava kir û bi awayekî xweser jin jî perwerde kirin. Ji bo jin di xebatan de bi awayekî çalak cîh bigirin ked û hewldaneke mezin da. Bi jinan re civînên destpêkê wê çêkir. Şêwaza xebata xwe, tempo û têkiliyên ku bi gel re danîn hişt ku di nav gel de gelek bê hezkirin. Zarok, ciwan, jin, pîr û kal bi her kesî re hevaltiyek xurt kir.

Li Botanê ji bo ku xebatên wê bi encam bin, mal bi mal, kolan bi kolan geriya û li hemberî dijmin û astengiyan ti carî paş ve gav neavêt. Di azadiyê de bi israr û di hemû xebatên xwe de serketî bû. Lewma Bêrîvan, di nav gelê Botanê de bû nav û deng. Jinên Botanê ji bo jinek wiha bi hêz, wêrek û xwedî vîn dîtibûn gelek serbilind bûn. Vê yekê hişt ku jin bi xwe û bi hêza jinê bawer bikin, rabin ser piyan û pêşengiya serhildanan bikin.

Tovên berxwedanê çand

Binevş Agal li her cihê ku lê ma şopek hişt. Li her derê ku xebat meşand tovên berxwedanê çand. Di 18'ê Çileya 1989'an de dema li Cizîra Botanê kar dikir, hêzên dewleta Tirk a qirker mala ku ew lê dima dorpêç kir.

Binevş li hemberî dijmin berxwedanek destanî nîşan da. Di encama gulebaranê de birîndar bû, lê heta guleya xwe ya dawî şer kir. Bi şehadeta Binevş Agal re di nav gel de hêrseke mezin pêş ket û gel xwedî li şehîda xwe derket. Êdî Binevş Agal bûbû Bêrîvana Cizîrê, dengê hemû jinên Kurd û agirê serhildanan. Lewma ji bo bibin şopdarên vê berxwedanê û weke Bêrîvanê jîr û werek bin navê wê li zarokên xwe kirin.

Jinên ku Bêrîvan wan bi rêxistin kiribû, piştî şehadeta wê li kolanan ji serhildanên gel re pêşengî kirin. Bê tirs li hemberî panzerên dijmin sekinîn, şer kirin û serî netewandin.

Binevş Agal ji bo jinên Kurd êdî bû rihê serhildanê, rihê jina berxwedêr û bi Newrozê re bû yek. Newroza ku weke têkoşîna li dijî zilma Dehakan dihat pênasekirin, di salên 1990'î de bi têkoşîn û pêşengiya jinên Kurd ji nû ve geş bû. Êdî dîwarên tirsê hildiweşiyan, agirê azadiyê li her kolanê belav bû.

Dilsoza gel û welatê xwe

Rêber Apo jî piştî şehadeta Binevş Agal, lehengiya wê weha anî ziman: "Bêrîvan dema giha çiyayê Cudî nameyekê dinivîse û di vê nameya xwe de qala heybeta çiyayan û dilsoziya gel dike. Jixwe wisa jî ket nava gel. Her wekî ku pirr li çiyayan hat, pirr li gel jî hat. Di demek kin de xwe bi gelê Cizîrê da hezkirin.

Bi vê yekê hişt ku gel rabe ser piyan. Ew jineke wisa bû ku pir bi cewherî beşdarî perwerdeyê bû. Zêde nexwendibû, li gundekî mezin bibû, lê belê ewqas jidil û rast li me guhdar dikir, fêhm dikir ku gotinek me nedikir didu. Heta ji dest hat jî ev pêk anî."

Jineke Êzîdî bû û bi beşdarbûna xwe nexasim di nav civaka Êzîdî de guhertinek mezin çêkir. Bi dilsoziya xwe ya têkoşînê ew sînorên li pêşiya jinê hatibû danîn hilweşand.

Düş kurmak yetmez

"Nasıl Yaşamalı?" sorusunun cevabını arayan bu topluluğu bir araya getiren şey sadece aylar önceden yapılan tartışmalar, buluşmalar değil aynı zamanda sevgiydi.

Her anını bir romanın sayfalarını çeviriyormuş gibi yaşadığımız ve hiçbir romanın anlatamadığı bu hikayede yeni bir sayfayı çeviriyoruz. Yeni kahramanlar ekleniyor hikayeye...

Bir şeyi düşlemek ve bir düş uğruna kavgaya tutuşmak arasında fark var. Düşlemek sınırsızdır, belirsizdir. Bazen korkunun esir aldığı bir kararsızlıktır. Düş uğruna kavga vermek ise tam tersi: Düşler uğruna kavga verenler yolun nereye varacağını, varması gerektiğini bilir. Her adımını hesaplar. Yolun ondan alıp götüreceği ve kazandıracağı şeyler olacağını bilir. Korkunun esiri olmazlar. Düş uğruna kavgaya tutuşmak için cesur, kararlı, öngörülü ve emekçi olmak gerekir. İyi dilekler ve niyetler düş kuranların yavan ekmeğidir. Kavga verenlerin ise doymak için çok daha fazla şeye ihtiyaçları vardır. Kartal gibi en uzağı seçebilen, en küçük detayı görebilen mercek gibi bir göze, Eyüp sabrına ve şimşek hızına; pamuktan ve demirden bir yüreğe; ekmeğini bölüşecek, çoğaltacak, sırtını dayayacak birilerine...

Haskar Kırımızıgül

İşte bizim hikayemiz

Bizim yurdumuzda düşler, düşleri uğruna kavga verenlerin hayalleri, idealleri üzerine kurulu. Yerin altı ve üstü dünyayı mevcut haliyle kabul etmeyen, isyan eden, düş kuran, bu uğurda kavga verenleriyle dolu. Bizim yurdumuzda düşlerinin peşinden koşmaktan yorulmayan, yorulsa da yürümekten başka bir yolu kendine haram kılanlar var. Nehirler, ovalar, dağlar, şehirler, hatta kıtalar aşanlar.

Yürüdüğü yolda ayağına batan dikenleri, tel örgüleri, taş duvarları umursamayanlar. Kavurucu sıcakta, dondurucu soğukta; rüzgarla, yağmurla, karla yürüyenler. En uzak yerlere, en kuytulara yetişen; aşılmaz denilen dağları aşanlar...

İşte bu bizim hikayemiz. Uzun ve meşakkatli yolculuğumuzun hikayesi. Her anını bir romanın sayfalarını çeviriyormuş gibi yaşadığımız ve hiçbir romanın anlatamadığı bu hikayede yeni bir sayfayı çeviriyoruz.

Belki de yeni bir bölüm başlıyor. Yeni kahramanlar ekleniyor hikayeye. Yolda yürürken karşımıza çıkan, bizi arayıp da bulan, düş kuran ve kavga eden, kavgaya tutuşmaya hazır olanlar. Erkek egemen sisteme aklıyla, bedeniyle, varlığıyla direnen kadınlar, yaşam sevincini arayan gençler, toprağını savunanlar, işçiler, iktidara, hiyerarşiye karşı olanlar, doğanın nankör çocuğu insanlığın utancını taşıyanlar. Yani hakikati arayanlar... 14-16 Şubat'ta Viyana'da yapılan Avrupa Halklar Platformu hikayenin yeni bölümüyle ilgiliydi. Düş uğruna kavga verenlerin nasıl bir yola gireceği konuşuldu.

Biz "hakikati arayanlar" dedik. Konferansa katılan John Holloway ise, Zapatista deneyiminden alıntı yaparak "öfkesini ve çaresizliğini örgütleyenler" dedi. Çoğunluğu gençlerden oluşan bu dinamik, çeşitli ve kararlı topluluğu buluşturan başka hisler de vardı, var kuşkusuz.

Sevgi...

"Nasıl Yaşamalı?" sorusunun cevabını bulan ve arayan bu topluluğu bir araya getiren şey sadece aylar önceden yapılan ideolojik, politik tartışmalar, tekniki buluşmalar değil aynı zamanda sevgiydi. Yolları bir biçimde bir yerde çakışan, birbirlerine emek veren bu toplulukta, yoldaşlığın sağaltan, güçlendiren, güzelleştiren ve kişiyi netleştiren karşılıksız sevgisini duyumsayanlar çoğunluktaydı.

Güven...

"Özlenen yaşamı mucizelerle değil devrimle getirmek" düsturuna göre yaşayan enternasyonal şehitler birbirimize güvenmemizi sağlayan en güçlü dayanaktı. Konferansın programından, sahnenin düzenlenmesine, saatler boyu tercüme yapanlardan, katılımcıların barınma sorununu çözenlere, konferansa katılmak için ekonomik sıkıntı çekenlerin orada olmasını sağlayan dayanışmaya, beş ay boyunca toplantılarda tartışan, düşünce üreten, yöntem arayan çalışma gruplarına, kavganın estetiğini örenlerden, aşımızı pişirenlere kadar güven ilmek ilmek örüldü.

Umut...

Umut etmek ve düş kurmak aynı şey değil. Umut etmek insanı kabullenişe değil başkaldırıya ve harekete geçmeye çağırıyor. Herkesin ışıldayan gözlerinde gördüğüm o umudun kaynağı bir şeylerin değişebileceğine olan inançtı. Üç gün boyunca süren konferansta farklı diller, perspektifler, yöntemlerin illa ki ayrışmayla sonuçlanmayacağına, birleşmenin benzeşmeye yol açmayacağına dair umutlar yeşerdi. Yüz altmışa yakın farklı organizasyonun sisteme karşı mücadelede birlikte yol yürüyebileceği umudu ve elbette daha fazlası...

Heyecan...

Bu da oradaki herkesin üç günle sınırlanamayacak zamandan taşan ortak duygusuydu. Buradaki çeşitliliğe, gönüllüğe ve neredeyse su gibi akan kolektivizme dayanarak inşa edebilmenin, önümüzde uzun bir yol olduğunu bilmenin ve bu yolda henüz başlangıç adımlarının atıldığını bilmenin heyecanı. Bunu yapmak için duyulan sabırsızlığın verdiği heyecan.

Gurur...

Ortaya çıkan bu sonuçlarla gururlananlar da-benim gibi-vardı. Rêber Apo'nun paradigmasının bu kadar genç, dinamik ve çeşitli bir topluluğu etkilemesinden, düşleri için kavga edenlere ve kavgaya hazır olanlara yol göstermesinden, yaşama sevRêberincini kaybetmiş olanların anlam arayışında güçlendiğini görmekten, bu dünyanın güzelleşmesi için mücadele eden ve şehit düşenlerin mirasını ortaklaştırmamızdan, mücadelemizin insanları dönüştürdüğüne şahit olmaktan, yasaklı dilimizin şimdi yeni çağın 'esperanto'su olmasından Rêber Apo'nun bizi bugüne taşıyan sınırsız, sonsuz ve derin emeğine bir nebze de olsa, cevap olmaktan duyduğumuzun gururdan payımı aldım.

Sınırlarını aşarsa daha büyük gururlara taşınacak bu duygunun mücadeleyi sürdürme, büyütme kararlılığına dönüşmesi için düş kurmaya ve düşlerimiz uğruna kavga vermeye devam edeceğiz. Bu yolu nasıl, hangi araçlarla, kimlerle ve kime karşı yürüyeceğimizden bahsetmedim.İlgili olanlar ekteki linklerde detaylı inceleyebilirler.

*https://peoplesplatform.net
https://www.youtube.com/watch?v=SRVQjkArmcg

Üç gün boyunca süren konferansta farklı diller, perspektifler, yöntemlerin illa ki ayrışmayla sonuçlanmayacağına, birleşmenin benzeşmeye yol açmayacağına dair umutlar yeşerdi.

Aradığınız hayata ulaşılamıyor

Kadınlar, çocuklar, kırılgan gruplar sürgün ve göç yolunun en göze görünmez ve en yaygın kurbanlarından. Başlangıcı olan ama asla bitmeyen bu yol hikayesine biz "karanlık koridor" diyoruz.

● **H. Neşe Özgen***

Göç, sürgün ve mültecilik: Politik olsun olmasın, uzun veya kısa ama mutlaka bir karanlıktan geçerek varılan bir mertebe. Evet, günümüzde göçmenlik bir mertebe sayılıyor, hem de taltifle kazanılacak bir mertebe. Göçmen, sürgün ve mülteci olabilmek için dahi pek çok aşamayı "kazanmak", pek çok otoriteye boyun eğmek ve pek çok kazanımdan vazgeçmek gerekiyor. Kadınlar, çocuklar, kırılgan gruplar sürgün ve göç yolunun en göze görünmez ve en yaygın kurbanlarından. Başlangıcı olan ama asla bitmeyen bu yol hikayesine biz "karanlık koridor" diyoruz. Bu karanlık koridorda aileler içlerinden en az bir üyelerini kaybediyor, özellikle kadınlar göç yolunda çoğunlukla dile dahi getiremedikleri sayısız sömürü, şiddet, taciz ve tehditle karşılaşıyorlar. Ve bu koridordan çıkış en az iki kuşak sürüyor. Kadınların bedenleri, hafızaları, onurları, düşünceleri ve aslında tüm dünya algıları şiddetle zedeleniyor. Geri dönüşü ve telafisi de çok zor hasarlar bırakıyor.

Kendi içlerine kapanıyorlar

◗ *A. 37 yaşında. Eşi illegal yollardan çeşitli ülkelerin sınırlarını geçip son varış noktasına ulaştıktan ve kamplarda hayli eziyet çektikten sonra iltica talebi kabul edilince çocuklarla birlikte onları da yanına aldırdı. Bu uzun ayrılık beş yıl sürdü. Ancak hala diken üstündeler. Ülkedeyken politik ve önde gelen şahsiyetlerden birisi olan eşi yine çok meşgul. Evin asıl geçim kaynağını A. sağlarken, eşi siyasi işlerini sürdürüyor. A. iki çocuğun bakımından ve eğitimlerinden de sorumlu ve temizliğe giderek para kazanıyor. Akşamları çok yorgun, ama eşi nedense hep daha yorgun oluyor. Çocuklar ana dillerini kaybediyorlar, yeni dili de pek iyi öğrenemiyorlar. A. kendi ülkesinde eczacıydı. Ama burada mesleğini yapamıyor.*

Kadınlar göç yolunda genellikle ikincilleşiyorlar. Mesleklerini kaybediyor, ama asıl önemlisi daha önce kendi ülkelerindeki kazanımlarını da yitiriyorlar. Erkekler, siyasi ve ticari hayatla daha kolay yakınlaşır ve kabul ülkesindeki bürokrasiden de kendi erkek çevrelerinden de daha kolay kabul görürken, kadın kazanımlarından ve destek çevresinden mahrum ve ev içine hapsolarak yaşıyor. Okul birliklerinde de göçmen ve dil eksikli yabancı olarak örnekleştirildiklerinden (hepsi göçmen işte!) kadınlar, sosyal çevrelerinden mahrum kalıyor ve giderek kendi içlerine kapanıyorlar. Eskiden siyasi dehalar olan kocalar bu durumdan pek hoşnutsuz gözükmüyor, ya da başarısız olduklarından söz etmek istemiyorlar. Bunların faturası da çoğunlukla kadına yazılıyor.

Kazanımların geride kaldığı güvencesiz hayat

◗ *B. 38 yaşında. Ülkede sevilen ve nitelikli bir siyasetçiydi. Kendisi zorunlu göç yoluna çıktı ve siyasi sığınmacı olduktan sonra iki oğlunu da yanına aldı. Eşi gelmek istemiyor. Oğlanlar bu yüzden annelerini suçluyorlar. B. dil öğrenmekle geçirdiği uzun bir süreden sonra bir zincir markette raf düzenleyicisi olarak zorlukla iş bulabildi. Bu kadar az nitelik gerektiren bir iş için neden bunca yüksek bir dil puanı alması gerektiğini hala öfkeyle düşünüyor. Çocuklar gençlik hayallerini yaşamaya başladılar. Ama B. hala aradığı hayatın bu olup olmadığını sorguluyor.*

Kadınlar kendi ülkelerindeki maddi manevi kazançlarını kendileri için harcayamıyor, en azından memleketteki akraba aile vb. ile hesaplaşmalar da bitmiyor. Gelinen ülkede kadın geçim ve çocuklardan temel sorumlu ilan ediliyor ve bitmek bilmez suçluluk duyguları boynuna asılıyor. Her yeni göçte yaşananlar bir önceki göçlere benziyor. Bulabildikleri işler en alt düzey, güvencesiz ve ülkelerindeki kazanımları yeni ülkeye taşıyamıyorlar. Çocukların ve sosyal hayatın tüm yükleri yeniden kadınların üzerine biniyor ve ne kadar nitelikli olurlarsa olsunlar bu kazanımların yok sayılması onulmaz yaralar açıyor.

Kayıtsız güvencesiz çalışma

◗ *C. 28 yaşında. Tek başına kara sınırından çıkıp geldi. Aslında ailede pek çok eski göçmen de var, yakın uzak birçok akraba aynı ülkede çeşitli şehirlerde yaşıyorlar. Ama hepsi kendi ailesini bahane ederek yardım etmekten kaçındı. Dil kursuyla birlikte enformel işlerde kayıtsız çalıştı, tanımadığı insanlarla aynı evi paylaşırken de hiç kaydı olamadı. Bu kayıtsız hayat onun oturum almasını da zorlaştırıyor. Doğuştan gelen sağlık sorunlarını tedavi ettiremiyor. Akşamları bazen kendisine bir sofra hazırlayıp ağlayarak oturuyor. Geceleri dışarı çıkmak ve eğlenmek istiyor ama parası da dili de buna yetmiyor. Bu ömrün hep böyle yapayalnız mı geçeceğini merak ederek sabahları 4'te kalkıp akşamları sızlayan bacaklarını sıcak su kovalarına sokarak oturuyor. C. ülkesinde konservatuar mezunuydu, yeniden müzik yapabilecek mi, nerede? Bilemiyor.*

Genç kadınlar yeni bir hayatı gerçekleştirmeyi bırakın, düşleyemeyecek kadar yalnız bırakılabiliyorlar. Ahlakı, namusu ve gelenekleri denetlemekte hiç geri durmayan akrabalık grupları destek ve dayanışma söz konusu olunca oralı olmayabiliyor. Yeni ülkede genellikle kayıtsız ve yardımsız kalan nice genç ömür var.

Bağımlılıklar zinciri

◗ *D. 43 yaşında. Eşi onu ve oğlunu Avrupa'ya gider gitmez yanına aldı ama sonra bir yıl içinde evden attı onu. Sürekli hakaret ve dayakla geçen bir yıl. D'ye kendi ülkesinden kadınlar yardımcı olmadılar pek. Daha çok misafir ülkedeki akıl danıştığı kadın grupları yol gösterdi ve bir kadın sığınma evine yerleşti. Eşi artık uyuşturucu ve içkiyle yatışan, öfkeli ve hiç tanıyamadığı bir adam. Ama yine de sığınma evinden bir süre sonra çıktı ve eşinin yanına geri döndü. Zira oturum izni ona bağlı ve her an sınır dışı edilme ihtimali geceleri uykusunu bölüyor. Dayak ve hakaretler, uyuşturucu ve içki aynı şiddetle devam ediyor. Kendi başına alışverişe gidecek kadar dahi dil bilmediğinden kocasına tamamen bağımlı. D. ülkesinde sınıf öğretmeniydi. Burada çalışamıyor.*

Araştırmalar, göç sürecinde erkeklerin yeni hayata daha zor uyum sağladıklarını, ülkelerindeki eril destek çevresini kaybettiklerinde suç, uyuşturucu, tembellik ya da alkolizm batağına daha kolay teslim olduklarını gösteriyor. Öte yandan kadınlar sosyal ve siyasal destek çevresini yakaladıklarında daha güçlenebiliyor ve zorluklarla daha çabuk başa çıkabiliyorlar. Ancak bunun olması kadının mutlaka desteklenmesine bağlı. Aksi halde bu bağımlılık zincirinin kadın için hayati sonuçlara yol açma ihtimali yüksek.

Kendine ait bir hayat yok

◗ *E. 34 yaşında. Almanya'ya gelir gelmez hamile kaldı. Eşi seviniyor, zira bu yeni bir hayat demek ve çocuk sayesinde vatandaşlık alma şansları arttı. E. ve eşi ülkelerinde belediyede teknik personeldiler. Şimdi ise E. evlere ve pazarlarda yemek yaparak geçimini sağlıyor, ama iş az. Para da az. Yaptığı işten sadece katkı olarak söz ediliyor. Dil bilmediğinden sadece kendi dilini konuşabilen doktorlara mahkûm kaldı ve bu ülkenin bürokrasisinden hiç anlamadığından tamamen eşine bağımlı. Sosyalleşebildikleri tek yer düğünler ve cenazeler. Bunlar da ailecek görünülen merasimler oluyor ve diğer kadın arkadaşlarıyla samimi görüşmeler hep erteleniyor. Oğlu beş yaşına kadar hiç görmediği babasını hala yabancılıyor. Kocası akşamları bir başkasının üzerine olan arabada Uber şoförlüğü yapıyor.*

Kadınlar bedenlerini, zamanlarını, akıllarını ve geleceklerini aile için feda etmek zoruna bırakılıyor. Kendine ait bir hayat kurma hakkından yoksunlar ve bedenleri devletlere ve erkeklere teslim ediliyor. Kadın sosyalleşme mekanlarını ve bağımsız bir hayatı kendi kendileri kurmakta güçlük çekiyor ve yardım da alamıyorlar.

Laborantlıktan temizlik işçiliğine

◗ *F. 28 yaşında. Siyasi sığınmacı. Nitelikli bir laborant olarak başladığı hayatı hapis cezasıyla kesilince zorunlu göçe çıktı. Hızla dil öğrendi ve yeniden üniversiteye gitme yollarını aramaya başladı. Ancak üniversitede olabilmesi için çalışması gerek. Ama çalıştığı işler bakkallar, zincir marketler, otellerin temizlik işleri, lokantalarda bulaşıkçılık vb. işler, eğitimini sürdürecek parayı sağlayamadığı gibi yorgunluktan eğitime zaman ayıracak takat da bırakmıyor. Ülkedeyken mitinglerdeki konuşmalarını hayranlıkla dinleyenler, özellikle erkekler hatta bazen yoldaşları ona acıyarak bakıyor ve hatta bazıları daha çok genç olduğunu- bazen de- bu kadar yorulmaması gerekecek kadar güzel olduğunu, çalışmasına hiç gerek olmadığını ima eden sözler söylüyorlar. Ülkedeki eski erkek arkadaştan bir süredir hiç ses çıkmıyor. Aileyle de bağları hayli koptu.*

Kadınlar için geride bıraktıkları hayat bir gerçek ve kazanımları da hala akıllarında olmasına rağmen, göç bu kazanımları neredeyse tamamen siliyor. Akıllı, becerikli, nitelikli ve genç olanların özellikle bu parıltılarıyla neredeyse düşmanlık düzeyinde hırpalanması çok görülen durumlar. Gerideki yoldaşlıklar kadınlar için hala gerçek olsa da geride bıraktıklarında hızla siliniyor. Cinsel ve düşünsel sömürü zincirinin yeniden kurulması ve akbabalar gibi üşüşen erkek dünyası, kadınlar için her zaman hele böyle kırılganken ciddi bir tehdit.

Zorluklarımız çok. Bizi neredeyse yeniden geçtiğimiz karanlığa geri götürmeye azmetmiş bir karanlık yolda ilerliyoruz.

Aradığımız hayata ulaşmamızı engelleyen tüm bariyerlere inat:

Yalnız olmayalım artık. Dayanışma ağlarını, kadın kolektiflerini kurmak ve örgütlenme modellerimizi şartlara göre yenilemek zamanı.

Sekiz Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günümüz kutlu olsun. Göçmeniyle, mültecisiyle sürgünüyle yeni bir hayatı yeniden ve beraber inşa edecek, kadın adaletini tüm dünyaya getirecek olan biz kadınlara selam olsun. 8'ê Adarê Roja Jinan a Cîhanê li hemû jinan ên di her qadên jiyanê de têdikoşin pîroz be, biji tekoşîna bi rûmet ya jina.

*** Prof. Dr. Antropolog, Sosyolog, IMIS, Osnabrück Üniversitesi.**

Newroz'un genç direnişçisi

Bişeng Anık

Kürdistan özgürlük mücadelesinde sembolleşen Newroz direniş şehitlerinden biri Bişeng Anık'tır. Şirnexli genç bir lise öğrencisiyken polis tarafından gözaltına alınıp ağır işkencelerden geçirildi ve başından silahla vurularak katledildi. Özgürlük mücadelesinin en çok halklaştığı alanlardan biri olan Şirnex, 1992 yılı Newroz'unda bir kez daha ayaktaydı. Direniş ve katliamların iç içe yaşandığı günlerden birine daha hazırlanıyordu. Kürdistan halkının yeni yılını ve özgürlük aşkıyla direnişini simgeleyen 21 Mart Newroz kutlaması için, yasaklara rağmen birçok il ve ilçe gibi Şirnex'te de halk alanlara akıyordu.

Naaşı ailesine teslim edildiğinde sıkılı yumruğunun içinden sarı-kırmızı-yeşil renkleri taşıyan bir bileklik çıktı. Bişeng, halkının ulusal renklerini taşıyan bilekliği ezilmiş parmaklarıyla sımsıkı tutarak direnme gücü kazanmıştı.

12 kişi katledildi

Newroz, Kürt halkı için baskı ve zulme karşı direniş demekti. Özgürlük umutlarının canlanmasını ifade ediyordu. Sömürgeci yasakları ölümü göze alarak çiğnemek anlamına geliyordu. Şirnex 1992 yılı Newroz'unda yasağa rağmen Newroz'u kutlamaya kararlıydı. Şehir merkezi, Newroz'a günler kala asker ve polislerce ablukaya alınmıştı. Kutlamaların başladığı gün ise zırhlı araçlardan halkın üzerine ateş açıldı, özel harekat polisleri saldırıp halkı ağır silahlarla taradı. Kimi kaynaklara göre üç gün kimilerine göreyse bir hafta kolluk kuvvetlerinin terörü devam etti. Resmi açıklamalar ölenlerin sayısını 12 kişi olarak belirtti. Ayrıca onlarca kişi yaralandı, onlarcası gözaltına alındı.

Bişeng gözaltında katledildi

Fidan Yıldırım

Henüz 17 yaşında olan Bişeng Anık da, Newroz'da gözaltına alınanlar arasındaydı. Şırnak Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü. Orada ağır işkencelerden geçirildi ve 24 Mart'ta başına sıkılan bir kurşunla infaz edildi. Naaşı ailesine "intihar etti" denilerek teslim edildiğinde bedeni işkence izleri ile doluydu ve sıkılı yumruğunun içinden sarı-kırmızı-yeşil renkleri taşıyan bir bileklik çıktı. Kürt halkının ulusal renklerini taşıyan bilekliği ezilmiş parmaklarıyla sımsıkı tutarak direnme gücü kazanmıştı.

Yıllar sonra gelen itiraf

Devlet güçleri bu cinayeti gizlemek için yalanlara sarıldı. Şırnak Valisi olayı 'intihar' olarak açıklarken, 1991'de gözaltına alınıp itirafçı olan ve emniyetteki işkencelere katılan Murat İpek adlı bir itirafçı sonraki yıllarda cinayeti kendisinin işlediğini söyledi. 1997'de katıldığı televizyon programları ve gazetelere verdiği demeçlerde itirafçı İpek cinayeti şöyle anlatıyordu: "Şırnak '92 olayları sonrasında Ünal Erkan (OHAL Bölge Valisi) Şırnak'a gelmişti...'Burada olaylara kimler katılıyor' dedi. Polisler Bişeng Anık'ın ismini söyleyince, 'bunu yok edin' dedi. Bişeng Anık'ı evinden sivil polislerle birlikte aldık. Emniyette ona işkence yaptılar. Sırtını, ayaklarının altını jilet gibi bir aletle kestiler. Olaylar sırasında linç edilen bir polisi öldürenin Bişeng olduğunu söylediler. Emniyette bulunan G-3 silahını bana verdiler ve bu silahla Bişeng Anık'ın kafasına tek el ateş ederek öldürdüm." Daha sonra gözaltına alınıp tutuklanan Murat İpek itiraflarını reddetti ve serbest bırakıldı.

Botan kadınları için bir klavuz

Bişeng Anık genç yaşında Kürdistan özgürlük mücadelesine gönül vermiş; Şirnex, Cizir ve Silopiya'da yürüttüğü çalışmalarla halk tarafından tanınan bir sima olmuştu. Gençleri ve kadınları örgütlemede önemli bir başarının sahibiydi. Botan kadınları için bir klavuzdu. Lisesindeki öğrencileri örgütlüyordu. Gerillaya sevdalıydı ve onlara katılma düşü vardı. Genç yaşında gösterdiği kararlılık ve öncü karakteri onu düşmanın hedefi haline getirdi.

'Yüz binlerce Bişeng var'

1992 Newroz'unda yaşanan katliamın tanıklarından, Bişeng Anık'ın annesi Sabriye Anık, Mart 2022'de Mezopotamya Ajansı'na kızını ve o dönemi anlattı. Kızının itirafçılığa zorlandığını ancak bedeni parça parça edilmesine rağmen bunu kabul etmediğini dile getirdi: "O'nun direnişiyle binlerce insanın canı kurtuldu. Ser verdi, sır vermedi. Günler sonra bize parçalarını verdiler."

Anne Anık, Newroz günü sokağa çıkan herkesin askerler tarafından tarandığını ve öldürüldüğünü belirtirken kızının gözaltına alınması ile ilgili de şöyle konuştu: "Liseden çıktılar, taramaya başladılar. O taramada 2 arkadaşı öldürüldü. Onlar da diğer kadınlarla birlikte yürüyüş yapacaklardı. O yürüyüş sebebiyle hepsini gözaltına aldılar. Bişeng de onlar için kendini feda etti. Askerlere, 'Onları bırakın yürüyüşü ben hazırladım' demiş. Eğer öyle demeseydi hepsini öldüreceklerdi."

O dönemde sokağa çıkma yasağı nedeniyle sekiz gün boyunca evden çıkamadıklarını ve sonra kendisine "Kızınız intihar etti, gelin cenazenizi alın" denildiğini belirten anne Sabriye Anık, kızının avucundan çıkan sarı-kırmızı-yeşil bilekliğini daima başına doladığını ifade ederek sözlerini sürdürüyor: "Hiçbir şeyden korkusu yoktu. Kızıma bunu yapacaklarını bilseydim gider emniyet önünde bedenimi ateşe verirdim. Diğer ülkelerin her yerinde fotoğrafları var. Burada ise gördükleri yerde fotoğraflarını kaldırıp yırttılar." Anne Anık kızının öldürülmesi dolayısıyla savcıya, "Öldürdünüz bari yalan söylemeyin. Bir Bişeng gitti, yüzbinlerce Bişeng doğar. Benim yüzbinlerce Bişeng'im var. Bu bana yeter" dediğini belirtip tüm acılara rağmen Newroz'u tüm coşkusuyla kutladıklarını ve kazanacaklarını ifade ediyor. Bişeng Anık genç yaşında sergilediği direnişiyle Kürdistanlıların dilinde bir sembole dönüşerek ölümsüzleşti.

Ukrayna'nın güçlü kadın kalemi: Nataliya Kobrynska

Nataliya Kobrynska, Ukrayna kadın hareketinin öncüsü bir aktivist, sosyalist feminist ve yetenekli bir yazardı. 8 Haziran 1851'de (kimi kaynaklarda 1855) o dönemler Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bir parçası olan Batı Ukrayna'da, Galiçya eyaletinin Beleluia köyünde doğdu. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda kadınların ilköğretimden öte eğitim görmeleri yasaktı. Nataliya bu nedenle evde eğitim gördü. Babası ona Almanca, Fransızca, Lehçe ve Rusça öğretti. Kardeşlerinin yüksek öğrenim kurumlarından getirdiği kitapları okuyup dünya edebiyatı hakkında bilgiler edindi.

Nataliya yirmi yaşındayken genç bir ilahiyat öğrencisi olan Theofil Kobrynsky ile evlendi. Theofil yetenekli bir müzisyen ve hevesli bir folkloristti. Nataliya'nın feminist ve edebi arayışlarını destekled, her ikisi de hayatlarını toplumda kadınların konumunu iyileştirmeye adadılar. Ne var ki, Theofil birkaç yıl sonra vefat etti ve geçim kaynağı olmayan Nataliya ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı.

Nataliya Kobrynska Avusturya Parlamentosu'nun seçilmiş üyelerinden olan babası ile birlikte Viyana'ya yolculuğu, yeteneklerinin keşfinde dönüm noktası oldu. Ukrayna'nın önde gelen edebiyatçısı İvan Franco ile tanıştı. Ardından İsviçre'ye giderek Ukraynalı akademisyen, tarihçi ve siyasi yayıncı Mykhaylo Drahomanov'la tanışması edebiyat hayatında başka bir dönüm noktası oldu. Nataliya, edebiyatın kadınlarda değişim ihtiyacını yaratmada en etkili araç olduğuna inanıyordu. Bu inançla, 1884 yılında Rutenyalı Kadınlar Derneği'ni kurdu. Dernek, çeşitli okuma ve eğitimlerle kadınlara bilinç kazandırmayı amaçlayan tartışmalar yürütüyordu.

'İlk Çelenk'le kadın yazarları buluşturdu

Zamanla feminist düşüncenin önde gelen teorisyenlerinden biri konumuna ulaştı. Sosyalist çerçeveyi, mevcut muhafazakar toplum gerçeğine nasıl uyarlacağı üzerine kafa yoruyordu. Diğer yandan yazmayı da sürdürüyordu. 1883 yılında yazdığı ilk öyküsü "Shuminska" 1884'te "The Spirit of the Times" (Zamanın Ruhu) adıyla yayınlandı. Bu eserinde hem değişimin kaçınılmazlığını hem de insan hayatında yarattığı altüst oluşu ifade etti. Bir yıl sonra "Zadlia kusnyka khliba" (Bir Parça Ekmek İçin) adlı bir roman kaleme aldı. 1887'de Ukraynalı yayıncı, yazar, etnograf, tercüman ve sivil aktivist Olena Pchilka ile birlikte "Pershy vinok" (İlk Çelenk) adlı bir almanak yayınladı. Almanak doğu ve batı Ukrayna'dan kadın yazarlar, şairler ve yayıncıların yazılarını içeriyordu ve çığır açıcı bir nitelikteydi. Avrupa'da kadınlarca üretilen ilk koleksiyonlardan biriydi bu almanak.

Kadın yayınevi, köy kreşleri

1890'da Nataliya Kobrynska başkanlığındaki bir kadın heyeti Batı Ukrayna'da kadınların üniversite çalışmalarına dahil olmaları talebiyle Eğitim Bakanı'na dilekçe sundu. Bazı muhalifler bu girişimi ailenin kutsallığına bir saldırı olarak değerlendirdi. Ertesi yıl düzenlenen bir kadın konferansında kızlar için liseler açılması çağrısında bulunuldu. Kobrynska daha verimli bir kadın yayıncılığı ve feminist fikirleri yaymak amacıyla "Zhinocha Sprava (Kadınların Davası) Yayınevi'ni kurdu. 1893-1896 yılları arasında Ukraynalı yazar Anna Pavlyk'in eserlerini içeren "Nasha dolya" (Bizim Kaderimiz) adlı üç sayılık bir kadın almanağını yayınladı. Aynı süreçte köy kreşleri ve ortak mutfaklar kurmaya çalışan Kobrynska, yaşamının son yıllarını doğduğu köyde geçirdi. 1920'de orada yaşama veda etti. Dünyaya söylediği son cümle vasiyetine uygun olarak mezar taşına yazıldı: "Kalbim artık sızlamıyor." Nataliya Kobrynska yaşadığı dönemin toplumsal koşullarını ve kadınlar üzerinde yarattığı yıkıcı etkilerini kadın öyküleriyle işledi. Eserleri "The Spirit of the Times" (Zamanın Ruhu,1998) ve "Warm the Children, O Sun" (Çocukları Isıtın, O Güneş,1998) koleksiyonları İngilizceye çevrildi.

AYLIK

☐ 3 €

ABONE FORMU

12 AYLIK

☐ 30 €

İsim: .....
Adres: .....
.....
Tel no: .....
Banka adı: .....
Hesap No: .....
Blz:.....

TARİH:
.....
ABONE:
.....
İMZA:
.....
YAPAN:
.....

NEWAYA JIN

Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v.
Hollanda İçi Banka İsmi: ING
Hollanda İçi Konto No: 8525445
Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445

Hollanda Dışı Konto No:
IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A

TEL NO: 0031 647 74 09 17
e-mail: newayajin.abo1@gmail.com

Geleceğe yatırım yapan kapıyı açar

Geçenlerde bir arkadaşım, kızının babasıyla olan diyaloğunu anlattı. Harfiyen olmasa da şöyle dedi: “Kız, sen benim bebeğimin geçen gün babasına ne yaptığını biliyor musun?” (Bebeğim dediği 12 yaşında)

“Ne yaptı bebeğin?”

“Babasını karşısına aldı. Sana bir hikaye anlatacağım”, dedi. Babası da ‘anlat, dinliyorum’ dedi. “Bizimkisi ne anlatsa iyidir?”

“Hiç bilmiyorum bacım. Senin kızın bilinmezliklere ve geniş ufuklara açılan bir kız, nasıl kestireyim” diyecektim ki, ağzımdan sadece “Ne anlattı?” cümlesi çıktı.

Şimdi sevgili okuyucu, ben hikayeyi ilk kez duydum. Ama belki Youtube’dan daha önce izleyeniniz, duyanınız olmuştur. Hikaye az biraz uzun. Ben size kestirmeden anlatıyorum.

Kıssadan hisse bir hikaye

“Babacığım, bir çift varmış. ‘Biz evlenince ayrı eve çıkalım ve anne-babamızı evimize almayalım. Söz mü, söz!’ demişler. Gel zaman, git zaman bunlar evlenmiş. Ayrı eve çıkmışlar.

Bir gün adamın anne-babası çat kapı çıkagelmiş. Zile basmışlar. Adam kapıya yanaşmış, beklemiş biraz. Sonra kapı ardından ‘kusura bakmayın, ben eşime söz verdim, sizi eve alamam. Bunu eşime yapamam’ demiş. Anne-babası ne yapsın, gözleri dolu dolu gerisin geri dönmüşler mecburen…”

“Benim bebeğim böyle anlatıyor. Babası da pür dikkat kesilmiş O’nu dinliyor, hikayenin nereye varacağını anlamaya çalışıyor.”

“Gel zaman git zaman bu kez kadının anne-babası çat kapı çıkıp gelmiş. Zile basmışlar. Kadın kapıdan bakmış. Gözleri dolmuş ve adama dönüp; ‘Kusura bakma, ben anneme ve babama bunu yapamam’ deyip kapıyı açmış.”

“Hikaye bitince benim bebeğim bir yorum beklercesine ‘eee baba?’ dedi. Babasından tık yok: ‘eee, neee?’ ‘Subliminal mesajımı almadın mı?’ Babası düşündü ama bulamadı. ‘Ooof baba, orada kapıyı annebabasına açan kim, kadın. Yani ben! Yani oğlun değil. Oğlun sana kapıyı açmayacak olan evlat. Yani geleceğine doğru yatırım yapsan iyi olur diyorum!’

Babası güldü; ‘geleceğim ne istiyor?’ diye sordu. ‘Nihayet baba. Kemanımın teli koptu, tel alır mısın? Hani geleceğinim ya. Sana kapıyı açacak, dışarıda bırakmayacak olanım. Geleceğine yatırım yap lütfen!”

Evlilik öncesi ve sonrası bitmeyen hizmet

Arkadaşım eşi ile kızı arasında geçen bu diyaloğu anlatırken düşündüm; hakikaten de öyle. Bir kız çocuğu ergenlikten evliliğe kadar annesinin, babasının, ağabeylerinin, hatta 7 sülalesinin hizmetini yapar. Çok sinirlenir, çok kızar, hatta birkaç küfür bile savurur ardından ama yemeğini yapar, suyunu getirir, iğrenç kokan çorapları yıkar. Cehennemsi ütüsünü yapar.

Yani yapar da yapar… Belki “elalemin kızı” gibi yetenekli değildir fakat kendi çapında o da ‘ele su döker*’ diyelim… Ama bir an durmak istediğinde ona şöyle denilir:

“Evlenip kocanın evine gidince rahat edersin!” Dışarı çıkmak ister; “Evlenince kocan seni gezdirir” derler. Başka bir şey yapmak ister; “O işler evliyken olur, evlen ondan sonra…” Bu liste uzar da uzar.

Evlendikten sonra hayal ettiklerini yapmak bir yana, aynı hizmeti bu sefer eşine, kayınbabası, kaynatası, kayın, görümce velhasıl erkek tarafının yedi sülalesine yapar.

Durmak istediğinde ise, “Eee bekarken dinlenseydin, yapmasaydın”; dışarı çıkmak istediğinde “Kızım o işler bekarken yapılır. Babanın evinde gezecektin, keyfedecektin. Evlenince ne gezmesi?! Eski köye yeni adet getiriyor” falan filan denir.

Ben firar hakkımı kullandım

Her iki cihanda yakası bir araya gelmemek böyle bir şey olsa gerek! Şimdi eski köye yeni gelin getirmeyi biliyorlar ama yeni adet edinmek istemiyorlar. Garip değil mi? Hele o erkeğin kızkardeşi, hani görümce denilen şahsiyet; kendini ne sanıyor hakikatten? Neden gelin kendini aynı zamanda görümceye de ispatlamak zorunda? Bacım senin derdin ne? Onlara da işte böyle bir rol veriliyor anlayacağınız. Yani ne zaman görümce desem, aklıma börülce geliyor. Ne alaka bilmiyorum ama galiba ikisini de sevmediğimdendir. Vayy, sonunda söyledim…

Ama sevgili okuyucu, bir konuda çok ama çok şanslıyım. Neden mi? Hiç görümcem olmayacak. Çünkü kendimi o kurumlardan tahliye ettim. Hatta beraat ettiğim dahi söylenebilir… Bazıları zamanın birinde infaz ertelemesi yapsa da, kapıma kadar gelen firar hakkımı kullanmaktan çekinmedim. Gözünü seveyim, özgürlük başka bir şey…

Konuya dönecek olursak sevgili okuyucu, gördüğünüz ve bildiğiniz gibi kimse geleceğe yatırım yapmıyor. Bilmiyorum subliminal mesajımı aldınız mı? Geleceğin, hatta neslin sürdürücüsü olarak görülen erkeklere yapılan her türlü yatırıma rağmen hayırsız oldukları görülmüyor mu? Her erkek bunu kendinden bilmiyor mu? Peki, neden bu özerklik? Acaba diyorum, erkekler gibi kapıyı açmasak mı? Ne de olsa geleceğin ve yeni neslin sürdürücüsü onlara göre erkek. Tüm yatırımlarını da erkeğe yapıyorlar. Mirasın tamamı onların. Peki, kapıyı niye biz açıyoruz? Sadece bu dünyada da değil, öbür dünyada da kapıyı ana-babaya açan kız evlat. O vakit soruyorum; nerede bu geleceğe yatırım? Geleceğe yatırım yoksa kapıları her iki dünyada da sürgüleriz ha…Tüm bunlar İştar’dan bir ricaya bakar, benden söylemesi…

** Maharetli, yetenekli.*

			1	9		7	4	3
8	3		7	6		1		5
4	1	7	3	5		6	9	
					9			
7		6				4		2
			6					
	7	1		4	5	8	3	9
9		5		3	6		1	7
2	8	3		7	1			

3		6	9		7			
8	2		1					
9			4			6	5	
	6	3		1	5	4		
	7	4				5	8	
		9	2	7		3	6	
	3	2			9			6
					1		3	9
			7		2	8		5

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1									■						
2					■									■	
3			■		■				■						■
4		■						■							
5							■					■	■		
6			■			■						■			
7				■							■				
8	■						■		■					■	■
9					■				■		■				■
10						■		■					■		
11			■			■								■	
12		■					■		■				■		
13							■	■							
14		■						■			■	■			
15		■			■					■					

Soldan sağa:

1- Karmaşık / ender görülen, **2-** hayal, hülya / Kürtçe sürüp giden, **3-** bir nota / temel, esas / Tanrı tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış, **4-** başıboş, aylak / Büşra ön adlı siyaset bilimci, akademisyen **5-** oldukça yeni/ hidrojenli bir bileşik, hamız / yemek, **6-** ilave / bir soru sözü / bildik, tanıdık / öğütücü diş, **7-** sık gözlü ağ / kötü, sevimsiz / kafiye, **8-** sınır / yaşatmak ve geliştirmek için gereken besinleri yedirip içirme işi, **9-** veri / verme, ödeme / Kürdistan Ulusal Kongresi’nin kısaltması, **10-** haber işleriyle uğraşan kuruluş / alçakgönüllülük / kent, şehir, **11-** lityumun kısaltması / Kısaca Avrupa Birliği / sacda pişirilmiş yuvarlak ekmek, **12-** valide / mitolojik bir çalgı aleti / deve’nin ünsüzleri, **13-** lamba siperi / darmadağın, perişan, **14-** maskara / fena değil anlamında kullanılan bir söz / Kürtçe olumlama sözü, **15-** İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka / inanmış, aklı yatmış / Serhat bölgesine özgü yöresel bir ayakkabı.

Yukarıdan Aşağıya:

1- Yeterlik / alay eden, **2-** kalça kemiği / canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı, **3-** magnezyum’un simgesi / lahza / tırpana / İsviçre’de bir ırmak, **4-** Bir kadın ismi / bir hastalık adı, **5-** bir işi beceremeyen / bir bildirinin çeşitli yollarla dinleyenlere aktarılması, **6-** bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz / gelecek / gaye, amaç, **7-** asalak bir böcek / isim / mizaç, karakter / bir nota, **8-** devir, çağ, çığır / mertebe / dünyanın uydusu , **9-** tutsak / kısaca ‘Hazret’ / lif, **10-** YPJ’nin komutanlarından, **11-** Efrîn işgaline karşı yaptığı fedai eylemle sembol haline gelen Xabur’un ön adı / ozan, **12-** ülkü / çizgili bir deniz balığı, **13-** güçlü inanç / dini tören / Kürtçe’de yürüyüş, **14-** iş merkezi / bir bağlaç / buğdaygillerden bir bitki, **15-** genişlik / şavk, nur / pullu, iri bir balık.

239. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	O	P	A	■	N	A	O	M	I	W	O	L	F	■	S
2	K	A	M	K	A	R	S	■	Ş	E	K	İ	L	C	İ
3	■	N	O	R	M	A	L	■	I	■	■	F	A	L	■
4	A	K	N	E	■	P	O	S	T	A	L	■	M	■	N
5	T	H	■	P	A	S	■	İ	M	T	İ	N	A	■	E
6	M	U	Z	■	Y	A	L	V	A	R	M	A	■	■	B
7	A	R	A	M	■	Ç	A	R	■	A	■	R	E	H	A
8	S	S	■	A	R	I	Z	İ	■	K	A	S	V	E	T
9	Y	T	■	R	A	■	A	S	O	S	■	İ	R	S	İ
10	O	■	İ	T	M	E	■	İ	Y	İ	M	S	E	R	■
11	N	A	L	■	A	■	İ	N	A	Y	E	T	■	E	K
12	■	B	E	Y	Z	A	D	E	■	O	R	■	A	T	E
13	E	■	■	■	A	N	A	K	O	N	D	A	■	K	R
14	P	O	L	İ	N	O	M	■	Y	■	A	H	R	E	T
15	E	N	İ	S	■	T	E	Z	■	E	N	D	İ	Ş	E

Oyun terapisiyle çözüm yaratın

Oyun terapisi sosyal becerilerin gelişimini destekler. Grup oyunları ya da terapistin yönlendirdiği sosyal oyunlar, çocukların empati, paylaşma, işbirliği gibi sosyal yanlarını güçlendirir.

Oyun terapisi, çocukların duygusal, sosyal ve davranışsal problemlerini oyun yoluyla anlamaya ve çözmeye yönelik bir terapi yöntemidir. Bu terapi türü, çocukların doğal oyun oynama süreçlerini kullanarak, onların iç dünyalarına ulaşmayı ve duygusal deneyimlerini anlamayı amaçlar. Bu terapi sürecinde çocuklar, oyuncaklar, kuklalar, bloklar, çizim materyalleri gibi çeşitli araçlarla oyun oynar. Bu süreçte terapist, çocuğun oyununu gözlemler, müdahalede bulunur ve gerekirse rehberlik eder.

Terapi süreci, çocuğun yaşına, ihtiyaçlarına ve karşılaştığı zorluklara bağlı olarak değişiklik gösterebilir, ancak genel olarak çocuklar için güvenli ve destekleyici bir ortam sağlanır.

Öz güveni geliştiriyor

Oyun terapisi, çocuklar üzerindeki psikolojik etkileri açısından çok yönlü bir iyileşme sağlar. Bu terapi sürecinde çocuklar, yaşadıkları travmaları, kaygıları veya stres kaynaklarını oyun yoluyla dışa vururlar. Ayrıca, oyun terapisi çocukların özsaygısını artırır ve kaygı düzeylerini azaltarak, onların duygusal dünyalarında bir denge kurmasına yardımcı olur.

Çocuklar, oyun sırasında yaşadıkları korkuları, endişeleri ya da hayal kırıklıklarını yansıtabilir ve bu duyguları dışa vurarak rahatlama sağlayabilirler. Oyun terapisi, duygusal zekanın gelişimine katkı sağlar ve çocukların kendi duygularını tanıma, anlama ve yönetme becerilerini geliştirir.

Öfke patlaması, davranış sorunları

Oyun terapisi, çocukların yaşadığı birçok farklı duygusal ve psikolojik durumla başa çıkmalarına yardımcı olan etkili bir yöntemdir. Özellikle travma, stres, davranışsal sorunlar, kaygı ve depresyon gibi problemlerde sıklıkla kullanılır. Travma sonrası stres bozukluğu, boşanma, sevilen bir kişinin kaybı veya doğal afet gibi durumlarda oyun terapisi, çocuğun yaşadığı travmayla başa çıkmasına yardımcı olur. Çocuklarda görülen öfke patlamaları, dikkat eksikliği, saldırganlık ya da karşı gelme davranışları gibi sorunlar, duygusal zorlukların bir yansıması olabilir. Oyun terapisi, bu davranışların altında yatan duygusal nedenleri anlamaya ve çocuğun bu sorunlarla başa çıkabilmesi için sağlıklı yollar geliştirmesine yardımcı olur.

Kırlangıç otu

Kırlangıç otu, Papaveraceae familyasına ait, doğada kendiliğinden yetişen otsu bir bitkidir. Nisan-Mayıs ayları arasında açan ve sarı-yeşil renkli derin loblu yapraklara sahip bir bitkidir. Kökü bir parmak kalınlığına ulaşabildiği için kök sistemi de dikkat çekicidir. Kırlangıç otunun gövde veya yaprakları kırıldığında sarı-turuncu özsuyu oluşur. Bu özsu, bazı insanlarda cilt tahrişine ve kaşıntıya neden olabilir. Bununla birlikte, tahriş edici özelliklerine rağmen, geleneksel tıpta uzun bir kullanım geçmişine sahiptir.

Faydaları

- A vitamininden zengin olan kırlangıç otunu tüketmek göz için faydalı olabilir.
- Karaciğer fonksiyonlarını düzenler
- Siğil ve nasır gibi cilt sorunlarına iyi gelir
- Sakinleştirici etkisi bulunur
- Kabızlık gibi bağırsak sorunlarını iyileştirir
- Bağışıklık sistemini destekler, vücudun doğal direncini arttırır
- Kan hücresi oluşumunu teşvik eder
- Safra taşlarını azaltmada da potansiyel bir rolü olduğu olan kırlangıç otunun düzenli tüketimi, potansiyel olarak safra taşlarının çözülmesine ve oluşumunun önlenmesine yardımcı olarak sindirim sağlığını iyileştirir.
- Ayak banyonuza taze kırlangıç yapraklarını kaynatıp ekledikten sonra, ayaklara giden kan akışını arttırabilir ve ayak damarlarının genişlemesini sağlayabilirsiniz.
- Vücuttaki ürik asit birikimi sonucu ortaya çıkan gut hastalığının belirtilerini hafifletebilir.

Çay ya da yemeklerde

Kırlangıç otunun potansiyel sağlık faydalarından en iyi şekilde yararlanmak için onu çay şeklinde tüketmek en etkili yöntemdir. Kırlangıç otu çayı hazırlama işlemi, kurutulmuş yaprakların sıcak suda demlenmesiyle gerçekleşir. Çay dışında bu bitki, yaprakları kurutulduktan sonra yemeklere de dahil edilebilir.

Kimler kullanamaz?

Kırlangıç otu özellikle karaciğer sorunları olanlar için önerilmez. Özellikle hassas ciltleri olanlarda cilt reaksiyonlarına neden olabilir. Fazla tüketildiğinde ishale ve mide ağrısına sebebiyet verebilir. Ayrıca kronik hastalıkları olanların, tıbbi sorunu olanların, hamile kadınların ve çocukların ortaya çıkarabileceği potansiyel sağlık riskleri nedeniyle bu bitkiyi kullanmamaları önerilir.

Bu bitki düzenli kullanımda birçok faydayı da beraberinde getirir.

Örneğin göz hastalıklarına iyi gelir, göz sağlığınızı korur ve yorgunluktan oluşan göz problemlerinin iyileşmesine katkı verir.

YEMEK TARİFİ

Havuçlu şehriye çorbası

Hazırlanışı

Rendelenen havuçlar sıvı yağ alınmış tencerede iyice kavrulur. Kavrulan havuçların üzerine ezilmiş sarımsak, tereyağ, un eklenerek tekrar kavurmaya devam edilir ve suyu eklenir.

Su fokurdayınca şehriye eklenir, tuz eklenir, limon suyu eklenir.

Malzemeler pişince altı kapatılır, kıyılmış maydanoz eklenir ve servis edilir.

Malzemeler

* 3 adet havuç
* 1 çay bardağı tel şehriye
* 2 yemek kaşığı un
* 1 yemek kaşığı tereyağ
* 4 yemek kaşığı sıvı yağ
* 1 diş sarımsak
* Yarım limon suyu
* 1 tatlı kaşığı tuz
* 1.5 litre sıcak su
* Bir tutam maydanoz

Sindirim için lahana turşusu

Probiyotikler, bağırsaklardaki sağlıklı bakteri dengesini koruyarak sindirim sistemi sağlığını iyileştiren canlı mikroorganizmalardır. Alman lahana turşusu, fermente bir gıda olarak, içerisinde doğal olarak probiyotik bakteriler barındırır. Lahana, özellikle lif, vitamin ve mineral açısından zengin bir sebze olup, fermente edildiğinde bu besin değerleri daha da yoğunlaşır. Turşu, Lactobacillus gibi yararlı bakterilerin çoğalmasını sağlayan ortamlar yaratır. Bu bakteriler, sindirim sistemine girdiklerinde, zararlı bakterilerin büyümesini engeller ve sağlıklı bağırsak florasının desteklenmesine yardımcı olur. Düzenli olarak alman lahana turşusu tüketmek, sindirimi kolaylaştırır ve vücudun besin maddelerini daha verimli şekilde emmesini sağlar. Alman lahana turşusunun içerdiği probiyotikler, bağışıklık sisteminin güçlenmesine de yardımcı olur.

Şiddetli regl sancısı 'çikolota kisti' habercisi

Mart ayı Endometriozis farkındalık ayı olarak kabul edilir ve doğurganlık çağındaki her 10 kadından 1'i bu hastalık ile mücadele etmektedir.

Pek çok kadın şiddetli regl ağrıları çeker. Bu çoğu zaman normal görülse de çikolata kistinin habercisi olabilir. Endometriozis, her ay düzenli olarak vücuttan atılan rahim iç dokusunun leğen kemiği içindeki boşluklara veya başka organlara yerleşmesiyle oluşur. Bu doku hormona duyarlı olduğu için her regl döneminde bulunduğu yerde kanama alanları oluşturur.

Araştırmalara göre dünya genelinde 190 milyon kadın endometriozis hastası. Endometriozisin regl sancısı dışında başka semptomları da var. Bu hastalığa sahip kadınlar; idrar yaparken, büyük tuvalet sırasında ve cinsel ilişki esnasında şiddetli ağrılar yaşayabiliyor. Ancak araştırmalar, endometriozis tanısının konulmasının, hastalığın ilk belirtilerinden itibaren ortalama 7 ila 10 yıl sürdüğünü gösteriyor. Bu da kadınların, uzun yıllar boyunca hasta olduklarının farkında olmadan, herhangi bir tedavi almadan ciddi ağrılar çektiğini ortaya koyuyor.

Endometriozisin kesin tanısı laparoskopi ile çıkarılan lezyonların mikroskobik incelemesi ile konulur. İlerlemiş vakalarda cerrahi tedavi gündeme gelebilmektedir.

40 yaşından sonra dikkatle izlenmeli

Erken yaşta adet başlaması, 21 günden sık adet olmak, adet kanama miktarının çok olması, kısırlık, kadın üreme organlarındaki yapısal bozukluk, kafein, alkol, düşük vücut kitle indeksi, genetik endometriozis hastalığı için belirlenen risk faktörleri arasındadır. Cerrahi yöntemde; laparoskopik cerrahiyle çikolata kistlerinin çıkartılması, yapışıklıkların açılması, tüplerin normal anatomisine getirilmesi ya da tedaviye rağmen şiddetli ağrı vakalarında nodüllerin çıkarılması gündeme gelmektedir.

Özellikle 40 yaş üzerindeki hastalarda çikolata kistleri daha dikkatli izlenmelidir. Çünkü çikolata kisti zemininde yumurtalık kanseri gelişme riski bulunmaktadır.

www.newayajin.net - facebook: Newaya Jin - X: @Newayajin05

newaya Jin

MART 2025

Kadın Araştırma ve İletişim Vakfı-NEWA (Stichting Vrouwen Onderzoeks-en Communicatiecentrum NEWA)
Tel: 0031 647 74 09 17 / e-mail: newayajin2005@gmail.com
Web sitesi: www.newayajin.net

YPJ saflarında Arap bir öncü Berîtan Amanos

Berîtan Amanos halkların birliğini, en çok da kadın yoldaşlarıyla kurduğu bağ ve dayanışmada hissetti. Bu ruhtu, O'nun her zorluğun üstesinden gelme kararlılığını pekiştiren. Bu ruhu, topluma özellikle Arap kadınlarına da taşımalıydı. İddiası buydu.

● **Nûjiyan Adar**

19 Temmuz 2012'de Rojava'nın Kobanê kentinde başlayan devrim rüzgârı, Kuzey ve Doğu Suriye Demokratik Özerk Yönetim bölgelerine hızla yayıldı. Kürt halkının tarihi direnişi olarak uluslararası alanda yankılanan Rojava Devrimi, halkların da katılımıyla geniş bir kitle hareketine dönüştü. Araplar, Süryaniler, Ermeniler, Asuriler, Türkmenler ve Çerkesler gibi bölgenin kadim halkları devrime katılarak, bunun bir halklar devrimi olduğunu gösterdiler. Bu dönüşüm sürecinin en önemli momentlerinden biri ise kadınların öncülüğü oldu. Hem savunmada hem de toplumsal değişim adına kadınlar, bu devrimin en dinamik aktörleri haline geldi.

4 Nisan 2013'te kurulan Kadın Savunma Birliği (YPJ), bu öncülüğü örgütlü bir yapıya kavuşturdu ve dünya kadınları arasında etkili bir direniş simgesi oluşturdu. YPJ, DAİŞ'e karşı verdikleri mücadeleyle, sadece bölgedeki kadınlar için değil, tüm dünyada kadınların özgürlük arayışlarında, varlık mücadelesinde güçlü bir ses olarak karşılık buldu. Kuzey ve Doğu Suriyeli kadınlar başta olmak üzere dünyanın dört bir yanından kadınlar, direniş saflarına yoğun bir katılım sağladı. Her geçen gün daha da büyüyen YPJ, askeri güçten öte öz savunma, toplumsal eşitlik ve kadın haklarının savunucusu olarak öne çıktı.

Arap ve Kürt kadınların mücadele ortaklığı

Kürt kadınlarının ordulaşma deneyiminin yarım asırlık bir geçmişi vardı. Ancak bunun bölge halklarına taşınması anlamında bir ilk olan YPJ, bölge halklarında büyük bir değişimin önünü açtı. Özellikle de Arap toplumu ve kadınlarında... Uzun yıllardır Baas rejiminin 'kendi dilinizle konuşup okuyabiliyorsunuz, özgürsünüz' düşüncesinden farklı hiçbir görüş ve tutum işitmemişti Arap toplumu. Eril karekterli devlet geleneği böyleydi ancak toplum gerçeği kendisine biçilen kalıba uymayacak kadar köklüydü. Bölge halkları yıllarca bedel vererek, acı çekerek, dirhem dirhem kendilerini eriterek, Baas rejimi karşısında kendi gerçekliğini arar oldular. Kendi dilini, kimliğini ve yaşamını özgürce dile getirecek bir umut gücü arıyorlardı.

Arap toplumunun en önemli dinamik gücü de genç Arap kadınlardı. YPJ'nin Rojava Devrimi'ndeki öncü karakteri, tüm etnik grupların kadınlarına olduğu gibi Arap kadınları için de bir umut oldu. Kuşkusuz bu değişimin temel mimarı ise Önder Apo'ydu. Bu fitil, Rojava devrimi ile ateşlense de aslında bu, Önder Apo'nun Suriye ve Rojava'daki çalışmalarının ektiği tohumların filizlenmesi, boy vermesiydi. Önder Apo, sadece Kürt toplumunu değil, onunla yıllardır iç içe yaşamış Arap toplumunu da etkilemişti. Bu etkinin bir sonucu olarak daha PKK'nin Rojava ve Suriye'deki ilk örgütlenme yıllarında Efrînli bir Arap olan Nadir Şêx Hesen (Ezîz Ereb) PKK saflarına katılmıştı. 1983'te katılan Ezîz Ereb, 17 Nisan 1986'da Bakûrê Kürdistan'ın Colemêrg (Hekari) kentine bağlı Qewalê köyünde yaşanan çatışmada şehit düştü. PKK'nin ilk Arap şehidi olarak tarihe geçerken günlüğündeki şu sözleri bugüne ışık tutuyordu:

"Savaşçıların kahramanlık destanları mutlaka Kürdistan'ı özgürleştirecektir. Elbette zafere ulaşacağız. Arap olarak öleceğim ancak yaşasın Ortadoğu halklarının kardeşliği." İşte böyle bir geleneğin amansız takipçisi olarak Berîtan Amanos, kadınlarını umut gücü olan YPJ saflarında kendisini buldu.

Cinsiyet eşitsizliğinin farkına vararak büyüdü

Berîtan Amanos, 2001 yılında Dêrazor'da dünyaya geldi. Begara aşiretine mensup olan Berîtan, daha çocuk yaşlarda cinsiyet eşitsizliğinin farkına vararak büyüdü. Feodal bir aile yapısında yetişirken, kadın emeğinin nasıl sömürüldüğünü görmek, O'nun yaşamındaki ilk büyük çelişkiyi oluşturdu.

Kadının, yaşamda bir nesne haline dönüştürülmesi, en çarpıcı ve düşündürücü konulardan biri olarak dikkatini çekti. Karakterinde, direniş ve serhildan tohumları çocukluk yıllarından itibaren belirgin bir şekilde filizlendi. O'nun içindeki serhildan ruhu, hayatının akışını belirleyen bir enerji kaynağı oldu.

YPJ yeni bir perspektif kazandırdı

YPJ'nin kuruluşu, kadın örgütlülüğünün ne denli önemli olduğunu anlaması için Berîtan'a yeni bir perspektif kazandırdı. Başlangıçta bu direnişe Devrimci Gençlik Hareketi çalışmalarıyla katılsa da DAİŞ'in yaptıkları kadın bilincinin daha da gelişmesini sağladı. DAİŞ, kadınları eğitim ve iş gücüne katılım yerine evde kalmaya, çocuk yetiştirmeye, çarşaf, burka giymeye zorlayarak, toplumsal rollerini dindar ve geleneksel bir çerçeveye hapsetmeye çalışıyordu. Bu durum, savaşın dehşetleriyle birleştiğinde, kadınların hedef alındığı tecavüz ve şiddet vakalarını artırıyordu. Berîtan Amanos, bu acımasız gerçeklere her geçen gün daha fazla tanıklık ettikçe, kendi sesiyle kadınların sesine katkıda bulunma arzusuyla doldu. 2016 yılında YPJ saflarına katılarak, bu adaletsizliğe karşı direnmek ve kadın haklarını savunmak için aktif bir mücadele vermeye başladı.

"Savaşçıların kahramanlık destanları mutlaka Kürdistan'ı özgürleştirecektir. Elbette zafere ulaşacağız. Arap olarak öleceğim ancak yaşasın Ortadoğu halklarının kardeşliği."

İnsanlık adına verilen bir mücadele

Berîtan Amanos, YPJ ve YPG direnişine ilişkin bir konuşmasında şunları söylüyordu: "Rojava'da yaşayan halklar için amansız bir mücadele yürüttüler. Sadece Kürt halkı için değil, tüm halklar, etnik gruplar ve inançlar için direndiler; büyük görev ve sorumlulukla yaklaştılar. Özellikle son yıllarda DAİŞ'e karşı yürüttükleri mücadelenin aynı zamanda insanlık adına verilen bir mücadele olduğunu ispatladılar. Bu mücadele aynı zamanda halkların demokrasi, eşitlik ve barış içerisinde yaşamasını mümkün kılıyor. YPJ ve YPG sadece öz savunma mücadelesi vermedi, toplumsal, siyasi ve diplomasi anlamında da önemli bir rol oynadı."

Berîtan Amanos da bu mücadelenin neferlerindendi. Halkların birliğini, en çok da kadın yoldaşlarıyla kurduğu bağ ve dayanışmada hissetti.

Kadınların karşılıklı dayanışması, yoldaşlık ruhu O'na motivasyon kaynağı oldu, mücadele gücünü arttırdı. Bu ruhtu, O'nun her zorluğun üstesinden gelme kararlılığını pekiştiren. Bu ruhu, topluma özellikle Arap toplumuna da taşımalıydı. İddiası buydu. Arap toplumunun içinde yer aldığı, parçası olduğu, yolcusu olduğu bu mücadeleyle ancak aydınlık bir geleceği olacağını biliyordu.

YPJ savaşçısı Berîtan Amanos (Safa Silêman) 9 Ocak 2025'te işgalci Türk devletin Qereqozax'a yaptığı saldırı sonucunda şehadete ulaşırken, ardından Arap kadın savaşçılarına büyük değerler ve eşsiz bir miras bıraktı.

Onur mücadelesinde yerini alan Berîtan Amanos ilk kez savaş alanına atılmıştı. İlk deneyimi olmasına rağmen cesareti ve gözüpekliği ile dikkat çekmişti. Yoldaşları arasında güvenin ve dayanışmanın sembolü olmuştu.

Tıpkı Berîtan gibi, Qereqozax köprüsünde şehit düşen gazeteci arkadaşımız Cihan Bilgin şöyle demişti oradaki savaşçılar için: Buradaki genç direniş savaşçılarında kazanma isteğini görüyorum. Belki bir saat içinde gidecekler. Ama kararlılıkları gözlerine yansıyor." İşte Berîtan'ın da gözleri böyle ışıldıyordu.

Berîtan, Cihan, Ronahî

8 Aralık 2024'ten itibaren Kuzey ve Doğu Suriye'ye yönelik başlayan Türk soykırım saldırılarıyla hedef haline gelen Tişrîn Barajı, Qereqozax Köprüsü bir direniş kalesi artık. Ronahî Yektaların, Berîtanların, Cihanların, Nazımların, yaktığı direniş meşalesini Bave Teyar devralarak topluma taşıdı. Şimdi sadece savaşçılar değil sanatçısından aydınına, kadınından gencine çocuklarına kadar tüm toplum bu direniş etrafında kenetleniyor.

Arap, Kürt, Asurî, Türkmen savaşçılar kol kola kadın devrimini korumak adına bir onur mücadelesi veriyor. YPJ öncülüğündeki özgürlük savaşçıları hayatlarını değiştiren bu devrimin varlık ve yokluk savaşımını. Berîtan Amanos ve O'nun gibi birçok YPJ savaşçısı bu direnişi sürdürerek, sömürge güçlere karşı koyan ve hakları için mücadele eden sembol haline geldi. Onlar toplumsal değişimin ve özgür geleceğin yol göstericileri oldular.